

Identifikace a návrh doporučení pro formulaci cílů kohezní politiky v ČR pro další programovací období

Bc. Lucie Navrátilová

Diplomová práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lucie NAVRÁTILOVÁ**
Osobní číslo: **M10880**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Identifikace a návrh doporučení pro formulaci cílů kohezní politiky v ČR pro další programovací období**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Formulujte cíle práce a popište metody použité k naplnění cílů.
- Popište historický vývoj kohezní politiky.
- Popište současný stav kohezní politiky v České republice.

II. Praktická část

- Analyzujte stav čerpání prostředků kohezní politiky v České republice.
- Popište možnosti vývoje kohezní politiky.
- Formulujte doporučení pro Českou republiku ve vztahu k budoucí podobě kohezní politiky.

Závěr

Rozsah diplomové práce: **cca 70**
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- [1] HÁJEK, O. a NOVOSÁK, J. Kohezní politika v širších souvislostech. 1. vyd. Žilina: Georg, 2010. 216 s. ISBN 978-80-89401-19-2.
[2] PŮČEK, M. et al. Chytrá veřejná správa: kohezní politika. 1. vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2009. 200 s. ISBN 978-80-86616-27-4.
[3] VLASÁK, O. et al. Budoucnost kohezní politiky. 1. vyd. Praha: CEVRO Institut, 2008. 115 s. ISBN 978-80-87125-03-8.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Milan Půček, MBA, Ph.D**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: **18. června 2012**
Termín odevzdání diplomové práce: **13. srpna 2012**

Ve Zlíně dne 18. června 2012

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému,
- na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

---

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem diplomovou práci zpracoval/a samostatně a použité informační zdroje jsem citoval/a;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 13. 8. 2012

Miroslav

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Téma diplomové práce se zabývá identifikací a návrhem doporučení pro formulaci cílů kohezní politiky v České republice pro další programovací období. Teoretická část obsahuje popis historického vývoje kohezní politiky Evropské unie. Dále je zde popsán současný stav kohezní politiky v České republice. Praktická část zahrnuje analýzu stavu čerpání finančních prostředků kohezní politiky v České republice a popis možností vývoje kohezní politiky. V závěru práce je formulováno doporučení pro Českou republiku ve vztahu k budoucí podobě kohezní politiky.

Klíčová slova: Evropská unie, kohezní politika, politika soudržnosti, cíle kohezní politiky, budoucnost kohezní politiky, Národní strategický referenční rámec, operační programy, strukturální fondy, Fond soudržnosti, programové období 2007 – 2013

ABSTRACT

The subject of the thesis deals with identifying and proposing recommendations for formulating goals of the cohesion policy in the Czech Republic for the following programming period. The theoretical part includes the description of the historical development of the cohesion policy of the European Union. Further, the present condition of the cohesion policy in the Czech Republic is described here. The practical part includes the analysis of the condition of drawing on funds of the cohesion policy in the Czech Republic and the description of possibilities of the cohesion policy development. At the end of the thesis, the recommendation for the Czech Republic in relation to the future form of the cohesion policy is formulated.

Keywords: European Union, Cohesion Policy, solidarity policy, cohesion policy goals, cohesion policy future, National Strategic Reference Framework, operational programmes, structural funds, Cohesion Fund, programming period 2007 – 2013

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, panu Ing. Milanu Půčkovi, MBA, Ph.D. za podnětné připomínky a odborné rady, a také za jeho čas věnovaný konzultacím.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 FORMULACE CÍLŮ PRÁCE A POPIS METOD POUŽITÝCH K NAPLNĚNÍ CÍLŮ	12
1.1 CÍLE DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	12
1.2 METODY POUŽITÉ PŘI ZPRACOVÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE	12
2 POPIS HISTORICKÉHO VÝVOJE KOHEZNÍ POLITIKY	14
2.1 OBDOBÍ LET 1958 - 1973.....	15
2.2 OBDOBÍ LET 1974 - 1985.....	17
2.3 OBDOBÍ LET 1986 - 1993.....	18
2.4 OBDOBÍ LET 1994 - 1999.....	20
2.5 OBDOBÍ LET 2000 - 2006.....	22
2.6 OBDOBÍ LET 2007 - 2013.....	24
3 POPIS SOUČASNÉHO STAVU KOHEZNÍ POLITIKY V ČESKÉ REPUBLICI	27
3.1 LEGISLATIVNÍ RÁMEC KOHEZNÍ POLITIKY	27
3.2 CÍLE KOHEZNÍ POLITIKY PRO OBDOBÍ 2007 - 2013 V SOUVISLOSTI S ČESKOU REPUBLICOU.....	28
3.2.1 Konvergence.....	28
3.2.2 Regionální konkurenceschopnost	29
3.2.3 Evropská územní spolupráce.....	29
3.3 PRINCIPY KOHEZNÍ POLITIKY.....	30
3.4 REGIONY PRO KOHEZNÍ POLITIKU EVROPSKÉ UNIE	32
3.4.1 Nomenklatura územních statistických jednotek v České republice	33
3.5 FONDY VYUŽÍVANÉ JAKO NÁSTROJ KOHEZNÍ POLITIKY	35
3.5.1 Evropský fond regionálního rozvoje	35
3.5.2 Evropský sociální fond.....	36
3.5.3 Fond soudržnosti	36
3.6 STRUKTURA PROGRAMOVÝCH DOKUMENTŮ V ČESKÉ REPUBLICI PRO OBDOBÍ 2007 - 2013	37
3.6.1 Strategické obecné zásady Společenství	37
3.6.2 Národní rozvojový plán České republiky 2007 - 2013	38
3.6.3 Národní strategický referenční rámec České republiky 2007 - 2013.....	41
3.6.4 Operační programy v České republice v programovacím období 2007 - 2013.....	42
II PRAKTICKÁ ČÁST	45
4 ANALÝZA STAVU ČERPÁNÍ PROSTŘEDKŮ KOHEZNÍ POLITIKY V ČESKÉ REPUBLICI	46

4.1	PRŮBĚH ČERPÁNÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ ZE STRUKTURÁLNÍCH FONDŮ A FONDU SOUDRŽNOSTI V ČR	46
4.2	AKTUÁLNÍ STAV ČERPÁNÍ ZE STRUKTURÁLNÍCH FONDŮ A FONDU SOUDRŽNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE	48
4.2.1	Podané žádosti.....	49
4.2.2	Projekty s vydaným Rozhodnutím / Smlouvou o poskytnutí dotace, Proplacené prostředky příjemcům, Certifikované výdaje předložené Evropské komisi.....	50
4.2.3	Stav pravidla n+3 / n+2	51
4.3	PROBLÉMY S ČERPÁNÍM FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ ZE STRUKTURÁLNÍCH FONDŮ A FONDU SOUDRŽNOSTI.....	54
5	POPIS MOŽNOSTÍ VÝVOJE KOHEZNÍ POLITIKY	57
5.1	VÍCELETÝ FINANČNÍ RÁMEC EU PRO OBDOBÍ 2014 - 2020	57
5.2	BUDOUCÍ PODOBA KOHEZNÍ POLITIKY EU PO ROCE 2013.....	58
5.2.1	Agenda pro reformovanou politiku soudržnosti a Orientační dokument pro budoucí kohezní politiku.....	58
5.2.2	Strategie Evropa 2020	59
5.2.3	Pátá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti Evropské unie	60
5.2.4	Politika soudržnosti 2014 – 2020: Investice do růstu a zaměstnanosti	61
5.2.5	Postoj České republiky k budoucnosti kohezní politiky EU.....	64
5.3	ANALÝZA CÍLŮ KOHEZNÍ POLITIKY EVROPSKÉ UNIE UPLATŇOVANÝCH PROSTŘEDNICTVÍM NSRF ČESKÉ REPUBLIKY, SLOVENSKA, POLSKA A MAĎARSKA	65
5.3.1	Národní strategický referenční rámec České republiky 2007 - 2013.....	67
5.3.2	Národní strategický referenční rámec Slovenské republiky 2007 - 2013.....	71
5.3.3	Národní strategický referenční rámec Maďarska 2007 - 2013.....	73
5.3.4	Národní strategický referenční rámec Polské republiky 2007 - 2013.....	76
5.4	KOMPARACE JEDNOTLIVÝCH NSRF	79
5.5	SPOLEČNÝ POSTOJ ČESKÉ REPUBLIKY, SLOVENSKA, POLSKA A MAĎARSKA K BUDOUCNOSTI KOHEZNÍ POLITIKY EVROPSKÉ UNIE.....	83
6	FORMULACE DOPORUČENÍ PRO ČESKOU REPUBLIKU VE VZTAHU K BUDOUCÍ PODOBĚ KOHEZNÍ POLITIKY	85
	ZÁVĚR	88
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	90
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	98
	SEZNAM OBRÁZKŮ	100
	SEZNAM TABULEK.....	101
	SEZNAM PŘÍLOH.....	102

ÚVOD

Cílem kohezní politiky neboli politiky hospodářské, sociální a územní soudržnosti v aktuálním programovacím období je snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje jednotlivých regionů a omezování zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů. Zmínka o snižování rozdílů mezi odlišnými regiony a zaostávání znevýhodněných regionů se objevila již v preambuli Římské smlouvy z roku 1957, která zakládala Evropské hospodářské společenství. Základy samotné kohezní politiky se datují k roku 1986, kdy byl podepsán Jednotný evropský akt.

Význam kohezní politiky neustále stoupá. V současné době patří mezi nejdůležitější politiky Evropské unie. V aktuálním programovacím období 2007 – 2013 činí výdaje na tuto politiku přibližně třetinu rozpočtu celé Evropské unie. Česká republika je součástí Evropské unie od 1. května 2004. V současném programovacím období Česká republika získala nejvíce finančních prostředků podpory kohezní politiky, vyjádřeném v přepočtu na jednoho obyvatele. Zatímco v absolutním objemu alokovaných prostředků se Česká republika zařadila na třetí místo. Současné programovací období se již chýlí ke konci a přípravy na programovací období 2014 – 2020 pomalu vrcholí.

Diplomová práce se zabývá identifikací a návrhem doporučení pro formulaci cílů kohezní politiky v České republice pro další programovací období. Cíli kohezní politiky v ČR jsou v této práci myšleny nejen cíle kohezní politiky Evropské unie, ale i cíle kohezní politiky definované prostřednictvím Národního strategického referenčního rámce České republiky. Diplomová práce je rozdělena na dvě hlavní části, a to teoretickou a praktickou.

Teoretická část je rozdělena do tří kapitol. V první kapitole je stanoveno celkem pět cílů diplomové práce a je zde také uvedena metodika práce. Následující kapitola popisuje historický vývoj kohezní politiky Evropské unie. Popis současného stavu kohezní politiky v České republice je obsahem třetí kapitoly.

Praktická část je rozčleněna do tří kapitol. První kapitola je věnována analýze stavu čerpání finančních prostředků kohezní politiky v České republice. Následující kapitola popisuje možnosti vývoje kohezní politiky. Poslední část práce je věnována formulaci doporučení pro Českou republiku ve vztahu k budoucí podobě kohezní politiky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 FORMULACE CÍLŮ PRÁCE A POPIS METOD POUŽITÝCH K NAPLNĚNÍ CÍLŮ

V této kapitole jsou popsány jednotlivé cíle diplomové práce „Identifikace a návrh doporučení pro formulaci cílů kohezní politiky v ČR pro další programovací období“. V této kapitole jsou dále popsány metody, které byly využity pro naplnění stanovených cílů.

1.1 Cíle diplomové práce

V diplomové práci je vymezeno celkem pět cílů, které jsou rozděleny na cíle primární a cíle sekundární. Jednotlivé cíle jsou řazeny posloupně, a to na základě jejich významnosti vzhledem k tématu diplomové práce.

Cíl 1: Primárním cílem diplomové práce je v praktické části identifikovat a navrhnout doporučení pro formulaci cílů kohezní politiky v České republice v programovém období 2014 - 2020. Cíli kohezní politiky v ČR jsou myšleny nejen cíle kohezní politiky Evropské unie, ale i cíle kohezní politiky definované prostřednictvím Národního strategického referenčního rámce České republiky. Tohoto primárního cíle bude dosaženo pomocí analýzy relevantních strategických dokumentů Evropské unie i České republiky, analýzy stavu čerpání finančních prostředků kohezní politiky v ČR a komparaci národních strategických referenčních rámců států Visegrádské skupiny.

Cíl 2: Druhým primárním cílem této diplomové práce je v praktické části analýza stavu čerpání finančních prostředků kohezní politiky v České republice v programovacím období 2007 - 2013. V této analýze bude využito informací dostupných k datu 6. června 2012.

Cíl 3: Sekundárním cílem v praktické části diplomové práce je popis možností vývoje a podoby kohezní politiky v dalším programovacím období.

Cíl 4: Sekundárním cílem v teoretické části je představit současnou podobu kohezní politiky v České republice.

Cíl 5: Druhým sekundárním cílem v teoretické části je popis historického vývoje kohezní politiky.

1.2 Metody použité při zpracování diplomové práce

Metoda je „způsob a aplikace postupu, tak abychom dosáhli stanovený výzkumný cíl.“ (Ochrana, 2009, s. 12) K dosažení cílů této diplomové práce bylo využito studia relevant-

ních strategických dokumentů České republiky a Evropské unie. Dále bylo použito analýzy a následné komparace národních strategických referenčních rámců České republiky, Polska, Maďarska, Slovenska a analýzy stavu čerpání finančních prostředků kohezní politiky v ČR. Další metodou použitou při zpracování diplomové práce byla rešerše dostupné odborné literatury, která se dotýká tématu práce. V práci bylo také použito deskripce, zejména při zpracování teoretických poznatků o kohezní politice podle odborné literatury, legislativy a dalších relevantních zdrojů.

2 POPIS HISTORICKÉHO VÝVOJE KOHEZNÍ POLITIKY

Kohezní politika Evropské unie bývá označována různými termíny. Slovo koheze v češtině znamená soudržnost, proto bývá v České republice označována názvem „politika soudržnosti“. Její plné označení zní „politika hospodářské a sociální soudržnosti“. S rostoucím významem územního charakteru této politiky bývá v posledních letech označována také jako „politika hospodářské, sociální a územní soudržnosti“. Dalším používaným názvem je „regionální politika Evropské unie“, jelikož se zabývá rozvojem regionů. (Půček et al., 2009, s. 14)

Prostřednictvím kohezní politiky jsou podporovány především hospodářsky slabé regiony, které zaostávají v ekonomických ukazatelích. Dále jsou podporovány regiony se sociálními problémy či poškozeným životním prostředím. Hlavním principem kohezní politiky je zamezení vzniku a zvyšování značných regionálních rozdílů. Bohatší státy přispívají prostřednictvím kohezní politiky na rozvoj chudších států a jejich regionů za účelem zvýšení kvality života všech obyvatel Evropské unie. (Kašparová a Půček, 2009, s. 10 - 11) „*Kohezní politika je tedy odrazem principu solidarity uvnitř Evropské unie.*“ (Půček et al., 2009, s. 14)

Kohezní politika Evropské unie patří mezi její nejvýznamnější činnosti. Z hlediska objemu finančních prostředků se řadí na druhé místo v podílu na výdajích ze společného rozpočtu, hned za Společnou zemědělskou politikou. V současném programovém období 2007 - 2013 činí finanční prostředky na její realizaci 347,410 mld. EUR, což představuje 35,7 % rozpočtu Evropské unie. (MMR ČR, 2012a)

Kohezní politika se řadí mezi tzv. komunitární neboli koordinované politiky Evropské unie. Pro tyto politiky je typické, že jejich těžiště spočívá v členských státech a na jejich koordinaci a harmonizaci dbají orgány EU. Realizování této politiky na základě stanovených pravidel je ovšem v kompetenci členských zemí. Kohezní politika patří mezi relativně mladé aktivity Evropské unie, nicméně její význam neustále stoupá. (Kapošváryová a Kreuzbergová, 2000)

Jedním z cílů evropské integrace je umožnit všem obyvatelům, firmám a dalším subjektům podílet se na pozitivě, kterých bylo dosaženo v členských státech Evropské unie. Z tohoto cíle vyplývá stále sílící úsilí o snižování rozdílů v hospodářské úrovni regionů a členských zemích. Na příliš velké diference v Evropské unii je reagováno odpovídajícími

nástroji a finančními zdroji v souladu se zásadou solidarity. (Wokoun, Lukáš a Kouřilová, 2002, s. 105 - 106)

K posílení hospodářské a sociální soudržnosti je směřováno prostřednictvím přidělování prostředků určených k postupnému vyrovnávání ekonomické úrovně členských států a k rozvoji regionů v Evropské unii. Prostřednictvím regionální a strukturální politiky se Evropská unie i jednotlivé členské země snaží snižovat rozdíly v životní úrovni mezi jednotlivými regiony a dále aktivně bojovat s vysokou nezaměstnaností. Mezi činnostmi, které vedou ke snižování rozdílů, patří podpora hospodářských a sociálních struktur v zaostávajících regionech, v regionech s nevyhovující strukturou průmyslu a dalšími. (Wokoun, Lukáš a Kouřilová, 2002, s. 105 - 106)

Dle Wokouna, Lukáše a Kouřilové (2002, s. 106) se regionální politika v současné době opírá o definici uvedenou v článku 130a Jednotného evropského aktu z roku 1986:

„K podpoře celkového harmonického vývoje Společenství rozvíjí a uskutečňuje aktivity vedoucí k posilování své ekonomické a sociální soudržnosti. Společenství se zaměřuje zvláště na zmenšování nerovnoměrností mezi různými regiony a zaostalosti regionů, jimž se dostává nejmenší podpory.“ (Euroskop, 2012b)

Historický vývoj kohezní politiky Evropské unie můžeme rozdělit do šesti vývojových etap, které budou popsány v následujících podkapitolách.

2.1 Období let 1958 - 1973

Již v preambuli Římské smlouvy z roku 1957, která zakládala Evropské hospodářské společenství, se objevila zmínka o snížení rozdílů mezi odlišnými regiony a zaostávání znevýhodněných regionů. (Bache, 1998, s. 31). V Římské smlouvě se nicméně explicitně nepožadovalo zavedení společné regionální politiky z důvodu převažující důvěry ve volný trh, který měl vyřešit regionální problémy. (Kapošváryová a Kreuzbergová, 2000) Evropské hospodářské společenství se tehdy skládalo ze šesti zakládajících členů. Jednalo se o Spolkovou republiku Německo, Francouzskou republiku, Italskou republiku, Belgické království, Lucemburské velkovévodství a Nizozemské království. (Boháčková a Hrabánková, 2009, s. 6)

Toto období provázela poměrně vysoká ekonomická homogenita mezi jednotlivými členy. Výjimkou byla jen jižní Itálie a několik dalších oblastí. Řešení společné regionální politiky, která by měla za cíl snižovat meziregionální rozdíly, proto nebylo tehdy nezbytné. Stá-

ty počítaly s tím, že po vytvoření a úspěšném fungování společného trhu se regionální rozdíly uvnitř Evropského hospodářského společenství (dále jen „EHS“) vyrovnají. (Rumpel, 2007, s. 112)

Pro toto období byl typický individuální přístup národních vlád bez koordinace na nadnárodní úrovni. Pozornost byla věnována zejména makroekonomickým problémům států sdružených v EHS. (Rumpel, 2007, s. 112)

Roku 1957 vznikl na základě Římské smlouvy Evropský sociální fond (European Social Fund, dále jen „ESF“), který je nejstarší ze čtyř strukturálních fondů. Na principu společného financování podporuje činnosti členských zemí Evropské unie směřující ke zlepšení perspektiv lidí při hledání práce a získávání potřebných kvalifikací. (Wokoun, Lukáš a Kouřilová, 2002, s. 36)

V roce 1958 byla Římskou smlouvou založena Evropská investiční banka. Mezi její aktivity patří mimo jiné pomoc méně rozvinutým regionům prostřednictvím výhodných půjček a garancí na projekty v těchto regionech. (Wokoun, 2006, s. 23 - 24)

V Římské smlouvě jsou také rozpracovány zásady společné zemědělské politiky, která měla za cíl zajistit soběstačnost v zásobování zemědělskou produkcí. Západní Evropa byla v 50. letech závislá na dovozu potravin a soběstačnost v této oblasti pro ni byla tedy klíčová. Žádoucí bylo také udržení cenové stability zemědělských výrobků. Bylo to ze dvou důvodů, prvním z nich bylo zajištění příjmů výrobců zemědělské produkce (což bylo také výhodné pro spotřebitele) a druhým důvodem bylo zabránění hromadného odchodu pracovníků z venkova do měst. Tato politika měla rovněž regionální dopady. Společná zemědělská politika byla zavedena roku 1962, v plném rozsahu probíhá od roku 1968. (Wokoun, Lukáš a Kouřilová, 2002, s. 138)

V souvislosti se zavedením společné zemědělské politiky v roce 1962 začal fungovat také Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond, ze kterého je tato politika financována. Tento fond vznikl na základě Římské smlouvy. (Wokoun, Lukáš a Kouřilová, 2002, s. 106)

V roce 1968 bylo zřízeno na úrovni Evropské komise Generální ředitelství pro regionální politiku, které představuje koordinační orgán pro regionální politiku. (Žítek a Klímová, 2008, s. 47)

Mezi důležité okamžiky pro vývoj regionální politiky patří konference v Bruselu, která se konala v roce 1961 pod vedením Evropské komise, na které se poprvé projednávala regio-

nální politika. Dalším důležitým okamžikem byl květen 1965, kdy Evropská komise představila Radě ministrů první studii zabývající se regionální politikou. (Bache, 1998, s. 35).

V roce 1973 došlo k prvnímu rozšíření Společenství a to o Velkou Británii, Irsko a Dánsko. Zvýšily se tím rozdíly mezi státy i jednotlivými regiony a vzrostl také tlak na vytvoření nástroje, který by řešil regionální rozdíly. (Boháčková a Hrabánková, 2009, s. 7)

2.2 Období let 1974 - 1985

Toto období bylo charakteristické značným posílením regionální dimenze kompletního spektra politik uskutečňovaných v rámci integračního procesu. (Lukáš, 2000, s. 9) Zvýšila se míra heterogenity a zvýšily se disparity mezi členskými státy i jejich regiony. Začaly se objevovat výrazné ekonomické problémy, došlo ke značným strukturálním krizím. Ztížily se podmínky pro zajišťování hospodářské a sociální soudržnosti jako jednoho z hlavních integračních cílů. Tyto strukturální krize zasáhly zejména staré průmyslové zóny. Popisované problémy byly důsledkem rozšíření EHS o Velkou Británii, Irsko a Dánsko v roce 1973. (Rumpel, 2007, s. 112) To mělo za následek, že se zvolnila i celková dynamika ekonomik států sdružených v Evropském společenství. (Lukáš, 2000, s. 9)

Dle Wokouna et al. (2008b, s. 117) byla v prosazování společné regionální politiky nejnaktivnější Velká Británie, jelikož je to stát s velkými vnitřními regionálními rozdíly a současně kolébka regionální politiky. Velká Británie tudíž očekávala od svého připojení k Evropskému společenství přínos v této oblasti a proto začala prosazovat vznik společné regionální politiky, která by byla financována z jednotného fondu regionálního rozvoje. Velká Británie si tím chtěla také kompenzovat ztráty způsobené společnou zemědělskou politikou.

K započetí skutečné společné regionální politiky došlo v březnu 1975, kdy vznikl Evropský fond regionálního rozvoje (European Regional Development Fund, dále jen „ERDF“). (Lukáš, 2000, s. 10) Vytvoření tohoto fondu bylo dohodnuto na Pařížském summitu v říjnu roku 1972. Na tomto summitu došlo také ke shodě, že regionální politika je nutným prvkem k posílení Evropského hospodářského společenství. (Kapošváryová a Kreuzbergová, 2000) Velká Británie, Irsko a Itálie chtěly co možná největší objem financí ve fondu, zatímco Německo a Belgie chtěly co možná nejmenší. (Bache, 1998, s. 39) Velká Británie má tradičně velké regionální rozdíly a také v Itálii jsou značné rozdíly mezi severem a jihem. (Wokoun et al., 2008b, s. 116 - 117)

Evropský fond regionálního rozvoje se stal hlavní vnitřní institucí Evropského společenství pro řízení regionální politiky a hlavním finančním nástrojem na snižování regionálních rozdílů uvnitř Evropského společenství. Projekty financované prostřednictvím ERDF byly ve většině případů zaměřeny na infrastrukturu či na průmysl. Podíl ERDF na celkovém rozpočtu Evropské unie představoval 4,8 % v roce 1975 a do roku 1986 se navýšil na 8,6 %. Nejvíce prostředků z ERDF čerpaly Itálie, Irsko, Velká Británie a následně po přijetí do Evropského společenství i Řecko, Portugalsko a Španělsko. (Wokoun et al., 2008b, s. 117)

V tomto období docházelo také k odstraňování bariér na hranicích mezi státy ES a společně s tímto procesem se začaly realizovat první nadnárodní projekty v oblasti přeshraniční spolupráce. (Wokoun et al., 2008b, s. 117)

V roce 1981 do Společenství přistoupilo Řecko a roku 1986 přistoupilo Španělsko a Portugalsko. Po přistoupení těchto států do Společenství rostl tlak na posílení regionální politiky, jelikož hospodářství těchto států bylo závislé na zemědělství. (Marek a Kantor, 2007, s. 21) Navíc z hlediska ekonomické výkonnosti a sociální oblasti na tom byly tyto státy podstatně hůře než stávající členové Společenství. (Boháčková a Hrabánková, 2009, s. 17)

Roku 1986 byly schváleny první dva společné programy regionální politiky, které se týkaly celého Evropského společenství. Jednalo se o program STAR – Rozvoj moderních telekomunikací a program VALOREN – Zhodnocení vnitřního energetického potenciálu. (Wokoun et al., 2008b, s. 117)

Podstatným důvodem pro vyvíjení většího tlaku na regionální politiku byly hospodářské problémy tradičně průmyslových regionů uvnitř vyspělých zemí Společenství. Konkrétně se jednalo o Velkou Británii, Itálii, Francii, Belgie a Španělsko. Problémy těchto regionů byly zapříčiněny ekonomickou recesí a jejich následkem byla vysoká nezaměstnanost. (Kapošváryová a Kreuzbergová, 2000)

2.3 Období let 1986 - 1993

Z hlediska ekonomické výkonnosti jednotlivých členských států Evropského společenství bylo třetí období relativně příznivé pro regionální a strukturální politiku. Toto období začalo spuštěním projektu Vnitřního trhu a schválením Jednotného evropského aktu v roce 1986 (v platnost vstoupil v roce 1987). (Kapošváryová a Kreuzbergová, 2000) „*Základy regionální politiky EU se datují k roku 1986, kdy byl podepsán Jednotný evropský akt.*“ (Kašparová a Půček, 2009, s. 11) Jednotný evropský akt znamenal zásadní reformu regio-

nální politiky a posílení jejího významu. Důvody pro tuto reformu bylo rozšíření Společenství a také vyhlídka jednotného vnitřního trhu, který měl být ustanoven dle tohoto dokumentu do roku 1992. Očekávalo se, že svoboda pohybu zboží, služeb, kapitálu a pracovních sil v rámci vnitřního trhu zvýší regionální disparity a vyvolá potřebu silnější regionální politiky. Jednotný evropský akt doplnil Římské smlouvy o články, ve kterých byl výslovně zaveden pojem „hospodářská a sociální soudržnost“ jako jeden z cílů Evropského hospodářského společenství. (Kapošváryová a Kreuzbergová, 2000)

Po přistoupení Španělska a Portugalska do Evropského společenství v roce 1986 připadlo současně zvláštní místo v rámci regionální politiky tzv. Integrovaným středomořským programům, které představovaly osobitý nástroj regionální politiky. Finanční prostředky z těchto programů směřovaly do Španělska, Portugalska, vybraných regionů Itálie, na jih Francie a do celého Řecka. (Wokoun et al., 2008b, s. 117 - 118) V tomto období se objevil nový prvek, který byl prosazován v rámci regionální a strukturální politiky. Jednalo se o střednědobé plánování regionálních programů. (Lukáš, 2000, s. 11)

V roce 1988 byla provedena reforma regionální politiky. V souvislosti se vstupem Španělska a Portugalska do Evropského společenství bylo zapotřebí nalézt efektivnější způsoby realizace integračních cílů ve sféře regionální politiky, jelikož tyto státy se staly významnými příjemci pomoci. Ekonomická úroveň Španělska a Portugalska se totiž pohybovala hluboce pod průměrem EHS. Tato reforma se týkala integrace regionální politiky s částí zemědělské a sociální politiky do tzv. strukturální politiky. Jednalo se o koordinaci ve sféře finanční i koncepční. (Lukáš, 2000, s. 11)

K uskutečnění této reformy přispěly vedle jiných faktorů i strukturální potíže, které se vyskytly v určitých regionech vyspělých států Evropského společenství. Jednalo se o Belgii, sever Francie, Velkou Británii, sever Itálie a sever Španělska. (Lukáš, 2000, s. 11)

V tomto období byly definovány základní principy realizace regionální politiky. Těmito principy jsou: koncentrace na vybrané cíle, programování, partnerství, doplňkovosti a později i monitorování a evaluace. V rámci principu programování byla zavedena programovací období, první bylo vyhlášeno na roky 1989 - 1993. (Rumpel, 2007, s. 113)

Pro období let 1989 - 1993 bylo stanoveno pět cílů, jejichž naplňování mělo sloužit k odstraňování rozdílů mezi jednotlivými regiony členských států Evropského společenství v rámci reformy strukturálních fondů. (Lukáš, 2000, s. 11)

Jednalo se o tyto cíle (Lukáš, 2000, s. 11):

Cíl 1: Podpora rozvoje strukturálních změn zaostávajících regionů.

Cíl 2: Přeměna regionů nebo jejich částí, které jsou vážně ohroženy hospodářským úpadkem.

Cíl 3: Boj s dlouhodobou nezaměstnaností a podpora integrace mladých lidí a osob vyřazených z trhu práce do pracovního procesu.

Cíl 4: Podpora adaptace pracovníků na hospodářské změny a na změny ve výrobě.

Cíl 5a: Podpora rozvoje venkovských regionů urychlením strukturálních změn v zemědělství v rámci reformy společné zemědělské politiky a podporou modernizace a restrukturalizace rybolovu.

Cíl 5b: Podpora rozvoje venkovských regionů umožněním rozvoje a strukturálních změn venkovských regionů.

Dle Wokouna et al. (2008b, s. 118) se Cíl 1, 2 a 5b staly předmětem regionální politiky.

2.4 Období let 1994 - 1999

Ve čtvrtém období zůstaly cíle regionální a strukturální politiky zachovány, jelikož se osvědčily, nicméně po přijetí Švédska a Finska v roce 1995 byl zformulován šestý cíl strukturální politiky. (Lukáš, 2000, s. 11 - 12)

Cíl 6: Podpora rozvoje a strukturálních změn regionů s extrémně nízkým zalidněním. (Lukáš, 2000, s. 12)

V roce 1993 vstoupila v platnost smlouva o Evropské unii, která bývá označována jako Maastrichtská smlouva. V tomto dokumentu je stanoveno, že posílení politiky hospodářské a sociální soudržnosti je základním cílem Evropské unie. Na základě této smlouvy byly založeny také dva nové fondy, jednalo se o Kohezní fond (Cohesion Fund, dále jen „CF“) a Fond pro podporu rybolovu. (Rumpel, 2007, s. 113 – 114)

Kohezní fond není součástí strukturálních fondů. Tento fond byl ustanoven jako samostatný finanční nástroj na podporu rozvoje nejméně rozvinutých členských zemí Evropské unie. Kohezní fond má přispívat na projekty, které se zaměřují na budování transevropských sítí a na ochranu životního prostředí. Finanční prostředky z tohoto fondu jsou poskytovány zemím, jejichž HNP nepřesahuje 90 % průměru EU. (Wokoun, Lukáš a Kouřilová,

2002, s. 43 - 44) V tomto období z něj čerpaly Irsko, Řecko, Portugalsko a Španělsko. (Rumpel, 2007, s. 113 – 114)

Smyslem kohezního fondu je pomoci státům, které ve snaze vyhovět konvergenčním kritériím, které jsou nutné pro zapojení se do Hospodářské a měnové unie, musí snižovat veřejné zadlužení. Zároveň jim to neumožňuje udržovat dostatečnou výši veřejných výdajů vynakládaných na snižování regionálních rozdílů. (Kapošváryová a Kreuzbergová, 2000)

Na základě Maastrichtské smlouvy byl založen Výbor regionů, který představuje poradní orgán složený ze zástupců regionálních a místních orgánů. Vytvoření tohoto orgánu podpořilo regionalizaci Evropské unie. Koncept regionalizované Evropy má účinně působit proti příliš silnému zdůrazňování centrálně řízených aktivit Evropské unie, a tím i proti evropské „integraci shora“. (Schrötter, 2003, s. 194)

V roce 1994 byl Evropskou komisí schválen dokument Evropa 2000+, který pojednává o rozvoji evropského prostoru ve vztahu k výhledovému rozšíření EU po roce 2000. Tento dokument představoval zásadní koncepční dokument pro vytváření regionálních strategií a koncepcí na národních úrovních. Dalším navazujícím dokumentem, který byl přijat Radou ministrů pro regionální rozvoj, jsou Principy rozvojové politiky evropského prostoru. Tyto materiály představují hlavní dokumenty regionálního rozvoje, nicméně nejsou právně závazné. Cílem těchto dvou dokumentů je umožnit dosažení dvou hlavních cílů Evropského společenství, kterými jsou hospodářská a sociální soudržnost a dobudování vnitřního trhu. (Wokoun et al., 2008b, s. 119)

Dokument Evropa 2000+ je akceptován jako primární koncepční dokument pro vytváření regionálních strategií a koncepcí na národních úrovních. Z materiálu Principy rozvojové politiky evropského prostoru se vycházelo během přípravy nového pojetí regionální politiky, které obsahovalo (Wokoun et al., 2008b, s. 119):

- posílení významu tzv. měkkých opatření (nehmotných investic), fakticky jejich „zrovnoprávnění“ s tradičními investičními opatřeními,
- orientaci na oblast lidských zdrojů, např. rekvalifikační programy,
- rozvíjení poradenství pro obce, regiony, města, a podnikatelské subjekty prostřednictvím rozvojových agentur, které jsou podporovány státem,
- posílení podpory zřizování hospodářských a technologických parků jako nositelů regionálního rozvoje.

2.5 Období let 2000 - 2006

Předchozí období realizace regionální a strukturální politiky Evropské unie je charakteristické zejména snahou po větší efektivnosti využívání finančních prostředků. V rámci úsilí o maximální efektivnost vynakládaných prostředků bylo dohodnuto i snížení počtu cílů uskutečňovaných v rámci regionální a strukturální politiky Evropské unie ze šesti na tři. (Lukáš, 2000, s. 12)

Jednalo se o následující cíle (Lukáš, 2000, s. 12):

Cíl 1: Podpora rozvoje a strukturální přizpůsobování regionů, které ve svém rozvoji zůstávají za ostatními.

Cíl 2: Podpora hospodářské a sociální konverze oblastí, které se potýkají se strukturálními problémy.

Cíl 3: Podpora adaptace a modernizace politik a systémů vzdělávání, odborné přípravy a zaměstnanosti.

Tyto cíle byly financované prostřednictvím čtyř strukturálních fondů. Jednalo se o Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond, Evropský orientační a záruční fond pro zemědělství, Finanční nástroj pro podporu rybolovu. Každý z těchto fondů pokrýval specifickou tematickou oblast. Mimo zmíněné strukturální fondy byl významným finančním zdrojem Kohezní fond. (Vlasák et al., 2008, s. 76 - 77) V tomto období došlo také v rámci schválení finančních prostředků pro léta 2000 - 2006 ke striktnímu oddělení finančních zdrojů pro stávající členské země a uchazečské země. Finanční prostředky, které slouží k uskutečňování výše jmenovaných cílů, jsou jednotlivým regionům přidělovány na základě toho, jestli určitý region splňuje požadovaná kritéria ve srovnání s ostatními regiony. Regiony se porovnávají za pomoci tzv. nomenklatury územních statistických jednotek (La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques, dále jen „NUTS“). (Lukáš, 2000, s. 12 - 13)

Rámcové podmínky pro realizaci kohezní politiky byly dány přípravami na tzv. východní rozšíření Evropské unie o státy střední a východní Evropy. Přípravy na plánované rozšíření vyvolaly reformní kroky, které byly navrženy v dokumentu nazvaném Agenda 2000. Tento dokument byl předložen Evropské komisi v červenci 1997. Jsou v něm mimo jiné navrženy potřebné reformy politik Evropské unie a jejich finanční rámce pro období let 2000 - 2006. Reforma byla uskutečňována s ohledem na finanční udržitelnost regionální politiky

s ohledem na budoucí rozšíření Evropské unie, během kterého došlo ke snížení průměrného HDP na obyvatele v rámci EU v bezprecedentním rozsahu. 1. května 2004 se Evropská unie rozšířila o historicky nejvyšší počet nových členských států. Do EU vstoupilo deset nových členů ze střední, východní a jižní Evropy. Byly to následující státy: Česká republika, Slovenská republika, Maďarsko, Polsko, Slovinsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Kypr a Malta. Evropská unie v té době zahrnovala již 25 členských zemí. (Rumpel, 2007, s. 114)

V programovém období 2000 - 2006 vznikly v různých oblastech předvstupní pomocné nástroje, které měly mimo jiné kandidátské země naučit pracovat se strukturálními podpory. Programy předvstupní pomoci byly ISPA, SAPARD a PHARE. Program ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-accession) byl zaměřen na převzetí *acquis communautaire* v oblasti dopravní infrastruktury a životního prostředí. Podpora byla poskytována projektům v oblasti životního prostředí a dopravy. Program SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) byl zaměřen na pomoc v oblasti zemědělství a rozvoje venkova. PHARE (Poland and Hungary: Assistance for Restructuring Their Economies) byl původně určen jen pro Polsko a Maďarsko, ale postupně z něj mohly čerpat i další kandidátské země. Nejprve fond financoval požadavky a potřeby jednotlivých kandidátských zemí vzniklé v procesu transformace jejich ekonomik. Později byly finance poskytovány pouze na přípravu vstupu do EU podle priorit Společenství. (Boháčková a Hrabánková, 2009, s. 22 - 24)

Mimo zmiňované programy předvstupní pomoci existovaly ještě čtyři tzv. Iniciativy Společenství. Zaměřily se na řešení problémů týkajících se většiny či dokonce všech členských zemí a regionů. INTERREG III pomáhal v rozvoji nadnárodní, přeshraniční a meziregionální spolupráce. URBAN II podporoval provádění inovačních strategií ve městech a městských čtvrtích. EQUAL se zaměřoval na boj proti diskriminaci na trhu práce. LEADER + podporoval projekty na rozvoj venkova. (Vlasák et al., 2008, s. 76 - 77)

Důležitým strategickým dokumentem schváleným v programovém období 2000 - 2006 je Lisabonská strategie, která byla přijata v březnu 2000. Posláním tohoto dokumentu je určit cíle a priority dalšího vývoje Evropské unie. (Žítek a Klímová, 2008, s. 49) Lisabonská strategie je program, jehož cílem je učinit z Evropské unie „*nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomiku, schopnou udržitelného hospodářského růstu s více a lepšími pracovními místy a s větší sociální soudržností*“ v průběhu deseti let. (Council of the European Union, 2000) Na Lisabonskou strategii navázal v roce 2001 summit

v Göteborgu, který ji doplnil o formulaci trvale udržitelného rozvoje. (Žítek a Klímová, 2008, s. 49)

2.6 Období let 2007 - 2013

Hlavní téma politiky soudržnosti a jejich nástrojů v období let 2007 - 2013 je větší růst a více pracovních míst ve všech regionech a městech Evropské unie. (Vlasák et al., 2008, s. 79) Cílem regionální politiky v aktuálním programovém období „*je snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje jednotlivých regionů a snížení zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů.*“ (Kašparová a Půček, 2009, s. 11)

Z hlediska objemu finančních prostředků určených na kohezní politiky, bylo vyčleněno pro toto období 347,410 miliard EUR (v běžných cenách), což představuje 35,7 % rozpočtu celé Evropské unie. Prostředky na kohezní politiky jsou čerpány prostřednictvím strukturálních fondů a Kohezního fondu. Česká republika může v aktuálním programovém období vyčerpat přibližně 26,7 mld. EUR. (MMR ČR, 2012a) K hlavním příjemcům finančních prostředků regionální politiky Evropské unie nyní patří státy střední, východní a jižní Evropy, mezi které patří také Česká republika. Výdaje na kohezní politiku z rozpočtu Evropské unie jsou téměř srovnatelné s výdaji na Společnou zemědělskou politiku, která je finančně nejvíce náročná. Význam kohezní politiky bezesporu poroste a již nyní výdaje na tuto politiku zahrnují přibližně jednu třetinu z rozpočtu Evropské unie. (Kašparová a Půček, 2009, s. 11)

V programovém období 2007 - 2013 byly koncipovány tři nové cíle politiky soudržnosti (Wokoun et al., 2008a, s. 364):

Cíl 1: Konvergence: podpora hospodářského růstu a tvorby pracovních míst v nejméně rozvinutých členských státech a regionech (podpora regionů s HDP nižším než 75 % průměru EU). Tento cíl je financován z ERDF, ESF a Fondu soudržnosti.

Cíl 2: Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost: podpora regionálních programů pro regiony a orgány regionální správy podporující ekonomické změny v průmyslových, městských a venkovských oblastech (podpora regionů s HDP vyšším než 75 % průměru EU). Tento cíl je financován z ERDF a ESF.

Cíl 3: Evropská územní spolupráce: podpora harmonického a vyváženého rozvoje na území Evropské unie. Tento cíl je financován z ERDF.

Důležitým dokumentem pro toto programové období představují „Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost“, který byl přijat 6. října 2006 Evropskou radou. Je základem nové politiky a stanovuje zásady a priority pro programové období 2007 - 2013. Jedná se o rámcový strategický dokument pro politiku soudržnosti, který má za úkol sladit plány členských zemí s prioritami Evropské unie, kterými jsou podpora inovací, znalostní ekonomiky, podnikání, vytváření pracovních míst a zvyšování jejich kvality. (Euroskop, 2012c)

V průběhu aktuálního programovacího období, konkrétně 1. prosince 2009, vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, která rozšiřuje ustanovení týkající se politiky soudržnosti explicitním zařazením „územní soudržnosti“ mezi cíle Evropské unie. Dle článku 174 Smlouvy o fungování EU má být v rámci evropských regionů věnována zvláštní pozornost zejména venkovským oblastem, regionů, které jsou závažně a trvale znevýhodněny přírodními nebo demografickými podmínkami a oblastem postiženým průmyslovými přeměnami. Lisabonská smlouva dále zavádí do právního rámce EU místní a regionální dimenzi a posiluje pozici Výboru regionů. (Euroskop, 2012c)

1. ledna 2007 došlo k zatím poslednímu rozšíření Evropské unie o dva nové státy, kterými jsou Bulharsko a Rumunsko. V současné době má Evropská unie již 27 členských států. (Euroskop, 2012c)

V rámci programového období 2007 - 2013 pro účely nové kohezní politiky vzniklo několik komunitárních iniciativ, kterými jsou programy, které podporují lepší využívání strukturálních fondů a Kohezního fondu. Nové iniciativy kohezní politiky jsou JASPERS, JEREMIE, JESSICA a JASMINE. Vznikly ve spolupráci Evropské komise s Evropskou investiční bankou, Evropským investičním fondem, Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj a Rozvojovou bankou Rady Evropy. (Euroskop, 2012a) JASPERS je zaměřen na společnou pomoc při podpoře projektů v evropských regionech. JEREMIE se soustředí na společné evropské zdroje pro mikropodniky až střední podniky. JESSICA představuje společnou evropskou podporu udržitelných investic do městských oblastí. (MMR ČR, 2007) JASMINE je společnou akcí na podporu mikroúvěrových ústavů v Evropě. (Euroskop, 2012a)

Úlohou politiky hospodářské, sociální a územní soudržnosti je i v aktuálním programovacím období napomoci plnění úkolů, jejichž cílem je snižovat rozdíly a jako katalyzátor

aktivovat hospodářský, sociální a územní rozvoj Evropské unie. (Wokoun et al., 2008a, s. 363)

3 POPIS SOUČASNÉHO STAVU KOHEZNÍ POLITIKY V ČESKÉ REPUBLICE

Podoba kohezní politiky v České republice v aktuálním programovém období 2007 - 2013 je v této kapitole popsána nejprve prostřednictvím legislativního rámce, kterým se tato politika řídí. Dále jsou zde zmíněny cíle a principy, které kohezní politika sleduje. Popis současného stavu kohezní politiky se rovněž zabývá i finančními aspekty a regiony pro kohezní politiku. V neposlední řadě je v této kapitole uvedena současná struktura programových dokumentů v ČR.

3.1 Legislativní rámec kohezní politiky

Politika hospodářské a sociální soudržnosti je tradiční politikou, která je zakotvena již ve Smlouvě o založení Evropského společenství. Právní základ pro legislativu v této oblasti tvoří články 158 - 162 Smlouvy o Evropském společenství. Politika je koncipována jako tzv. komunitární, což znamená, že její realizace spočívá na členských státech, zatímco koordinace a harmonizace náleží na nadnárodní působnosti. (Euroskop, 2012c)

V souvislosti s přijetím Lisabonské smlouvy v roce 2009 byla zavedena tzv. třetí dimenze kohezní politiky, a to územní soudržnost. Ta je zakotvena v čl. 158 Smlouvy o založení ES ve znění Lisabonské smlouvy. Evropská komise má výhradní právo předkládat legislativní návrhy v této oblasti. (Euroskop, 2012c)

Legislativa v oblasti politiky soudržnosti se skládá z pěti nařízení (Euroskop, 2012c; MMR ČR, 2009):

- Nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 o Fondu soudržnosti ze dne 11. července 2006. Toto nařízení definuje poslání, oblasti intervence a podmínky podpory CF.
- Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti ze dne 11. července 2006. Toto nařízení definuje cíle, principy, základní pravidla programování, řízení, financování, monitorování, kontroly pomoci ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 o Evropském seskupení pro územní spolupráci ze dne 5. července 2006. Toto nařízení napomáhá realizaci cíle evropské územní spolupráce.

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1081/2006 o Evropském sociálním fondu ze dne 5. července 2006. Toto nařízení definuje poslání, zaměření aktivit, které jsou podporované ESF (jedná se o tzv. měkké investice).
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu regionálního rozvoje ze dne 5. července 2006. Toto nařízení definuje zaměření aktivit podporovaných ERDF (infrastruktura, výrobní investice a další rozvojové iniciativy) dle jednotlivých cílů, detaily programování a implementace evropské územní spolupráce, způsobilost bydlení.

Nařízení Evropské unie v oblasti politiky soudržnosti jsou aplikovatelná přímo. Znamená to, že jednotlivá nařízení již není nutné převádět do českého právního řádu prostřednictvím českého právního aktu. Právní úpravu politiky regionálního rozvoje v České republice stanovuje zákon č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje ve znění pozdějších předpisů. Klíčovým koordinátorem pro využívání fondů Evropské unie v České republice je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. (Euroskop, 2012c)

3.2 Cíle kohezní politiky pro období 2007 - 2013 v souvislosti s Českou republikou

Evropská unie v programovém období 2007 - 2013 sleduje tři zásadní cíle regionální a strukturální politiky: Konvergence, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, Evropská územní spolupráce. Cíle jsou financovány prostřednictvím strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. (Marek a Kantor, 2007, s. 28)

3.2.1 Konvergence

Tento cíl sleduje podporu hospodářského a sociálního rozvoje regionů, popřípadě snižování rozdílů v úrovni rozvoje jednotlivých regionů. Zahrnuje méně rozvinuté členské státy a regiony, které jsou hlavní prioritou politiky soudržnosti. Do cíle Konvergence jsou zařazeny regiony na úrovni NUTS II, jejichž hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele je v rozhodném období nižší než 75 % průměru hrubého domácího produktu na obyvatele celé Evropské unie. V České republice do tohoto cíle v současném programovém období spadají všechny regiony soudržnosti kromě Hlavního města Prahy. (Marek a Kantor, 2007, s. 26 - 27) Z cíle Konvergence mohou čerpat také země, jejichž hrubý národní důchod (HND) na obyvatele je v rozhodném období nižší než 90 % průměru hrubého národního důchodu na obyvatele celé Evropské unie. Česká republika tuto podmínku splňuje. Cíl

Konvergence je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti. (Wokoun et al., 2008b, s. 138 - 140)

3.2.2 Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Tento cíl sleduje podporu posilování konkurenceschopnosti a přitažlivosti regionů členských států na úrovni NUTS II nebo NUTS I, které převyšují limitní ukazatele pro zařazení do cíle Konvergence. (Boháčková a Hrabánková, 2009, s. 44 – 45) To znamená, že mají hrubý domácí produkt na obyvatele v rozhodném období vyšší než 75 % průměru tohoto ukazatele celé Evropské unie a hrubý národní důchod v rozhodném období vyšší než 90 % průměru tohoto ukazatele celé Evropské unie. Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost je financován pomocí Evropského fondu pro regionální rozvoj a Evropského sociálního fondu. V České republice je prostřednictvím tohoto cíle podporován pouze region Hlavní město Praha. (Marek a Kantor, 2007, s. 27 - 28) Obrázek znázorňující regiony soudržnosti České republiky, které spadají pod cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a Konvergence je uveden v příloze P I.

3.2.3 Evropská územní spolupráce

Prostřednictvím tohoto cíle je podporována přeshraniční spolupráce regionů na úrovni NUTS III, které se nacházejí podél všech vnitřních a některých vnějších pozemních hranic. Dále jsou podporovány všechny regiony na úrovni NUTS III podél námořních hranic, jejichž vzájemná vzdálenost je nanejvýše 150 kilometrů. (Fondy Evropské unie, 2012d) Cílem Evropská územní spolupráce je také podporována nadnárodní a meziregionální spolupráce regionů. Úkolem je podpořit řešení společných problémů mezi sousedními regiony, kterými jsou rozvoj měst, venkova a pobřeží a rozvoj hospodářských vztahů a sítí malého a středního podnikání. (Wokoun et al., 2008b, s. 142) Financování tohoto cíle se uskutečňuje prostřednictvím Evropského fondu pro regionální rozvoj. V České republice jsou v tomto cíli zahrnuty všechny regiony. (Fondy Evropské unie, 2012d) Rozdělení finančních prostředků fondů Evropské unie mezi jednotlivé cíle v Evropské unii a v České republice v období 2007-2013 je uvedeno v tabulce 1.

Tabulka 1 Rozdělení finančních prostředků fondů EU mezi jednotlivé cíle v EU a v ČR v období 2007 - 2013

Cíl	Fondy pro EU27		Fondy pro ČR	
	2007-2013	%	2007-2013	%
Konvergence	283 mld. €	81,54 %	25,88 mld. €	96,98 %
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	54,96 mld. €	15,95 %	419,09 mil. €	1,56 %
Evropská územní spolupráce	8,72 mld. €	2,52 %	389,05 mil. €	1,46 %
Celkem	347 mld. €	100,00 %	26,69 mld. €	100,00 %

Zdroj: Fondy Evropské unie, 2012d

3.3 Principy kohezní politiky

Tyto principy se uplatňují při využívání finančních prostředků ze strukturálních fondů. Regionální politika Evropské unie se opírá o řadu základních a doplňkových principů. Řadíme sem: princip soudržnosti (kohezní princip), princip koncentrace (komplementarity), princip partnerství, princip programování, princip adicionality (doplňkovosti), princip hodnocení a monitorování, princip koordinace a harmonizace, princip integrace, princip konvergence, princip solidarity, princip subsidiarity, princip kompatibility a princip proporcionality. (Marek a Kantor, 2007, s. 29 – 30; Wokoun et al., 2008b, s. 127 – 128)

Realizace strukturální politiky se řídí především následujícími pěti principy (Wokoun et al., 2008b, s. 127 – 128; Marek a Kantor, 2007, s. 29 – 30):

- **Princip koncentrace:** Spočívá ve využívání prostředků fondů pouze k realizaci předem stanovených cílů. Prostředky by měly být využity co nejúčelněji na projekty, které přináší maximální užitek a to především v regionech s největšími problémy. Finanční pomoc by neměla být rozčleněna do mnoha méně významných akcí.
- **Princip partnerství:** Představuje úzkou spolupráci mezi Evropskou komisí a odpovídajícími orgány na národní, regionální a místní úrovni, které jsou určeny každým členským státem pro všechny etapy implementace opatření od přípravy až po realizaci. Na konkrétním rozdělení prostředků se podílejí i samotní příjemci, tzn. města, obce, regiony, vzdělávací instituce, soukromé subjekty a další. Obvykle se požaduje 50% finanční účast.
- **Princip programování:** Základem je komplexní přístup k řešení problémových regionů na základě víceletých a všeoborových programů, které jsou předkládány Ev-

ropské komisi vládou členského státu. Finanční prostředky ze strukturálních fondů jsou pak alokovány na tyto schválené programy, které se poté realizují prostřednictvím konkrétních projektů. Tento princip znázorňuje snahu o integrovaný, střednědobý (až dlouhodobý) přístup k řešení regionálních problémů formou víceletých programovacích období.

- **Princip monitorování a vyhodnocování:** Tento princip v praxi představuje dodržování procedur průběžně sledujících realizaci projektu. Zahrnuje zejména ex-ante hodnocení dopadů projektu, monitorování průběhu jeho implementace a ex-post hodnocení přínosů projektu. Jde o vysoce důslednou kontrolu věcného i finančního plnění projektu. Před schválením projektu je požadováno detailní hodnocení jeho dopadů, poté následuje průběžné monitorování realizace projektu a jako poslední zhodnocení jeho skutečných přínosů. Důležitost tohoto principu se neustále zvyšuje.
- **Princip adicionality:** Cílem je, aby finance ze strukturálních fondů nebyly použity jako náhrada národních strukturálních subvencí. Dotace ze strukturálních fondů mají pouze doplňovat výdaje ze státního rozpočtu v dané oblasti. Členské země nemohou využívat prostředky EU, které jsou poskytovány v rámci regionální či celé strukturální politiky jako náhradu vlastních rozpočtových výdajů. V praxi to znamená, že finanční prostředky poskytnuté ze zdrojů Evropské unie musí být doplněny určeným podílem finančních zdrojů ze strany příjemce pomoci. Může se jednat o státní rozpočet, rozpočet regionální a místní, privátní zdroje. Je také možné tyto prostředky doplnit úvěrem. Finanční prostředky na straně příjemce finanční pomoci lze kombinovat.

Dalšími obecnými principy, které souvisejí s uplatňováním kohezní politiky, jsou princip solidarity a princip subsidiarity. (Wokoun, Lukáš, Kouřilová, 2002, s. 107-109)

- **Princip subsidiarity:** Tento princip je zakotven v Maastrichtské smlouvě. Spočívá v plnění jednotlivých cílů na co nejnižší možné úrovni rozhodování, za podmínky že je možné toto plnění na dané úrovni uspokojivě zajistit. Jedním z hlavních důsledků principu subsidiarity je, že příslušné národní orgány mohou samy vybírat projekty k financování a poté i kontrolovat jejich realizaci.
- **Princip solidarity:** Vychází z hlavních principů celého integračního procesu. Ekonomicky vyspělejší státy svými příspěvky do společného rozpočtu financují rozvoj

států, které jsou ekonomicky méně rozvinuté. (Wokoun, Lukáš, Kouřilová, 2002, s. 107 - 109)

3.4 Regiony pro kohezní politiku Evropské unie

V jednotlivých členských zemích Evropské unie existují různé soustavy administrativního členění. Z toho důvodu zavedla Evropská unie v roce 1988 jednotnou nomenklaturu územních statistických jednotek. Evropská klasifikace NUTS byla připravena Eurostatem na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 o zavedení společné klasifikace územních statistických jednotek (NUTS) ze dne 26. května 2003. Tato klasifikace je aktualizována na základě nařízení Komise ve tříletých intervalech. Evropská klasifikace má tedy právní základ. Nařízení, na jejímž základě je klasifikace postavena, je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech. Konstrukce evropské klasifikace vychází z jednotných metodických principů Eurostatu s přihlédnutím k administrativnímu uspořádání konkrétní země. (Boháčková a Hrabánková, 2009, s. 89 - 91)

Hlavní příčinou pro zavedení společné evropské klasifikace je snaha o získávání především ekonomických informací o území na srovnatelné bázi. Na základě nařízení č. 1059/2003 jsou nastaveny závazné limity charakteru územních statistických jednotek, při jejich zabezpečení se vytvářejí zásadní předpoklady pro objektivní vyhodnocování a porovnávání různorodých evropských regionů. (Žítek a Klímová, 2008, s. 11 - 12; Boháčková a Hrabánková, 2009, s. 89 – 91)

Mezi základní metodické principy, které jsou použity v systému klasifikace územních statistických jednotek, řadíme (Žítek a Klímová, 2008, s. 11 - 12):

- stabilizaci klasifikace NUTS v prostoru,
- stabilizaci klasifikace NUTS v čase,
- systém vymezení územních jednotek podle charakteru jednotky a podle její velikosti vyjádřené počtem obvykle bydlících obyvatel,
- ukončení evropské klasifikace na úrovni NUTS III (v ČR kraje), nižší územní členění je v rámci EU řešeno novým systémem místních administrativních jednotek (Local Administrative Units, dále jen „LAU“).

Příčinou vzniku NUTS bylo statistické monitorování, porovnatelnost dat a analýza regionů. (Žitek a Klímová, 2008, s. 11 - 12) Na základě této soustavy jsou definovány tři základní úrovně regionálního členění území dle počtu obyvatel, které jsou znázorněny v tabulce 2.

Tabulka 2 Doporučený počet obyvatel pro regiony NUTS

Úroveň	Doporučený minimální počet obyvatel	Doporučený maximální počet obyvatel
NUTS I	3 000 000	7 000 000
NUTS II	800 000	3 000 000
NUTS III	150 000	800 000

Zdroj: Český statistický úřad, 2012

3.4.1 Nomenklatura územních statistických jednotek v České republice

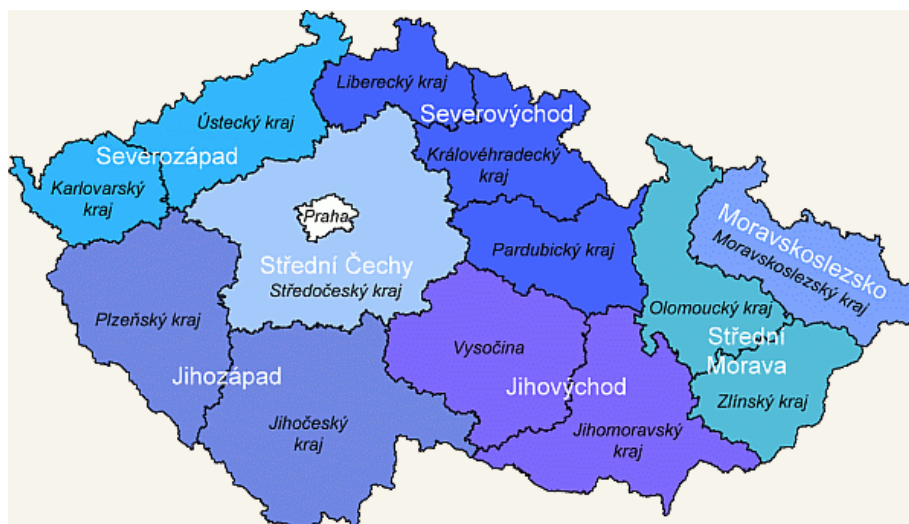
V České republice byl v roce 1997 přijat ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků (krajů) a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Na základě tohoto zákona, který nabyl účinnosti 1. ledna 2000, vzniklo v České republice 14 krajů včetně Hlavního města Prahy. (Žitek a Klímová, 2008, s. 12 - 13)

Vzniklé kraje se ukázaly z hlediska Evropské unie jako příliš malé pro poskytování pomoci z fondů EU. Kraje počtem obyvatel odpovídají úrovni NUTS III. Česká republika proto musela z důvodu vstupu do Evropské unie zavést mezi stát a kraje dodatečný stupeň členění, který by odpovídal úrovni NUTS II, nazývaný regiony soudržnosti, na něž směřuje podpora z fondů EU. (Hájek a Novosák, 2010, s. 115)

V České republice bylo vytvořeno osm regionů soudržnosti (NUTS II), které jsou tvořeny jedním až třemi kraji (NUTS III). Převedení 14 krajů do 8 regionů soudržnosti je stanoveno zákonem č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. (Kašparová a Půček, 2009, s. 19) V České republice nelze jako NUTS II použít VÚSC, jelikož jsou některé z nich příliš malé, např. Liberecký a Karlovarský kraj. (Wokoun et al., 2008b, s. 79)

Zobrazení regionů soudržnosti (NUTS II) a krajů (NUTS III) ze kterých jsou složeny je znázorněno na obrázku 1.

Obrázek 1 Regiony soudržnosti (NUTS II) a kraje (NUTS III) v ČR

Zdroj: Fondy Evropské unie, 2012d

Regiony NUTS II jsou v programovém období 2007-2013 velmi důležité také proto, že právě k nim směřuje podpora z fondů Evropské unie pro Cíl 1 Konvergence. K němu míří 96,98 % finančních prostředků z Evropské unie (viz tabulka 1). Kromě prostředků směřujících k Cíli 1 plynou finanční prostředky do regionů soudržnosti také prostřednictvím Cíle 2 Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Spolu s regiony NUTS II mají přímou vazbu na strukturální fondy také jednotky NUTS III. (Žitek a Klímová, 2008, s. 12)

Vymezení statistických územních jednotek bylo pro potřeby zavedení evropské klasifikace NUTS v České republice uskutečněno Českým statistickým úřadem po dohodě s Eurostatem. Toto vymezení bylo provedeno na základě usnesení vlády České republiky č. 707/1998. Klasifikace územních statistických jednotek CZ - NUTS vstoupila v České republice v platnost dne 1. ledna 2000. Objektem klasifikace CZ - NUTS je uspořádání administrativních a neadministrativních územních jednotek v České republice do úrovně NUTS III na základě jednotných pravidel platných v Evropské unii. (Žitek a Klímová, 2008, s. 12 - 13)

Spolu se třemi úrovněmi NUTS I – III existují také dvě nižší úrovně územněsprávního statistického členění. Tyto úrovně již ale nejsou určující pro dělení finančních prostředků z fondů Evropské unie. Označují se jako „místní administrativní jednotky“ (LAU). (Boháčková a Hrabánková, 2009, s. 89 – 91) Konkrétní počet jednotek NUTS a LAU na území České republiky je znázorněn v tabulce 3.

Tabulka 3 Počty jednotek NUTS a LAU na území ČR

Úroveň	Název	Počet jednotek v ČR
NUTS I	Stát	1
NUTS II	Regiony soudržnosti	8
NUTS III	Kraje	14 (včetně Hlavního města Prahy)
LAU I	Okresy	76 + 15 pražských obvodů
LAU II	Obce	6249

Zdroj: Český statistický úřad, 2012

3.5 Fondy využívané jako nástroj kohezní politiky

Kohezní politika je v programovacím období 2007 – 2013 financována prostřednictvím strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Mezi dva hlavní strukturální fondy patří Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond. (Hájek a Novosák, 2010, s. 52) Strukturální fondy jsou určeny pro ekonomicky méně vyspělé regiony nebo regiony, které jsou jiným způsobem znevýhodněné. Například se jedná o regiony venkovské, upadající průmyslové oblasti, oblasti s přírodním nebo geografickým znevýhodněním jako jsou například ostrovy, pohraniční regiony a řídké osídlené oblasti. (Fondy Evropské unie, 2012d) Společným cílem strukturálních fondů je snižování rozdílů v životní úrovni mezi regiony Evropské unie. (Wokoun et al., 2008b, s. 129 - 130) Česká republika čerpá, v současném programovacím období, finanční prostředky prostřednictvím všech tří výše zmíněných fondů.

3.5.1 Evropský fond regionálního rozvoje

Tento fond v současné době podporuje zejména projekty zaměřené na regionální rozvoj, územní spolupráci v rámci Evropské unie, hospodářské změny a větší konkurenceschopnost. (Marek a Kantor, 2007, s. 31)

Hlavní oblasti podpory ERDF jsou (Wokoun et al., 2008b, 130 - 131):

- investice do infrastruktury,
- produktivní investice k vytvoření nebo zachování trvalých pracovních míst,
- technická pomoc,
- rozvoj endogenního potenciálu podporováním lokálního rozvoje a aktivit malého a středního podnikání.

Finanční prostředky z ERDF mohou být poskytovány na činnosti podporující (Wokoun et al., 2008b, 131):

- ochranu a zlepšení životního prostředí,
- výzkum a rozvoj technologií,
- rozvoj cestovního ruchu a investic do kultury,
- produktivní prostředí, zejména růst konkurenceschopnosti malých a středních firem a zvyšování atraktivity regionů,
- rozvoj informační společnosti,
- rozvoj mezi muži a ženami v oblasti zaměstnání,
- nadnárodní, příhraniční a meziregionální spolupráci k trvale udržitelnému regionálnímu a lokálnímu rozvoji.

3.5.2 Evropský sociální fond

Prostřednictvím tohoto fondu jsou podporovány neinvestiční (neinfrastrukturní) projekty. (Fondy Evropské unie, 2012d) Posláním Evropského sociálního fondu je podpora opatření pro prevenci a boj s nezaměstnaností, rozvoj lidských zdrojů a rozvoj hospodářské a sociální soudržnosti. (Wokoun et al., 2008b, 131 - 132)

V současném programovacím období 2007 – 2013 je podpora z ESF zaměřena na čtyři klíčové oblasti (Marek a Kantor, 2007, s. 31):

- lepší přístup k zaměstnání a účast na trhu práce,
- zvýšení přizpůsobivosti pracovníků a podniků,
- podpora partnerství pro reformy v oblastech zaměstnanosti a začlenění,
- posílení sociálního začlenění potlačováním diskriminace a usnadněním přístupu znevýhodněných osob na trh práce.

3.5.3 Fond soudržnosti

Hlavním cílem tohoto fondu je stejně jako u ostatních fondů podpora hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie. (Wokoun et al., 2008b, 134) Oproti strukturálním fondům, které se vztahují na regiony, je tento fond určen na podporu celých států. (Fondy Evropské unie, 2012d) Vztahuje se na státy s nejméně rozvinutou ekonomikou, které splňují kritérium, že jejich hrubý národní příjem na obyvatele je nižší než 90 % průměru tohoto ukazatele celé Evropské unie. (Wokoun et al., 2008b, 134)

Kohezní fond je zaměřen zejména na projekty v oblasti ochrany životního prostředí a na transevropské dopravní sítě. Prostředky z tohoto fondu míří také do oblasti udržitelného rozvoje, tedy do energetické politiky a využívání obnovitelných zdrojů energie. (Marek a Kantor, 2007, s. 32)

3.6 Struktura programových dokumentů v České republice pro období 2007 - 2013

Mezi programové dokumenty pro období 2007 - 2013 řadíme Strategické obecné zásady Společenství, Národní rozvojový plán, Národní strategický referenční rámec a Operační programy. (Wokoun et al., 2008a, s. 375)

3.6.1 Strategické obecné zásady Společenství

Dne 6. října 2006 schválila Rada Evropské unie Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost, které vymezují orientační rámec pro intervenci Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti v členských zemích Evropské Unie. (Fondy Evropské unie, 2007a) Strategické obecné zásady Společenství (dále jen „SOZS“) představují rámcový strategický dokument pro politiku soudržnosti. Navrhován je Evropskou komisí, přijímán je Radou Evropské unie a schvalován je Evropským parlamentem. (Wokoun et al., 2008a, s. 375)

SOZS představují obecné zásady pro hospodářskou, sociální a územní soudržnost, které vymezují orientační rámec pro intervenci fondů, s ohledem na jiné související politiky Společenství (Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006). Strategické obecné zásady Společenství tedy stanovují společné cíle, kterých musí dosáhnout všechny programy. Finanční výdaje musí být vynaloženy na činnosti podporující udržitelný rozvoj, výzkum a inovace, informační společnost, energetickou účinnost a rozvoj lidských zdrojů. (Žítek a Klímová, 2008, s. 62)

Podle rozhodnutí Rady ze dne 6. října 2006 by programy podporované politikou soudržnosti měly usilovat o zaměřování zdrojů na tyto tři priority (European Commission, 2006):

- zvýšení přitažlivosti členských států, regionů a měst zlepšením jejich přístupnosti, zajištěním odpovídající kvality a úrovně služeb a ochranou životního prostředí,

- podporu inovace, podnikavosti a růstu hospodářství založeného na znalostech pomocí kapacit pro výzkum a inovace, včetně nových informačních a komunikačních technologií,
- vytváření více a lepších pracovních míst pomocí zapojení více osob do zaměstnání nebo do podnikání, zlepšení přizpůsobivosti pracovníků a podniků a zvýšení investic do lidského kapitálu.

Strategické obecné zásady Společenství patří mezi významné strategické dokumenty v oblasti strukturální politiky v období 2007 - 2013, jelikož podporují a rozšiřují strategickou dimenzi politiky soudržnosti. Na základě tohoto dokumentu stanovují členské země své priority v oblasti politiky soudržnosti. Přispívají k uskutečňování dalších hlavních cílů Evropské unie. Jedná se především o cíle, které vycházejí z Lisabonské strategie, ve které jsou popsány hlavní směry růstu a zaměstnanosti. Týkají se zejména územní soudržnosti a spolupráce, investic, zaměstnanosti, znalostí a inovace. (Evropa, 2007)

Strategické obecné zásady politiky soudržnosti mají po roce 2007 dva cíle (Evropa, 2007):

- Posílit strategickou dimenzi politiky soudržnosti, priority Evropské unie tak budou lépe integrovány do regionálních a vnitrostátních rozvojových programů.
- Zajistit větší identifikaci s politikou soudržnosti v praxi, což se odrazí v posílení dialogu v partnerství mezi Komisí, členskými státy a regiony. Dojde také k transparentnějšímu rozdělení povinností mezi Komisí, členskými státy a Evropským parlamentem.

3.6.2 Národní rozvojový plán České republiky 2007 - 2013

Národní rozvojový plán (dále jen „NRP“) představuje tradiční nástroj strategického plánování, který je využíván v posledních programovacích obdobích. (Jetmar, 2007, s. 8) Vytváří jej členský stát Evropské unie při použití principu partnerství. (Wokoun et al., 2008a, s. 375) Národní rozvojový plán zahájil diskusi o prioritách České republiky, a to jak celého státu, tak i regionů. (Jetmar, 2007, s. 8)

Národní rozvojový plán České republiky pro období 2007 - 2013 představuje výchozí strategický dokument pro realizaci programů fondů Evropské unie v České republice a to včetně návrhu struktury a zaměření jednotlivých programů pomoci a způsobu jejich realizace na národní úrovni. (Národní rozvojový plán ČR 2007 - 2013: Budoucnost programů fondů Evropské unie, 2006, s. 33) Práci na NRP ČR 2007 - 2013 koordinoval Řídící a ko-

ordinační výbor. Tomuto výboru předsedal ministr pro místní rozvoj. Za účelem operativního řízení prací byly vytvořeny pracovní skupiny. Práci na NRP ČR zadávalo Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. NRP ČR 2007 - 2013 poskytuje oporu a konkrétní východiska pro vytvoření Národního strategického referenčního rámce pro financování z fondů EU v období 2007 - 2013. Zadání NRP ČR 2007 - 2013 vychází z usnesení vlády ČR č. 245 z 2. 3. 2005 k procesu programování strukturálních intervencí. (NRP ČR, 2006, s. 5 - 7)

Zpracování NRP ČR 2007 - 2013 se opíralo o obecné dokumenty a také o relevantní dokumenty resortů a výstupy evaluačních projektů a další dokumenty. Mezi obecné dokumenty na národní úrovni patří například Strategie hospodářského růstu ČR, Konvergenční program ČR, Makroekonomická prognóza, Národní rozvojový plán ČR 2004 - 2006. Mezi obecné dokumenty na evropské úrovni patří například Strategické obecné zásady Společenství 2007 - 2013, Návrhy nařízení ke strukturálním fondům (všeobecné, ERDF, ESF, FS, ESPS), Lisabonská strategie. (NRP ČR, 2006, 5 - 6)

Zpracování Národního rozvojového plánu ČR započalo v polovině roku 2005. Do jeho vypracování byli v rámci několika pracovních skupin zapojeni zástupci orgánu státní správy, Českého statistického úřadu, regionu soudržnosti NUTS II, Hospodářské komory a dalších subjektů reprezentujících akademický sektor, odbory, podnikatelé a zástupci neziskového sektoru. NRP vznikl na základě principu partnerství a jednotliví aktéři měli možnost svými připomínkami značně ovlivnit jeho podobu. NRP ČR 2007 - 2013 obsahuje analýzu současné situace, SWOT analýzu, strategii NRP pro období 2007 - 2013, zaměření operačních programů, rozložení finančních zdrojů, řízení a koordinaci politiky v soudržnosti v ČR v období 2007 - 2013. (Národní rozvojový plán ČR 2007 - 2013: Budoucnost programů fondů Evropské unie, 2006, s. 33)

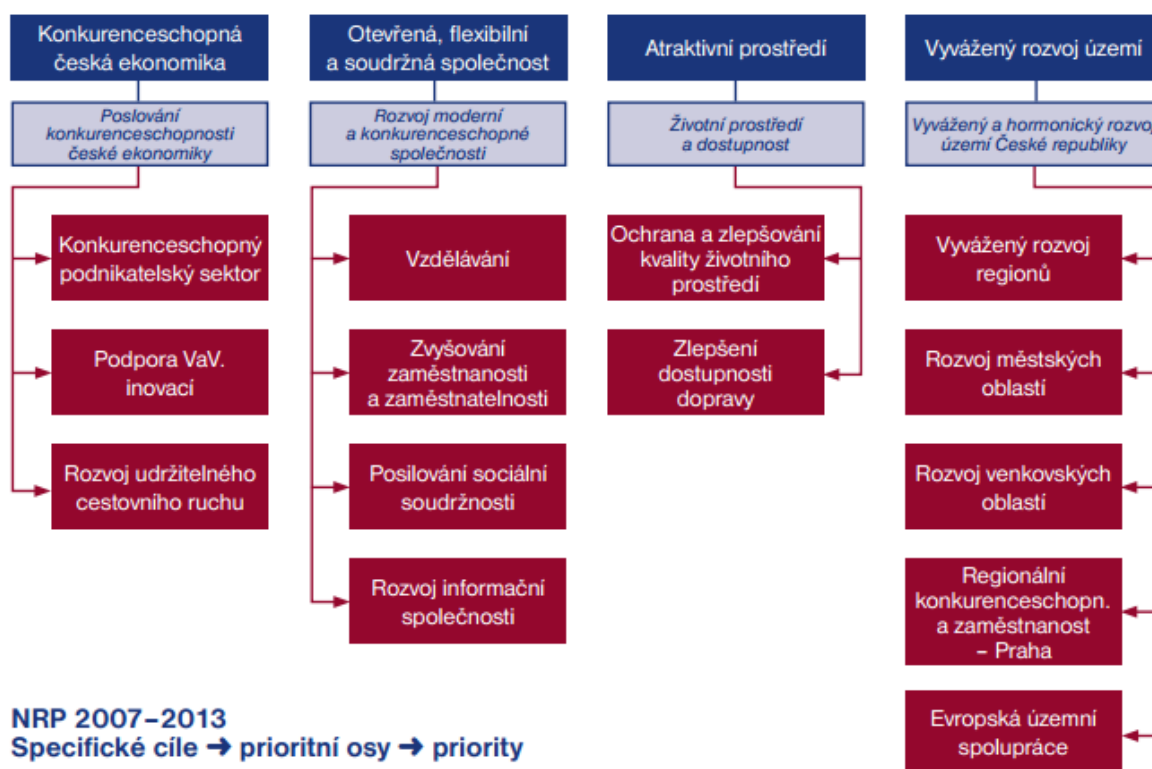
V souladu s legislativou Evropské unie, která upravuje zaměření politiky soudržnosti v programovém období 2007 - 2013, ve vztahu k Strategickým obecným zásadám Společenství a při respektování hlavních rozvojových strategií (Strategie regionálního rozvoje, Strategie hospodářského růstu, Strategie udržitelného rozvoje a dalších platných resortních a regionálních strategií), klade Česká republika hlavní důraz na posilování konkurenceschopnosti jednotlivých klíčových oblastí hospodářství a České republiky jako celku. Hlavní princip stanovuje, že „*konkurenceschopná česká ekonomika přispěje k celkové konkurenceschopnosti Evropské unie*“. (Národní rozvojový plán ČR 2007 - 2013: Budoucnost programů fondů Evropské unie, 2006, s. 33)

Globálním cílem Národního rozvojového plánu České republiky 2007 - 2013 je „přeměna socioekonomického prostředí České republiky v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby Česká republika byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Prostřednictvím trvalého posilování konkurenceschopnosti bude dosahováno udržitelného růstu, jehož tempo bude vyšší než průměrný růst EU 25. ČR bude usilovat o růst zaměstnanosti a o vyvážený a harmonický rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatel.“ (NRP ČR, 2006, s. 129)

Globální cíl NRP bude naplňován prostřednictvím čtyř strategických cílů, které vycházejí ze zjištění analytické části NRP. Na jednotlivé strategické cíle navazují čtyři prioritní osy, které se dále dělí na jednotlivé priority. (Národní rozvojový plán ČR 2007 - 2013: Budoucnost programů fondů Evropské unie, 2006, s. 33) Jednotlivé strategické cíle, prioritní osy a priority NRP ČR jsou znázorněny na obrázku 2.

Obrázek 2 Strategické cíle, prioritní osy a priority NRP ČR 2007 - 2013

Strategické cíle, prioritní osy a priority NRP:

Zdroj: Národní rozvojový plán ČR 2007 - 2013: Budoucnost programů fondů Evropské unie, 2006, s. 34

3.6.3 Národní strategický referenční rámec České republiky 2007 - 2013

Národní strategický referenční rámec (dále jen „NSRF“) 2007 - 2013 představuje základní programový dokument České republiky pro využívání fondů Evropské unie v programovém období 2007-2013. (Fondy Evropské unie, 2007b)

Národní strategický referenční rámec tvoří rámcovou rozvojovou strategii na úrovni státu. Je základem pro tematické a regionální operační programy. Národní strategický referenční rámec navrhuje členský stát Evropské unie při použití principu partnerství. Je předmětem vyjednávání s Komisí. (Wokoun et al., 2008a, s. 375) NSRF ČR 2007 - 2013 byl přijat Evropskou komisí dne 27. července 2007. Zpracování Národního strategického rámce České republiky pro období 2007 - 2013 vychází z povinností členské země, které jsou definovány v nařízení Rady č. 1083/2006 z 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení č. 1260/1999. (Fondy Evropské unie, 2007b)

Národní strategický referenční rámec představuje národní strategii realizace politiky soudržnosti, která je vyžadovaná legislativou Evropské unie. Má za úkol být spojovacím článkem mezi evropskými prioritami na jedné straně (ty jsou upraveny zejména v dokumentu nazvaném Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost) a regionálními a tematickými prioritami členské země na straně druhé. Navržená strategie Národního rozvojového plánu / Národního strategického referenčního rámce se snaží prezentovat komplexní rozvojový přístup. (Jetmar, 2007, s. 8)

Stejně jako u Národního rozvojového plánu ČR 2007 - 2013 koordinoval práci na Národní strategii regionálního rozvoje ČR 2007 - 2013 Řídící a koordinační výbor. Tomuto výboru předsedal ministr pro místní rozvoj. Práci na NSRF ČR 2007 - 2013 zadávalo Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, které také zajišťovalo celkovou koordinaci přípravy České republiky na programové období 2007 - 2013. (NSRF ČR, 2007, s. 4)

Východiskem pro zpravování návrhu Národního strategického referenčního rámce byl Národní rozvojový plán České republiky. (Fondy Evropské unie, 2007b) Národní strategický referenční rámec je realizován a konkretizován prostřednictvím systému regionálních a tematických operačních programů pro jednotlivé cíle kohezní politiky. Tyto operační programy představují rozvojovou strategii pro daný sektor, případně region. Prostřednictvím systému operačních programů budou realizovány jednotlivé prioritní osy. (Jetmar, 2007, s. 8 - 9)

Analytická část Národního strategického referenčního rámce je zaměřena na identifikaci klíčových silných stránek České republiky pro posilování její konkurenceschopnosti. Zaměřena je také na problematická místa a slabé stránky, které mohou překážet udržitelnému růstu ekonomiky a také společnosti. (Fondy Evropské unie, 2007b)

NSRF se opírá o klíčový evropský dokument nazvaný Strategické obecné zásady Společenství. Dále se opírá o klíčové české dokumenty, kterými jsou Strategie udržitelného rozvoje, Strategie hospodářského růstu a Strategie regionálního rozvoje pro léta 2007 - 2013. Mimo jmenované dokumenty vychází i z dalších platných resortních a regionálních strategií. (Fondy Evropské unie, 2007b)

3.6.4 Operační programy v České republice v programovacím období 2007 - 2013

Pro současné programové období 2007 - 2013 je v České republice zpracováno celkem 24 operačních programů, které se dělí na tematické a regionální (Cíl Konvergence), programy pro Prahu (Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost) a programy spadající pod Cíl Evropská územní spolupráce. (MMR ČR, 2007, s. 9)

Operační program (dále jen „OP“) představuje základní strategický dokument finanční a technické podpory pro konkrétní tematickou oblast nebo konkrétní region soudržnosti, který zpracovávají členské státy Evropské unie. V operačním programu jsou detailně popsány cíle a priority, kterých chce členský stát v dané oblasti dosáhnout v aktuálním programovém období. Členské státy Evropské unie mohou čerpat finanční zdroje z evropských fondů jen na základě vypracovaných a schválených operačních programů. (MMR ČR, 2007, s. 8)

Tematických operačních programů je v rámci Cíle 1 Konvergence v programovém období 2007 - 2013 celkem osm. Každý z těchto programů má určité tematické zaměření a je vymezen pro celé území České republiky kromě Hlavního města Prahy. Tematickými operačními programy jsou OP Podnikání a inovace, OP Doprava, OP Životní prostředí, OP Lidské zdroje a zaměstnanost, OP Vzdělání pro konkurenceschopnost, OP Výzkum a vývoj pro inovace, Integrovaný OP, OP Technická pomoc. Výjimku tvoří projekty, které jsou spolufinancovány z Fondu soudržnosti v OP Životní prostředí a OP Doprava. Je to z toho důvodu, že tento fond je určen pro celou Českou republiku. Existují také vícecílové operační programy, které jsou financovány nejen ze zdrojů určených pro Cíl Konvergence, ale i z prostředků určených pro Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Způsobitelným územím je tak celá Česká republika včetně Hlavního města Prahy. Vícecílovými ope-

račními programy jsou OP Vzdělání pro konkurenceschopnost, OP Technická pomoc, OP Lidské zdroje a zaměstnanost a Integrovaný operační program. (Fondy Evropské unie, 2012g) Přidělená finanční částka pro tematické operační programy je 21 271,1 mil. EUR. Tato částka představuje 79,5 % z celkově přidělených finančních prostředků. (MMR ČR, 2007, s. 9)

Regionální operační programy (dále jen „ROP“) jsou určeny pro jednotlivé regiony soudržnosti s výjimkou Hlavního města Prahy. Pro Českou republiku je v rámci Cíle Konvergence v programovém období 2007 - 2013 připraveno celkem sedm regionálních operačních programů. Jmenovitě se jedná o ROP NUTS II Jihovýchod, ROP NUTS II Jihozápad, ROP NUTS II Moravskoslezsko, ROP NUTS II Severovýchod, ROP NUTS II Severozápad, ROP NUTS II Střední Čechy, ROP NUTS II Střední Morava. Na regionální operační programy je vyčleněno celkem 4 659 mil. EUR, což představuje 17,6 % z přidělené částky. (MMR ČR, 2007, s. 9) Regionální operační programy zahrnují několik tematických oblastí s cílem zvýšení konkurenceschopnosti regionů soudržnosti, urychlení jejich rozvoje a zvýšení jejich atraktivity pro investory. Řídícím orgánem každého regionálního operačního programu je Regionální rada daného regionu soudržnosti. (Fondy Evropské unie, 2012c)

Hlavní město Praha je jediným z regionů soudržnosti NUTS II v České republice v programovém období 2007 - 2013, který spadá do cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Pro Prahu jsou připraveny dva operační programy, a to OP Praha Konkurenceschopnost a OP Praha Adaptabilita. (Fondy Evropské unie, 2012b) Pro OP Praha je vyčleněno celkem 372,4 mil. EUR, což představuje 1,4 % z celkové částky. (MMR ČR, 2007, s. 9)

Program Evropská územní spolupráce je naplňován prostřednictvím přeshraniční, nadnárodní a meziregionální formy spolupráce a dvou síťových programů ESPON 2013 (Monitorovací síť pro evropské územní plánování) a INTERACT II (program pro výměnu zkušeností s přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spoluprací). Dále zahrnuje OP Meziregionální spolupráce, OP Nadnárodní spolupráce, OP Přeshraniční spolupráce ČR - Bavorsko, OP Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko, OP Přeshraniční spolupráce ČR - Rakousko, OP Přeshraniční spolupráce ČR - Sasko, OP Přeshraniční spolupráce ČR - Slovensko. (Fondy Evropské unie, 2012a) Programy přeshraniční spolupráce České republiky jsou znázorněny na obrázku v příloze P II. Pro program Evropská územní spolupráce je vyčle-

něno 389 mil. EUR, což představuje 1,5 % z celkově přidělené částky. (MMR ČR, 2007, s. 9)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ANALÝZA STAVU ČERPÁNÍ PROSTŘEDKŮ KOHEZNÍ POLITIKY V ČESKÉ REPUBLICCE

Finanční prostředky poskytované České republice v aktuálním programovacím období 2007 - 2013 z fondů Evropské unie představují 26,7 miliard EUR. (European Commission, 2007) Dle Hájka a Novosáka (2010, s. 135) se Česká republika stala třetím nejvyšším příjemcem finanční podpory kohezní politiky v absolutním objemu alokované finanční částky a prvním v relativním vyjádření přepočteném na 1 obyvatele. Jetmar (2007, s. 10) konstatuje, že má politika soudržnosti v programovacím období 2007 - 2013 dominantní postavení mezi rozvojovými politikami, které jsou v České republice realizovány. Je to zapříčiněno enormním objemem prostředků, které tato politika rozděluje (přibližně 100 mld. Kč za rok).

Pro úspěšné naplňování cílů kohezní politiky v České republice a efektivní využívání finančních prostředků poskytnutých Evropskou unií je nezbytné aktivní sledování a vyhodnocování čerpání z fondů EU. Sledování celkového průběhu čerpání prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti vede k účinné kontrole a díky možnosti porovnávání jednotlivých operačních programů a identifikaci vzniklých problémů ke zkvalitňování procesu implementace. (MMR ČR, 2012d, s. 1 - 2)

4.1 Průběh čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v ČR

Implementační systém průběhu čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti se skládá z několika po sobě jdoucích kroků. Prvním z nich je vyhlášení výzvy řídicím orgánem / zprostředkujícím subjektem, následuje podání projektové žádosti, hodnocení a výběr projektu, realizace a proplácení, refundace do státního rozpočtu, certifikace, refundace z Evropské komise. (MMR ČR, 2012d, s. 8-9)

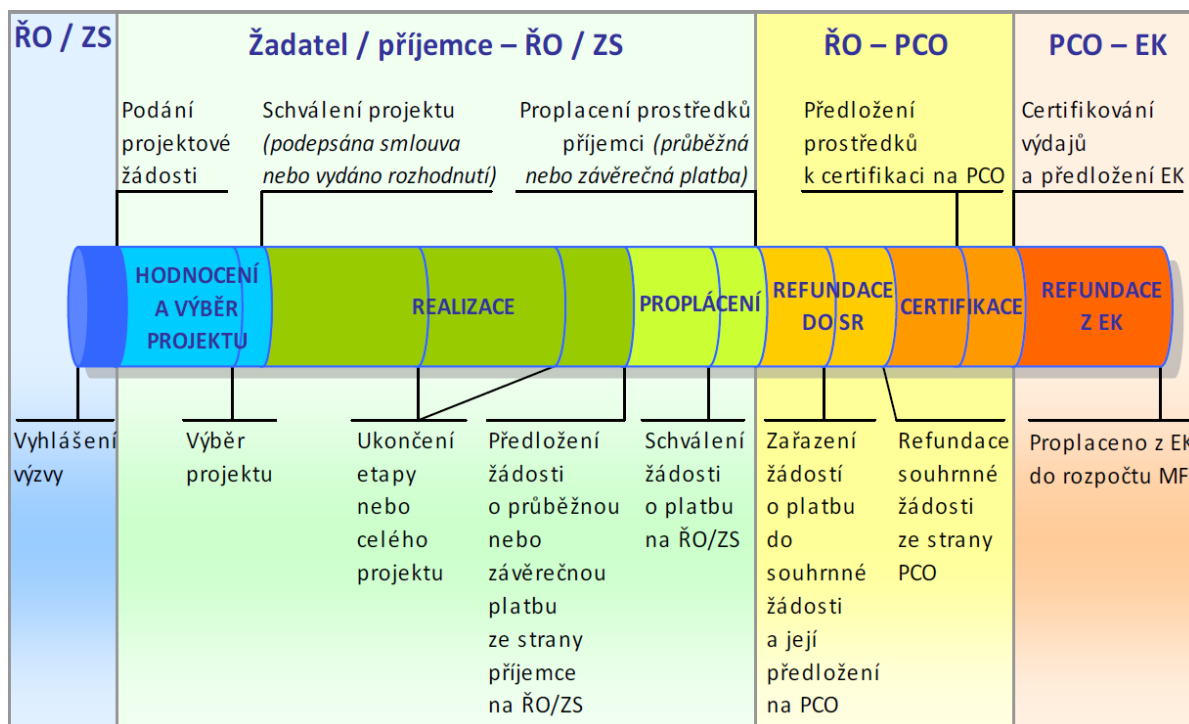
- **Vyhlášení výzvy** – řídicí orgány či zprostředkující subjekty vyhláší v pravidelných intervalech časově omezené výzvy k předkládání žádostí o podporu v rámci jednotlivých oblastí podpory a prioritních os.
- **Hodnocení a výběr projektu** – na řídicí orgán či zprostředkující subjekt jsou v termínech vyhlášených výzev podávány žádosti o podporu. Ty musí být v souladu s cíli daného operačního programu, z něhož chce žadatel čerpat finanční prostředky. Detaily podmínek finanční podpory jsou přesně nadefinovány ve vyhláše-

né výzvě. Ve schvalovacím procesu jsou hodnoceny podané žádosti řídicím orgánem či zprostředkujícím subjektem. Podle předem definovaných kritérií jsou následně vybrány ty projekty, kterým bude dotace udělena. Následně je podepsán právní akt o poskytnutí dotace s žadatelem, jejichž žádost splnila vymezená kritéria.

- **Realizace a proplácení** – na základě žádostí o platbu, které příjemce předkládá na řídicí orgán či zprostředkující subjekt, se provádí platby příjemcům podpory. Platby příjemcům probíhají formou ex-ante plateb (poskytnutí finančních prostředků příjemci před realizací jeho výdajů na projekt) nebo formou ex-post (následné proplácení výdajů, které příjemce již vynaložil). Příjemci jsou při předkládání žádostí o platbu povinni odůvodnit předkládané výdaje a prokázat, že odpovídají podmínkám realizace projektu, které jsou obsaženy ve Smlouvě / Rozhodnutí o poskytnutí dotace. Všechny nároky na platbu musí být podloženy doklady, které prokážou, že se jedná o finanční prostředky, které byly vynaloženy efektivně, hospodárně, transparentně a účelně. Tyto doklady musí být kdykoliv k dispozici pro účely auditu a kontroly.
- **Certifikace** – na principu předfinancování ze státního rozpočtu je založen systém finančních toků (finančních prostředků z rozpočtu Evropské unie). Princip předfinancování znamená, že podíl Evropské unie (představuje až 85 %), který je určen na spolufinancování operačních programů, je nejdříve předfinancován z rozpočtu jednotlivých kapitol státního rozpočtu (řídicí orgán) a teprve poté je podíl Evropské unie refundován zpět do dané kapitoly státního rozpočtu ze zdrojového účtu Platebního a certifikačního orgánu (odbor Národní fond Ministerstva financí). Aby bylo možné podíl Evropské unie předfinancovat, je nezbytné, aby jednotlivé kapitoly státního rozpočtu (řídicí orgán) měly ve svém rozpočtu na daný rok dostatečné množství finančních prostředků. Finanční prostředky podílu národního financování ze zdrojů státního rozpočtu (15 %) jsou příjemcům uvolňovány totožným způsobem jako finanční prostředky státního rozpočtu na předfinancování podílu Evropské unie (85 %). (MMR ČR, 2012d, s. 8-9)

Schéma průběhu čerpání finančních prostředků je znázorněno na následujícím obrázku 3.

Obrázek 3 Schéma průběhu čerpání finančních prostředků

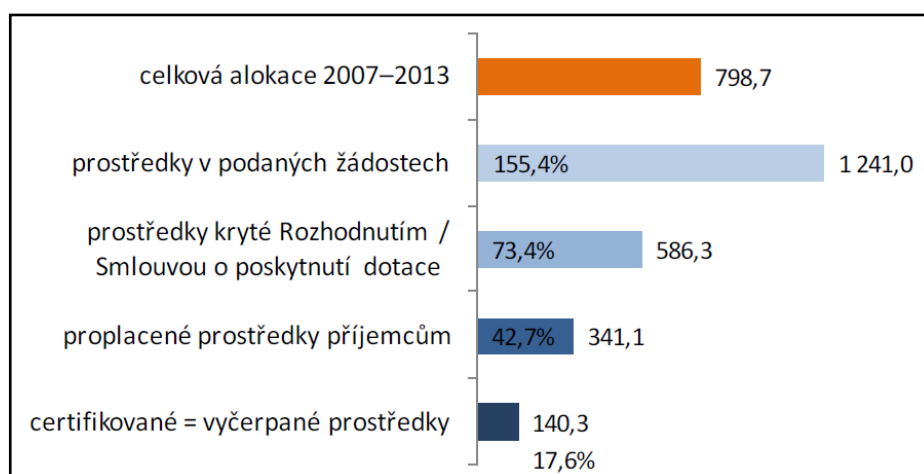
Zdroj: MMR ČR, 2012d, s. 9

4.2 Aktuální stav čerpání ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v České republice

V rámci politiky hospodářské, sociální a územní soudržnosti Evropské unie realizované na území České republiky bylo od počátku programovacího období 2007 - 2013 k datu 6. června 2012 podáno 80 880 žádostí o podporu v celkové hodnotě 1 241 miliard Kč. Tato finanční částka představuje 155,4 % celkové alokace NSRF na programové období 2007 - 2013. Doposud bylo řídicími orgány a zprostředkujícími subjekty vydáno 36 226 Rozhodnutí / Smluv o poskytnutí dotace v celkové hodnotě 586,3 miliard Kč. Tato hodnota představuje 73,4 % celkové alokace NSRF. Proplacené finanční prostředky na účty příjemců dosahují hodnoty 341,1 miliard Kč, což tvoří 42,7 % celkové alokace NSRF. Certifikované výdaje předložené Evropské komisi představují hodnotu 140,3 miliard Kč. Tato finanční částka představuje 17,6 % celkové alokace NSRF na programové období 2007 - 2013. (MMR ČR, 2012d, s. 12) Souhrnný stav čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů je znázorněn na obrázku 4.

Obrázek 4 Souhrnný stav čerpání ze strukturálních fondů / Fondu soudržnosti a národních zdrojů v mld. Kč (k 6. 6. 2012)

Zdroj: MMR ČR, 2012d, s. 10

4.2.1 Podané žádosti

Nejvyšší zájem je z hlediska počtu podaných žádostí od počátku programového období 2007 - 2013 k datu 6. 6. 2012 o OP Vzdělání pro konkurenceschopnost (19 574 žádostí), OP Životní prostředí (14 484 žádostí) a OP Podnikání a inovace (13 108 žádostí). Nejméně žádostí bylo obdrženo u OP Technická pomoc (146 žádostí), OP Doprava (264 žádostí) a OP Výzkum a vývoj pro inovace (292 žádostí). (MMR ČR, 2012d, s. 16)

Pokud porovnáme finanční prostředky v žádostech od počátku programového období 2007 - 2013 vůči celkové alokaci daného OP, tak je zájem o finanční podporu nejvyšší u OP Praha Adaptabilita (byly předloženy žádosti o podporu ve výši 440,0 % z celkové alokace tohoto OP). Následuje ROP Jihozápad (doposud byly předloženy žádosti o podporu ve výši 271,6 % z celkové alokace tohoto ROP) a OP Vzdělání pro konkurenceschopnost (doposud byly předloženy žádosti o podporu ve výši 241,7 % z celkové alokace tohoto OP). Naproti tomu je nejnižší zájem o finanční podporu mezi operačními programy vzhledem k vlastní celkové alokaci u OP Doprava (doposud byly předloženy žádosti o podporu ve výši 120,9 % z celkové alokace), Integrovaného OP (doposud byly předloženy žádosti o podporu ve výši 123,1 % z celkové alokace) a OP Technická pomoc (doposud byly předloženy žádosti o podporu ve výši 133,1 % z celkové alokace). (MMR ČR, 2012d, s. 17) V případě, že finanční prostředky v podaných žádostech převyšují alokaci operačního programu, znamená to, že daný operační program má vysokou absorpční kapacitu. (MMR ČR, 2012d, s. 12) Tento stav se vyskytuje u všech sledovaných OP realizovaných v ČR v aktuálním progra-

movacím období, jelikož u žádného operačního programu hodnota procenta z alokace není pod úrovní 100 %. (MMR ČR, 2012d, s. 17)

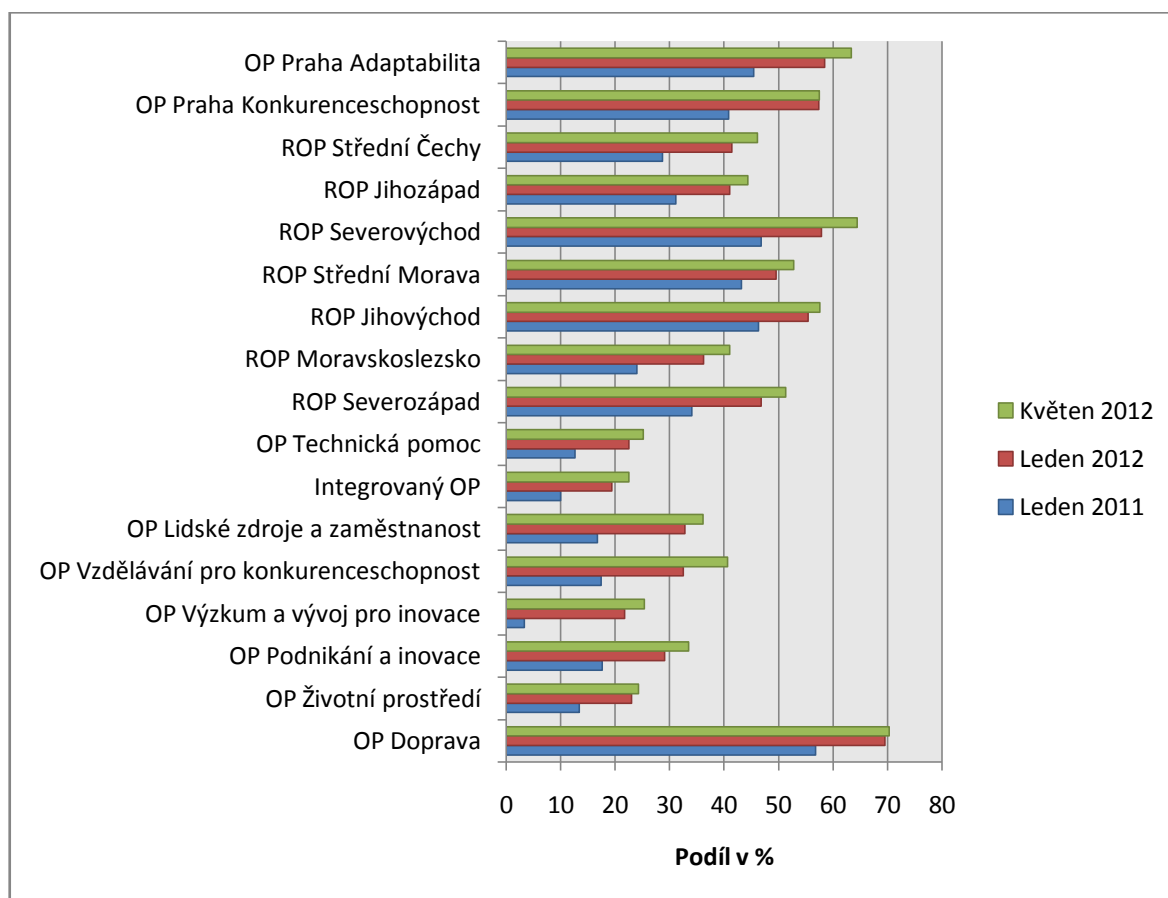
4.2.2 Projekty s vydaným Rozhodnutím / Smlouvou o poskytnutí dotace, Proplacené prostředky příjemcům, Certifikované výdaje předložené Evropské komisi

K 6. červnu 2012 řídicí orgány a zprostředkující subjekty schválily ke spolufinancování ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti od počátku aktuálního programového období projekty celkem za 586,3 miliard Kč, což představuje 73,4 % z celkové alokace NSRF. (MMR ČR, 2012d, s. 13) Nejvyšší podíl finančních prostředků krytých Rozhodnutím / podepsanou Smlouvou má OP Doprava (95,8 %), ROP Severovýchod (91,9 %) a OP Výzkum a vývoj pro inovace (90,3 %). Nejnižší podíl finančních prostředků krytých Rozhodnutím / podepsanou Smlouvou je u OP Životní prostředí (29,2 %), ROP Střední Morava (65,5 %) a OP Technická pomoc (68,8 %). (MMR ČR, 2012d, s. 17)

Na účty příjemců byly k 6. 6. 2012 proplaceny finanční prostředky v celkové výši 341,1 miliard Kč. Tato částka představuje 42,7 % celkové alokace NSRF. Do tohoto data bylo finančně ukončeno necelých 15 tisíc projektů v celkové výši 153,6 miliard Kč. Realizační a administrativní činnosti byly ukončeny z celkového počtu projektů schválených ke spolufinancování ze strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů u 41,1 % projektů. (MMR ČR, 2012d, s. 14) Nejlépe je na tom z hlediska proplacených finančních prostředků příjemcům OP Doprava (70,3 %), ROP Severovýchod (64,4 %) a OP Praha Adaptabilita (63,4 %). Nejnižší podíl proplacených finančních prostředků je aktuálně u Integrovaného operačního programu (22,5 %), OP Životní prostředí (24,3 %) a OP Technická pomoc (25,2 %). (MMR ČR, 2012d, s. 17) Pokrok v podílu proplacených výdajů od ledna 2011 do května letošního roku znázorňuje obrázek 5.

Ke sledovanému datu byly Platebním a certifikačním orgánem certifikovány výdaje v celkové hodnotě 140,3 miliard Kč. Tato částka představuje 17,6 % celkové alokace NSRF. Uvedené výdaje zahrnují finanční prostředky z fondů EU i z národních zdrojů ČR. (MMR ČR, 2012d, s. 15)

Obrázek 5 Podíl proplacených prostředků na celkové finanční alokaci tematických a regionálních OP v programovém období 2007 - 2013 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování podle MMR ČR, 2012d, s. 17; MMR ČR, 2012e, s. 16; MMR ČR, 2011b, s. 14

4.2.3 Stav pravidla n+3 / n+2

Pravidlo n+3 / n+2 bývá nazýváno také jako pravidlo finanční disciplíny. Toto pravidlo znamená, že pokud není část ročního rozpočtového závazku daného operačního programu využita na předběžné nebo průběžné platby do konce kalendářního roku n+3 (platné pro alokace z let 2008, 2009, 2010), popřípadě n+2 (platné pro alokace z let 2011, 2012, 2013), snižuje se alokace na dotyčný kalendářní rok tohoto operačního programu o tuto nevyčerpanou část finančních prostředků. Vyčerpanými finančními prostředky jsou myšleny ty z poslední fáze průběhu čerpání finančních prostředků (viz obrázek 3). Za dodržování a plnění pravidla n+3 / n+2 je odpovědný řídicí orgán příslušného operačního programu. (MMR ČR, 2011a, s. 2) Podle tohoto pravidla tedy musí být každý závazek členského státu přijatý vůči Evropské komisi splněn do dvou resp. tří let od přijetí tohoto závazku (do konce druhého resp. třetího roku po roce přijetí závazku). Pokud se tak nestane, Evropská ko-

mise je oprávněna část závazku, který nebyl uhrazen platbou na účet nebo na který neobdržela žádost o platbu, zrušit. (Marek a Kantor, 2007, s. 120)

Řídící orgány byly prvně konfrontovány s plněním pravidla n+3 na konci roku 2011. Jednalo se o alokaci z roku 2008. Na konci roku 2011 musely být certifikovány výdaje a odeslány žádosti o platbu Evropské komisi vy výši představující přibližně 15 % celkové alokace operačních programů na celé programové období 2007 – 2013. Všechny operační programy, které jsou realizované v rámci NSRF tuto podmínku na konci roku 2011 splnily. Na konci letošního roku budou řídicí orgány vykazovat stav čerpání jednotlivých operačních programů vůči pravidlu n+3 pro alokaci z roku 2009. Od začátku aktuálního programového období do konce roku 2012 musí výše certifikovaných výdajů, popřípadě žádostí o platbu zaslaných Evropské komisi dosahovat přibližně 31 % celkové alokace operačních programů na programové období 2007 – 2013. Nejnáročnější období pro plnění pravidla n+3 / n+2 bude konec roku 2013, kdy dojde k souběhu plnění dvou závazků. Jedná se o plnění závazku n+3 pro alokaci 2010 a n+2 pro alokaci 2011. (MMR ČR, 2012d, s. 38 - 39) Platnost pravidla n+3 / n+2 pro jednotlivé rozpočtové závazky je uvedena v tabulce v příloze P III.

Operační programy, které již nyní splnily hranici limitu čerpání za rok 2012, jsou OP Doprava, ROP Jihovýchod, ROP Střední Morava, ROP Jihozápad, ROP Severovýchod, ROP Střední Čechy, OP Praha Adaptabilita, OP Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko. V případě, že hrozí nenaplnění plnění pravidla n+3 / n+2, mohou využít řídicí orgány jednotlivých operačních programů tzv. předběžných plateb (záloh), které poskytla Evropská komise České republice pro každý operační program na začátku programového období. Pokud tedy započítáme předběžné platby, tak limit čerpání za letošní rok splní i OP Lidské zdroje a zaměstnanost, ROP Moravskoslezsko, ROP Severovýchod. Nicméně Národní orgán pro koordinaci doporučuje ponechat možnost jejich případného využití na rok 2013. Rozhodnutí o jejich využití již v letošním roce je v kompetenci jednotlivých řídicích orgánů daných operačních programů. (MMR ČR, 2012d, s. 39 - 41)

Dalším nástrojem, který může být použit v případě hrozby nenaplnění pravidla n+3 / n+2, je využití ročních závazků velkých projektů předložených Evropské komisi ke schválení. Operační programy, které v současné době splňují limit čerpání v roce 2012 se započítáním předběžných plateb a s využitím ročních závazků velkých projektů předložených Evropské komisi ke schválení jsou OP Doprava a OP Výzkum a vývoj pro inovace. (MMR ČR, 2012d, s. 39 - 42)

Zbylé operační programy k datu 6. 6. 2012 nespĺňují limit pro čerpání v roce 2012. Konkrétně se jedná o OP Životní prostředí, OP Podnikání a inovace, Integrovaný OP, OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, OP Technická pomoc, OP Praha Konkurenceschopnost. Z 18-ti operačních programů zahrnutých v NSRF, které jsou v gesci českých řídicích orgánů, jich tedy celkem 6 nyní nespĺňuje limit pro čerpání v roce 2012 a hrozí jim automatické zrušení závazku. To by znamenalo, že alokace podpory na daný rok se sníží o nevyčerpané finanční prostředky, které by se vrátily zpět do rozpočtu Evropské unie. (MMR ČR, 2012d, s. 40 - 43)

Jedním z faktorů, který může ovlivnit plnění pravidla $n+3 / n+2$ je pozastavení procesu certifikace. Proces certifikace je aktuálně pozastaven u ROP Severozápad, OP Doprava, OP Životní prostředí, OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, ROP Střední Čechy. O pozastavení procesu certifikace rozhoduje Platební a certifikační orgán na základě podezření na nesrovnalost v procesu implementace operačního programu a administrace projektů. Pozastavení procesu certifikace je platné do doby než dojde k prošetření podezření na nesrovnalost a sjednání nápravy. (MMR ČR, 2012d, s. 44)

Od března letošního roku je pozastaveno předkládání žádostí o platbu k refundaci Evropské komisi u všech operačních programů, které jsou spolufinancovány z Evropského fondu regionálního rozvoje a Fondu soudržnosti. Tato skutečnost se týká OP Životní prostředí, OP Doprava, OP Podnikání a inovace, Integrovaný OP, OP Výzkum a vývoj pro inovace, OP Technická pomoc, OP Praha Konkurenceschopnost a dále všech regionálních operačních programů. Je to z důvodu rozhodnutí Evropské komise neproplácet žádosti o platbu na základě zjištění nedostatků ve fungování českých kontrolních a řídicích systémů v čerpání ERDF a CF. V lednu 2012 byla také pozastavena platební lhůta u OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost na základě zaslání „warning letter“. Česká republika dostala lhůtu do konce června přijmout příslušná nápravná opatření. Toto opatření se nicméně nedotkne příjemců evropských dotací, jelikož jim budou finanční prostředky vypláceny z národních zdrojů. Procesy na národní úrovni dále pokračují, tok financí byl pozastaven pouze mezi Evropskou komisí a Českou republikou. (MMR ČR, 2012d, s. 40)

4.3 Problémy s čerpáním finančních prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti

Česká republika má v současné době značné problémy s čerpáním finančních prostředků z Evropské unie. Dle Zimmermannové a Brown (2012, s. 12 - 15) se v současném programovacím období mezi hlavní problémové oblasti při čerpání finančních prostředků z fondů Evropské unie řadí vysoká byrokratická zátěž, nedostatečná administrativní kapacita, nesprávně fungující monitorovací systém strukturálních fondů, nedostatečná propagace a komunikace, spolufinancování a kompletní předfinancování projektu, nedostatečné zajištění transparentnosti hodnocení a nestrannosti hodnotitelů žádostí o dotaci, korupce a podvody provázející výběrová řízení projektů, pozastavení certifikace určitých operačních programů.

Při čerpání finančních prostředků z fondů EU se díky kontrole ze strany Evropské unie objevilo významné pochybení na straně České republiky. Problémem je i množství dosud vyčerpaných prostředků a zajištění plynulosti jejich čerpání. Evropská unie kritizuje Českou republiku zejména kvůli systému auditů, nesprávně prováděným kontrolám a personálním otázkám. (Euractiv, 2012) Kontrola Evropské unie určila jako nejčastější chybu manipulaci při veřejných soutěžích. (Aktuálně.cz, 2012) Evropská komise kritizuje časté střídání úředníků na příslušných úřadech. Opatřením by měl být služební zákon, který má být schválen v září letošního roku. Tento zákon má chránit úředníky před politickým tlakem a měl by vést k odpolitizování státní správy. Také by měl zabránit častým personálním změnám na úřadech. Novým opatřením bude dále vznik zvláštní jednotky na ministerstvu pro místní rozvoj, která bude pomáhat jednotlivým řídicím orgánům s uplatňováním nového zákona o veřejných zakázkách. (Euractiv, 2012)

Důležitou změnou je plánovaná centralizace auditního systému na ministerstvu financí. (Euractiv, 2012) Jenže toto nové opatření je vcelku problematické z toho důvodu, že u samotného ministerstva financí bylo při kontrole ze strany Evropského účetního dvora zjištěno značné pochybení a nesrovnalosti. Tento orgán došel po kontrole k názoru, že ministerstvo možná systematicky upravuje výsledky auditů takovým způsobem, aby se v roční kontrolní zprávě pohyboval počet chyb přibližně na hranici 2 %. Jako příklad, na který kontrola z Evropské unie přišla, můžeme uvést zprávu o dotacích na OP Doprava. Český audit odhalil, že u dopravních projektů bylo nesprávně rozděleno 1,85 % finančních prostředků. Po prověření tohoto auditu úředníci z EU došli k závěru, že ve skutečnosti bylo

chybně rozděleno dokonce 41,82 % finančních prostředků. Významné pochybení našli také u dalších operačních programů. V kontrolní zprávě vypracované Evropským účetním dvorem se objevila také kritika práce úředníků, kteří mají v České republice na starosti audit. Hlavním důvodem potíží je tedy nedostatečně fungující systém v České republice. (Aktuálně.cz, 2012)

Určitou nepřehlednost v systému čerpání financí způsobuje také vysoký počet operačních programů a priorit, které si Česká republika stanovila na současné programovací období. Dle Hájka a Novosáka (2010, s. 137) se v aktuálním programovacím období 2007 - 2013 stejně jako v minulém zkráceném programovacím období 2004 - 2006 stal „*hlavní problém v navržení příliš vysokého počtu OP a to v kontextu snahy každého ministerstva, ježhož problematika byla uvedena v NRP, řídit svůj vlastní OP. Výsledný návrh 24 OP v předloženém NSRF se stal terčem silné kritiky ze strany Komise*“. Problematické je také obsahové překrývání operačních programů. Tento problém kritizovala Evropská komise zejména v případě Integrovaného operačního programu. (Hájek a Novosák, 2010, s. 137) V přípravě na příští programovací období se nicméně již počítá se snížením počtu operačních programů. Snížení by mělo být z dnešních 24 na přibližně 6 operačních programů. Vzniknout by měly, podle ministra pro místní rozvoj Kamila Jankovského, v příštím programovacím období tři celostátní operační programy, jeden regionální, jeden technicko-pomocný a jeden pražský. Celostátní programy by se měly věnovat vzdělávání a zaměstnanosti, podnikání a inovacím, infrastruktuře. Mělo by také dojít ke zjednodušení kompletního systému čerpání evropských dotací. (ČT24, 2012) Ministerstvo pro místní rozvoj chce v příštím programovacím období uplatnit princip jednoduchosti, efektivnosti, transparentnosti. (Fondy Evropské unie, 2012f)

Česká republika by měla nejpozději v červenci letošního roku dokončit akční plán, který má pomoci obnovit platby od Evropské unie. Podle optimistických odhadů by mělo dojít k opětovnému proplácení evropských dotací v září, nicméně tento termín není jistý. (ČT24, 2012) V současné době probíhají, či již skončily audity ze strany Evropské komise u OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, ROP Severozápad, OP Doprava, OP Životní prostředí a OP Praha Konkurenceschopnost. (Fondy Evropské unie, 2012f)

Možným řešením jak zachránit část financí z EU je jejich převod mezi jednotlivými operačními programy. Vláda se tak rozhodla převést přibližně 1 mld. Kč z OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost do OP Lidské zdroje a zaměstnanost. Tato realokace, ke které se vláda rozhodla, je z důvodu obav, že se z tohoto operačního programu nepodaří vyčerpat

všechny finanční prostředky. Tento převod nemusí být poslední. U OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost objevila kontrola Evropské unie značné pochybení auditního a kontrolního systému. Jako značně problematický se jeví také OP Životní prostředí. Česká republika dokončila na konci června návrh změn systému čerpání finančních prostředků z fondů EU a nyní čeká na termín obnovení proplacení dotací ze strany Evropské unie. Premiér Petr Nečas na toto téma uvedl *„Na druhou stranu jsme si vědomi toho, že problémy některých operačních programů jsou tak hluboké, že je nereálné počítat s tím, že by v nich byly vyčerpány finanční prostředky, které do nich byly alokovány.“* (Týden.cz, 2012)

Ze současného pohledu se jeví jako velmi nepravděpodobné, že by Česká republika stihla do konce letošního roku vyčerpat přidělené finance. V celkovém výhledu na aktuální programovací období nabírá tedy Česká republika značné zpoždění při čerpání finančních prostředků z Evropské unie.

5 POPIS MOŽNOSTÍ VÝVOJE KOHEZNÍ POLITIKY

O možném vývoji a podobě kohezní politiky v příštím programovacím období se diskutuje prakticky v průběhu celého aktuálního programovacího období. Dle Půčka (2009, s. 23) má budoucnost kohezní politiky v programovacím období 2014 – 2020 tři aspekty. Prvním z nich je finanční aspekt, tedy jak bude vypadat rozpočet Evropské unie a jaká část z něj bude poskytnuta na politiku soudržnosti. Druhým aspektem je obsahový záměr, tedy jaké cíle kohezní politiky budou v příštím programovacím období podporovány a komu budou určeny. Poslední aspekt je organizační, který řeší pravidla pro samotnou realizaci kohezní politiky. Toto hledisko se zabývá změnami a zjednodušením v realizaci politiky soudržnosti, aby se stala v budoucnu efektivnější.

Vzhledem k tomu, že se současné programovací období pomalu chýlí ke konci, diskuse o budoucí podobě kohezní politiky po roce 2013 již vrcholí a má čím dál jasnější obrysy. „*Tato diskuse jde přitom ruku v ruce s diskusí o budoucí podobě finančního rámce EU*“.
(Hájek a Novosák, 2010, s. 182)

5.1 Víceletý finanční rámec EU pro období 2014 - 2020

Evropská komise předložila v červnu loňského roku návrh víceletého finančního rámce na programovací období 2014 - 2020. Celkové závazky Evropské unie na toto období představují 1 025 miliard EUR. V porovnání s aktuálním programovacím obdobím 2007 - 2013 vzrostou o 4,8 %. Nejvyšší výdaje z rozpočtu směřují na podporu růstu (kohezní politika, konkurenceschopnost a inovace) a také na společnou zemědělskou politiku. Výdaje na politiku soudržnosti v porovnání s aktuálním programovacím obdobím vzrostou přibližně o 0,4 % a budou představovat 36 % z celkového rozpočtu EU. (Evropský parlament: Informační kancelář v ČR, 2011)

Změnou v příštím programovacím období bude rozdělení regionů soudržnosti na regiony konvergence (HDP nižší než 75 % průměru HDP EU), transitní regiony (HDP v rozmezí 75 - 90 % průměru HDP EU) a konkurenceschopné regiony (HDP vyšší než 90 % průměru HDP EU). (Evropský parlament: Informační kancelář v ČR, 2011). Systém transitních regionů nahradí současný systém „phasing in“ a „phasing out“ regionů díky čemuž dojde ke zjednodušení. (Engwegen, 2010) Díky tomuto rozdělení regionů se kohezní politika zpřístupní vyššímu počtu regionů, zejména těm ze starších členských států Evropské unie, kte-

ré z důvodu nastavení nízké úrovně HDP v programovacím období 2007 - 2013 nedosáhly na podporu z fondů EU. (Evropský parlament: Informační kancelář v ČR, 2011)

Evropská komise navrhuje, aby se ERDF, ESF a CF spojily v příštím programovacím období do společného strategického rámce, který by zahrnoval i Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a Evropský námořní a rybářský fond. Dále Evropská komise navrhuje uzavření smluv o partnerství s každou členskou zemí a díky tomu zajistit plánování, které by bylo více orientované na výsledky. Obsahem těchto smluv mohou být také makroekonomické podmínky za účelem lepší koordinace hospodářské politiky členských zemí. Plánuje se také zjednodušení provádění programů z důvodu snížení administrativní zátěže členských zemí. (European Commission, 2011a)

V příštím programovacím období bude nově možné vyčlenit 5 % prostředků z fondů EU, jedná se o tzv. výkonnostní rezervu. V polovině programovacího období ji mohou získat členské země, které úspěšně naplňují strategii Evropa 2020. Evropská unie v příštích programovacích obdobích počítá také s dlouhodobými projekty. Česká republika by se měla podílet na několika těchto projektech. Jednalo by se o projekty dvou evropských plynových koridorů a elektrického spojení ve středovýchodní a jihovýchodní Evropě. (Evropský parlament: Informační kancelář v ČR, 2011)

5.2 Budoucí podoba kohezní politiky EU po roce 2013

V současné době jednají členské země Evropské unie o konkrétní podobě kohezní politiky v následujícím programovacím období. Jednotlivé státy představují svá národní stanoviska k její navrhované podobě a seznamují Evropskou unii se svými prioritami pro programovací období 2014 - 2020. Podobou kohezní politiky v příštím programovacím období se zabývá několik významných strategických dokumentů a vede se o ní také řada debat.

5.2.1 Agenda pro reformovanou politiku soudržnosti a Orientační dokument pro budoucí kohezní politiku

Agendu pro reformovanou politiku soudržnosti lze považovat za počátek debat o podobě kohezní politiky v programovacím období 2014 - 2020. Tuto zprávu sestavil generální ředitel italského ministerstva financí a hospodářství prof. Fabrizio Barca. Tzv. Barcova zpráva pochází z dubna roku 2009 a zabývá se hodnocením stávajícího systému kohezní politiky Evropské unie a možnostmi její reformy. Barca (2009, s. 111 - 112) zde uvádí pět hlavních pravidel, podle kterých by se měla řídit reforma podoby kohezní politiky:

1. Koncentrace většiny finančních zdrojů na několik (nejlépe 3 – 4) úzce definovaných klíčových priorit.
2. Alokace finančních prostředků kohezní politiky na základě výsledků dosažených členskými státy (regiony).
3. Zdůraznění významu osvojených poznatků o fungování kohezní politiky.
4. Posílení vlivu Evropské komise.
5. Posílení politických kontrol a rovnováhy.

V prosinci 2009 bylo vydáno další důležité sdělení, které se zabývalo budoucí podobou kohezní politiky, nazvané Orientační dokument pro budoucí kohezní politiku. Autorem tohoto sdělení je tehdejší komisař pro regionální politiku Pawel Samecki. V tomto dokumentu jsou obsaženy náměty a návrhy pro formulaci budoucích cílů kohezní politiky za účelem zvýšení její efektivity a jejího zjednodušení. Z námětů obsažených v tomto sdělení můžeme jmenovat například nezbytnost zvyšování konkurenceschopnosti a zaměstnanosti na regionální úrovni a dále potřebu zrychlení růstu v zaostávajících regionech. (Hájek a Novosák, 2010, s. 193-194)

5.2.2 Strategie Evropa 2020

V červnu 2010 přijaly členské státy Evropské unie nový strategický dokument, který představuje hlavní vizi rozvoje Evropské unie na období let 2010 - 2020. Oficiální název tohoto dokumentu zní „Evropa 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění“. Tento dokument nahrazuje Lisabonskou strategii, jejíž platnost skončila v roce 2010. Strategie Evropa 2020 se od Lisabonské strategie liší v tom, že již obsahuje měřitelné cíle, pomocí kterých lze hodnotit úspěšnost této strategie. (Graubmüllerová, 2010, s. 9)

Ve strategii se odráží probíhající hospodářská krize. José Manuel Barroso, předseda Evropské komise, píše v úvodu této strategie: „*Rok 2010 se musí stát novým začátkem. Rád bych, aby Evropa vyšla z hospodářské a finanční krize posílena.*“ (European Commission, 2010a)

Evropská komise navrhla pět měřitelných cílů na období do roku 2020, které slouží ke zhodnocení úspěchu této strategie. Cíle Evropské unie definované v této strategii budou převedeny do vnitrostátních cílů a směrů, aby si strategii Evropa 2020 každý členský stát přizpůsobil vlastním podmínkám. Cíle jsou následující (European Commission, 2010a):

1. Zaměstnanost obyvatelstva ve věku od 20 do 64 let by měla dosáhnout 75 %.

2. Investice do výzkumu a vývoje by měly dosáhnout 3 % HDP.
3. Dosažení cílů „20-20-20“ v oblasti klimatu a energie. Tento cíl se skládá ze tří pod-cílů usilující zvýšit energetickou účinnost o 20 %, zvýšit podíl energie z obnovitel-ných zdrojů na konečné spotřebě o 20 %, snížit emise skleníkových plynů o 20 % (ve srovnání s rokem 1990).
4. Snížit počet žáků, kteří předčasně ukončí školní docházku na 10 % a usilovat o to, aby minimálně 40 % mladší generace dosáhlo vysokoškolského vzdělání.
5. Snížit počet osob, které jsou ohroženi chudobou, o 20 milionů.

Výše jmenované cíle se skládají ze tří základních priorit, kterými jsou udržitelný růst, inte-ligentní rozvoj a růst podporující začlenění. (European Commission, 2010a)

- Udržitelný růst je postaven na podpoře konkurenceschopnější a ekologičtější eko-nomiky, která je méně náročná na zdroje.
- Inteligentní růst znamená rozvíjet ekonomiku, která je založená na inovacích a na znalostech.
- Růst podporující inovace znamená podporovat ekonomiku s vysokou zaměstnanos-tí. Tato ekonomika se bude vyznačovat hospodářskou, sociální a územní soudržnos-tí. (European Commission, 2010a)

Česká republika si stanovila ve spolupráci s Evropskou komisí kvantifikované národní cíle na základě strategie Evropa 2020. Vláda schválila v roce 2010 s ohledem na hospodářskou, politickou a sociální situaci České republiky následující cíle (Vláda ČR, 2010):

- Zaměstnanost obyvatel České republiky ve věku od 20 do 64 by měla dosáhnout 75 %.
- Investice do výzkumu a vývoje by měly představovat 2,7 % HDP České republiky.
- Při dosažení cílů „20-20-20“ v oblasti klimatu a energie si Česká republika proza-tím nestanovila konkrétní cíl úspory primárních energetických zdrojů.
- Žáků, kteří předčasně ukončí školní docházku, by mělo být v ČR maximálně 5,5 % a nejméně 32 % mladší generace by mělo dosáhnout vysokoškolského vzdělání.
- Počet osob, které jsou ohroženy chudobou, by se měl snížit o 30 000.

5.2.3 Pátá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti Evropské unie

V listopadu 2010 vydala Evropská komise tzv. Pátou kohezní zprávu, která je klíčovým dokumentem pro budoucí podobu kohezní politiky po roce 2013. Je v ní zdůrazněno, že

uskutečňování politiky soudržnosti v období ekonomické krize je pro členské státy Evropské unie potřebné. Jejím prostřednictvím chce pomoci ohroženým regionům překonat tuto krizi. Cílem Páté zprávy o politice soudržnosti je podpořit strategii Evropa 2020 a poukázat jak mohou regiony Evropské unie a politika soudržnosti pomoci ke splnění cílů stanovených v této strategii. (European Commission, 2010b)

Evropská unie chce zachovat silnou roli kohezní politiky i v příštích letech. V příštím programovacím období by se měla politika soudržnosti soustředit jen na několik klíčových priorit, měla by být selektivnější. Programy realizované v příštím období by se měly soustředit na omezený počet priorit, které budou úzce spjaty se strategií Evropa 2020. Je to z toho důvodu, aby jednotlivé programy dostaly dostatečný objem finančních prostředků a mohly díky tomu mít opravdový vliv. Evropská komise chce také zavést společný strategický rámec, který by převáděl úkoly a cíle strategie Evropa 2020 na investiční priority. Je zde zdůrazněno, že pro naplnění cílů, které si Evropská unie vytýčila v oblasti konkurenceschopnosti, inovací, zaměstnanosti, životního prostředí a sociální oblasti je zapotřebí spolupráce na všech úrovních, tedy místní, regionální, národní i evropská úroveň spolupráce. Evropská komise chce zachovat orientaci kohezní politiky zejména na méně rozvinuté regiony. (European Commission, 2010b)

Je zapotřebí zdokonalit se v následujících klíčových oblastech: koncentrovat finanční prostředky zejména na splnění úkolů a cílů stanovených ve strategii Evropa 2020; zavázat členské země Evropské unie k provádění reforem, které jsou nezbytné pro účinné fungování politiky soudržnosti; zlepšit účinnost politiky soudržnosti při zvýšeném důrazu na dosažení výsledků. Reformy kohezní politiky by měly v příštím programovacím období, při zachování jejího celkového cíle, usilovat o orientaci politiky na výsledky a provést reformy, které jsou nutné pro jejich dosažení. A současně omezit byrokracii a zjednodušit každodenní řízení této politiky. (European Commission, 2010b)

5.2.4 Politika soudržnosti 2014 – 2020: Investice do růstu a zaměstnanosti

V roce 2011 vydala Evropská komise dokument nazvaný „Politika soudržnosti 2014 - 2020: Investice do růstu a zaměstnanosti“ ve kterém je představena podoba kohezní politiky v následujícím programovacím období. V říjnu loňského roku přijala Evropská komise k této politice legislativní návrh, ve kterém je definována politika soudržnosti v příštím programovacím období. (European Commission, 2011b)

Navržené změny týkající se formy a zavádění politiky soudržnosti v programovacím období 2014 - 2020 jsou následující (European Commission, 2011b):

- zaměřit se na priority strategie Evropa 2020 na udržitelný, inteligentní a solidární růst;
- zaměřit se na výsledky – sledovat dosahování stanovených cílů;
- odměňovat výkon;
- posilovat územní soudržnost;
- zjednodušit dodání;
- podporovat integrované programování.

Evropská unie navrhla vyčlenit celkem 376 miliard EUR na politiku soudržnosti realizovanou v příštím programovacím období. Finanční prostředky vyčleněné na kohezní politiku oproti současnému programovacímu období se tedy zvýší. (European Commission, 2011b)

V programovacím období 2014 - 2020 budou rozlišovány tři druhy regionů (European Commission, 2011b):

- Méně rozvinuté regiony – do této kategorie spadají regiony, jejichž HDP na obyvatele je nižší než 75 % průměru tohoto ukazatele EU 27. Intervence v méně rozvinutých regionech zůstane tedy prioritou i v příštím programovacím období.
- Přechodové regiony – do této nové kategorie regionů budou spadat ty, jejichž hodnota HDP na obyvatele se pohybuje v rozmezí od 75 do 90 % průměru EU 27.
- Více rozvinuté regiony – do této kategorie náleží regiony s hodnotou HDP na obyvatele vyšší než 90 % průměru zemí EU 27.

Cílem nové kategorie přechodových regionů je poskytnout mimořádné oživení regionů, které se v posledních letech staly konkurenceschopnějšími, ale stále potřebují cílené investice. (Inforegio Panorama, 2011, s. 6)

Předpokládaná způsobilost regionů EU čerpat finanční prostředky z fondů EU v programovacím období 2014 - 2020 znázorňuje obrázek v příloze P V.

V příštím programovacím období dojde k poklesu cílů kohezní politiky ze tří na dva cíle. Místo cílů Konvergence a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost vznikne nový cíl Investice do růstu a zaměstnanosti. Cíl Evropská územní spolupráce zůstane zachován. (European Commission, 2011b) Změny v architektuře politiky soudržnosti jsou znázorněny v následující tabulce 4.

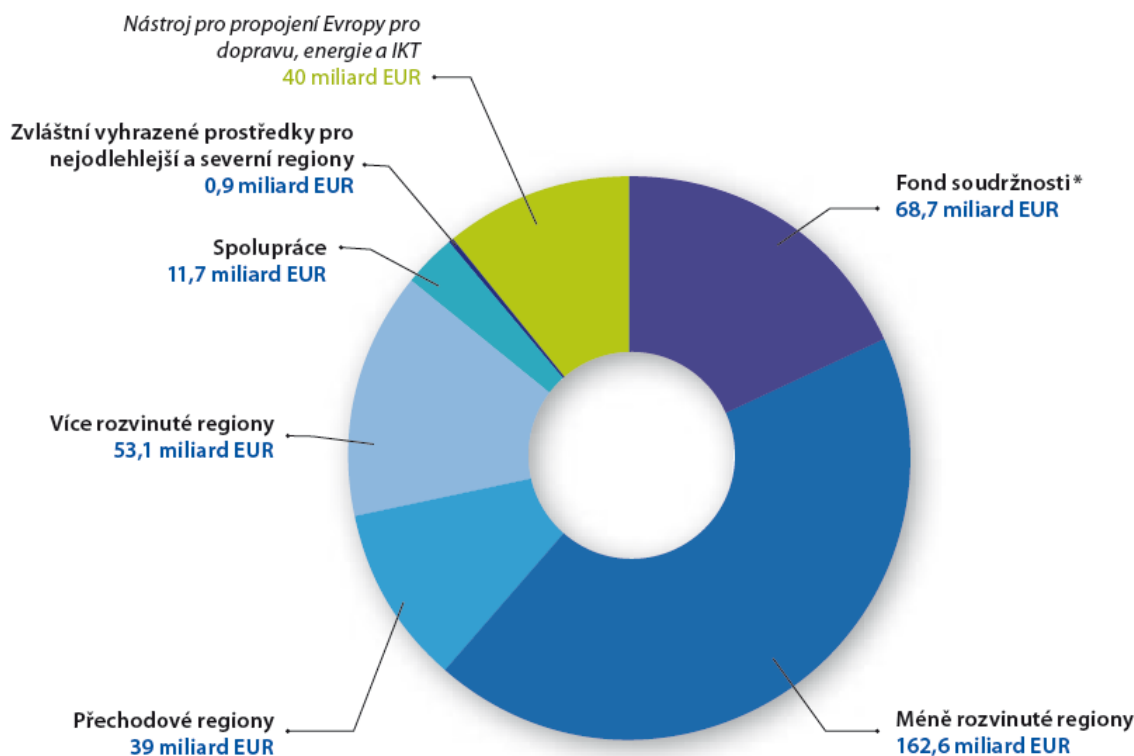
Tabulka 4 Architektura politiky soudržnosti v programovacím období 2007 - 2013 a 2014 - 2020

2007-2013		2014-2020		
Cíle		Cíle	Kategorie regionů	Fondy
Konvergence	ERDF ESF	Investice do růstu a zaměstnanosti	Méně rozvinuté regiony	ERDF ESF
Konvergence – postupné vyřazování			Přechodové regiony	
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost – postupné zařazování				
	Fond soudržnosti		Fond soudržnosti	
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	ERDF ESF		Více rozvinuté regiony	ERDF ESF
Evropská územní spolupráce	ERDF	Evropská územní spolupráce		ERDF

Zdroj: European Commission, 2011b

Z 376 miliard EUR rozpočtu na politiku soudržnosti v programovacím období 2014 - 2020 bude vyčleněno 40 miliard EUR na nový Nástroj pro propojení Evropy pro dopravu, energie a informační a komunikační technologie. Na následujícím obrázku 6 je znázorněna struktura rozpočtu na politiku soudržnosti v programovacím období 2014 - 2020. (European Commission, 2011b)

Obrázek 6 Rozpočet na politiku soudržnosti po roce 2013
(ceny podle roku 2011)

Zdroj: European Commission, 2011b

5.2.5 Postoj České republiky k budoucnosti kohezní politiky EU

V říjnu roku 2011 zveřejnila Evropská komise balíček nových nařízení, která budou po jejich projednání a schválení tvořit rámec kohezní politiky pro programovací období 2014 - 2020. V současné době probíhá fáze vyjednávání obsahu jednotlivých nařízení, která bude trvat minimálně do konce roku 2012. Ministerstvo pro místní rozvoj koordinuje vyjednávání obsahu těchto nařízení za Českou republiku a v současné době již vypracovalo soubor šesti Rámcových pozic k návrhům nařízení. Tyto Rámcové pozice byly schváleny vládou České republiky 18. ledna 2012 usnesením č. 42. (MMR ČR, 2012b)

Česká republika podporuje adekvátně financovanou politiku soudržnosti, kterou vnímá jako klíčový více-sektorový nástroj pro posilování konkurenceschopnosti a růstu České republiky i Evropské unie jako celku. Dále podporuje zachování silné politiky soudržnosti v rámci rozpočtu Evropské unie (včetně přiměřeného objemu finančních prostředků určených pro ČR). Česká republika také podporuje, aby se politika soudržnosti primárně soustředila na podporu méně vyspělých regionů a členských zemí. Česká republika podporuje

zvýšení výkonnosti a efektivity politiky soudržnosti se zaměřením na prokazování jejich výsledků pro občany Evropské unie. Podle České republiky je nutné klást důraz zejména na kvalitu předkládaných a realizovaných projektů, které vytváří skutečné přínosy a konkrétní výsledky, oproti pouhé finanční absorpci. Česká republika podporuje zaměření politiky soudržnosti na měřitelné výsledky, s podmínkou, že jejich nedosažení nesmí vést k sankcím. Bude podporovat pouze pozitivní motivaci kvalitně prováděných programů a dosahování jejich předem stanovených cílů. (MMR ČR, 2012c)

Česká republika dále podporuje zjednodušení procesů, snížení administrativní zátěže. Je nutné pokračovat v procesu zjednodušování a snižování administrativní zátěže jak pro příjemce, tak i pro všechny složky implementačního systému. V této problematice je nezbytné vycházet z pozitivních zkušeností získaných během uplynulých programovacích období. (MMR ČR, 2012c)

Česká republika odmítá zavedení makroekonomických kondicionalit z důvodu, že by se mohly stát mocenským nástrojem, pomocí kterého by Evropská unie mohla prosazovat návrhy a doporučení v oblastech ve kterých jí nepředaly členské státy kompetence. Česká republika také nesouhlasí s tím, aby bylo v příštím programovacím období možné prostřednictvím ERDF podporovat pouze malé a střední podniky. A to především v případech, kdy se jedná o oblasti, které přímo souvisejí s cíli strategie Evropa 2020. ČR si je jistá, že je nutné využít také potenciál velkých podniků. (MMR ČR, 2012c)

Česká republika souhlasí se zaměřením politiky soudržnosti na úzký okruh tematických cílů z důvodů maximalizace dopadů politiky soudržnosti a také s tím, že by tyto priority měly být v souladu se strategií Evropa 2020. Nicméně tento okruh priorit musí zohledňovat specifický národní, regionální i místní kontext. (MMR ČR, 2012c)

V oblasti pozice členských zemí k budoucí podobě kohezní politiky v programovacím období 2014 - 2020 koordinuje Česká republika své pozice zejména se státy Visegrádské skupiny. (MMR ČR, 2012c)

5.3 Analýza cílů kohezní politiky Evropské unie uplatňovaných prostřednictvím NSRF České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska

Na základě údajů z této analýzy bude následně provedena komparace národních strategických referenčních rámců, která bude sloužit jako jeden z podkladů pro formulaci doporu-

čení pro Českou republiku ve vztahu k budoucí podobě kohezní politiky v poslední kapitole této diplomové práce.

Národní strategické referenční rámce představují dokumenty, které stanovují strategie jednotlivých států pro čerpání finančních prostředků z fondů Evropské unie. Udávají investiční plány, určují cílové regiony a predikují očekávané výsledky těchto investic. Odrážejí princip individuálního přístupu, který zohledňuje rozdílnosti poměrů na národních a regionálních úrovních. (European Commission, 2007) Jejich důležitou součástí je specifikace cílů, které si vybrané státy vytýčily pro současné programovací období a také struktura operačních programů.

Česká republika, Slovensko, Polsko a Maďarsko vstoupily společně do Evropské unie 1. května 2004. Tyto čtyři středoevropské státy jsou si velmi blízké díky jejich společné alianci nazývané Visegrádská skupina. Státy spolupracují zejména z důvodů geografické, politické a ekonomické blízkosti. Oficiální vznik této aliance se datuje na 15. února 1991, kdy byla podepsána Deklarace o spolupráci mezi prezidentem České a Slovenské federativní republiky Václavem Havlem, prezidentem Polské republiky Lechem Wałęsą a premiérem Maďarské republiky Józsefem Antallé na jejich cestě k evropské integraci. Název aliance pochází z místa podpisu deklarace, kterým bylo maďarské město Visegrad. Toto místo bylo vybráno záměrně díky setkání tehdejších tří králů zde ve 14. století. Tito panovníci se zde také shodli na své budoucí kooperaci. (Visegrad Group, 2012) Jedním z hlavních faktorů vedoucích ke vzniku novodobé Visegrádské skupiny byla snaha o začlenění těchto států do evropské integrace. To se jí také podařilo díky úspěšné spolupráci při vyjednávání o vstupu do Evropské unie. (MZV ČR, 2006)

Tyto státy mají v současné době také velmi blízký názor ve vztahu k budoucí podobě kohezní politiky, usilují o co největší koordinaci v rámci Visegrádské skupiny. Dokládají to i slova českého předsedy vlády Petra Nečase na summitu Visegrádské skupiny, který se konal 14. října 2011 v Praze. Premiér řekl následující: *„To, co nás nejvíce spojuje je kohezní politika. Chceme silnou a efektivní kohezní politiku, která bude podporovat především konkurenceschopnost Evropy a Evropské unie v globální konkurenci, ale která zůstane i nadále ve svém hlavním cíli nástrojem, který má přispívat k podpoře méně rozvinutých států a regionů a současně přispívat tímto způsobem ke konkurenceschopnosti.“* (Vláda ČR, 2011) Na tomto summitu se mimo jiné projednávala také možnost sjednocení vystupování na půdě Evropské unie při vyjednávání podoby finančního rámce na programovací období 2014 – 2020, kdy hlavním tématem této diskuse bude budoucí podoba kohezní politiky

Evropské unie. (Vláda ČR, 2011) Základní údaje o státech Visegrádské skupiny jsou uvedeny v příloze P III.

5.3.1 Národní strategický referenční rámec České republiky 2007 - 2013

NSRF ČR byl již stručně představen v kapitole 3.6.3, kde byl popsán jako jeden z programových dokumentů. V této kapitole je pozornost zaměřena na samotné cíle kohezní politiky, které jsou v České republice uplatňované právě prostřednictvím NSRF. Cíle kohezní politiky se v tomto dokumentu dělí na globální a strategické. Horizontálními tématy jsou udržitelný rozvoj a rovné příležitosti, které se prolínají celou strategií. Tato témata jsou současně i cíli Evropské unie.

Globální cíl kohezní politiky Evropské unie, který je uplatňován prostřednictvím NSRF ČR, představuje: *„přeměna socioekonomického prostředí ČR v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby ČR byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Prostřednictvím trvalého posilování konkurenceschopnosti bude dosahováno udržitelného růstu s cílem dosáhnout hospodářské úrovně EU-25. ČR bude usilovat o růst zaměstnanosti a o vyvážený a harmonický rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatel.“* (NSRF ČR, 2007, s. 36) Mezi faktory konkurenceschopnosti České republiky patří: konkurenceschopná česká ekonomika; otevřená, flexibilní a soudržná společnost; atraktivní prostředí; vyvážený rozvoj území. (NSRF ČR, 2007, s. 36 - 37)

Na globální cíl NSRF ČR 2007 - 2013 navazují čtyři strategické cíle, které jsou dále členěny do 15 strategických priorit:

I. Strategický cíl: Konkurenceschopná česká ekonomika

„Posilování konkurenceschopnosti podnikatelského sektoru zvyšováním jeho produktivity a urychlením udržitelného hospodářského růstu založeném na systematicky rozvíjeném inovačním potenciálu silné a progresivně strukturované české ekonomiky, generující robustní a udržitelný ekonomický růst.“ (NSRF ČR, 2007, s. 38)

První strategický cíl je realizován prostřednictvím následujících priorit:

- konkurenceschopný podnikatelský sektor,
  - podpora kapacit V&V pro inovace,
  - udržitelný rozvoj cestovního ruchu a využití potenciálu kulturního bohatství.
- (NSRF ČR, 2007, s. 40 - 42)

II. Strategický cíl: Otevřená, flexibilní a soudržná společnost

„Vytvoření moderní občanské společnosti otevřené vnějším příležitostem, společnosti, která je schopna reagovat na tyto impulsy. Cílem je podpořit rozvoj vnitřně různorodé sociálně citlivé a soudržné společnosti a přispět ke zvyšování kvality života obyvatel, vytvořit moderní vzdělávací systém, který by přispěl k rozvoji znalostní ekonomiky, a stal se zdrojem efektivity a flexibility trhu práce, což vyústí ve vytvoření silné schopnosti ekonomiky vytvářet nová a kvalitní pracovní místa.“ (NSRF ČR, 2007, s. 43)

Druhý strategický cíl je realizován prostřednictvím následujících priorit (NSRF ČR, 2007, s. 45 - 51):

- vzdělávání,
- zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti,
- posilování sociální soudržnosti,
- rozvoj informační společnosti,
- Smart Administration.

III. Strategický cíl: Atraktivní prostředí

„Zajištění kvalitní fyzické základny pro hospodářský a sociální rozvoj prostřednictvím investic do zlepšení kvality životního prostředí a dostupných dopravních sítí.“ (NSRF ČR, 2007, s. 53)

Třetí strategický cíl je realizován prostřednictvím následujících priorit (NSRF ČR, 2007, s. 55):

- ochrana a zlepšení kvality životního prostředí,
- zlepšení dostupnosti dopravou.

IV. Strategický cíl: Vyvážený rozvoj území

„Vyvážený a harmonický rozvoj celého území ČR, dosažený prostřednictvím zmírňování disparit mezi regiony i uvnitř regionů. Bude posílen ekonomický růst a růst zaměstnanosti využitím přírodních, ekonomických a sociokulturních odlišností regionů a jejich diferencovaného vnitřního potenciálu. Zároveň bude posílena územní a sociální soudržnost respektováním variability prostorových struktur (sídelní struktura, hierarchie měst, typy venkovských oblastí).“ (NSRF ČR, 2007, s. 57)

Čtvrtý strategický cíl je realizován prostřednictvím následujících priorit (NSRF ČR, 2007, s. 59 - 65):

- vyvážený rozvoj regionů,
- rozvoj městských oblastí,
- rozvoj venkovských oblastí,
- region soudržnosti Hlavní město Praha,
- Evropská územní spolupráce.

Výše jmenované cíle (globální a strategické) spolu s prioritami NSRF ČR na období 2007 - 2013 jsou zobrazeny v příloze P IV.

Pro Českou republiku bylo z fondů Evropské unie alokováno celkem 26,7 miliard EUR na programovací období 2007 - 2013. Z této celkové částky je na cíl Konvergence určeno 25,9 miliard EUR a na cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost 0,4 miliard EUR. Na cíl Evropská územní spolupráce je určena částka rovněž 0,4 miliard EUR. Česká republika bude přispívat na doplnění investic z EU částkou 4,6 miliard EUR v průběhu sedmi let programovacího období. Pod cíl Konvergence spadají všechny regiony soudržnosti kromě Hlavního města Prahy, jenž spadá jako jediný region pod cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

V Národním strategickém referenčním rámci je uvedena i struktura operačních programů v České republice na programovací období 2007 - 2013. Česká republika má v tomto programovacím období zpracováno 17 operačních programů. Operační programy členíme na tematické (8), regionální (7) a operační programy pro Hlavní město Prahu (2). (European Commission, 2007) Řídícími orgány operačních programů bývají jednotlivá ministerstva, regionální rady regionů soudržnosti a v případě 2 OP Praha je jím Hlavní město Praha. Rozdělení finančních prostředků určených na jednotlivé operační programy je uvedeno v tabulce 5.

Tabulka 5 Operační programy České republiky pro období 2007 - 2013

Název operačního programu		Fond	Finanční zdroje (mil. €)
Tematické OP	OP Podnikání a inovace	ERDF	3 041,3
	OP Doprava	ERDF, CF	5 774,1
	OP Životní prostředí	ERDF, CF	4 917,9
	OP Lidské zdroje a zaměstnanost	ESF	1 837,4
	OP Vzdělání pro konkurenceschopnost	ESF	1 828,7
	OP Výzkum a vývoj pro inovace	ERDF	2 070,7
	Integrovaný OP	ERDF	1 582,4
	OP Technická pomoc	ERDF	247,7
Regionální OP	ROP Jihovýchod	ERDF	704,45
	ROP Jihozápad	ERDF	619,65
	ROP Moravskoslezsko	ERDF	716,09
	ROP Severovýchod	ERDF	656,46
	ROP Severozápad	ERDF	745,91
	ROP Střední Čechy	ERDF	559,08
	ROP Střední Morava	ERDF	657,39
OP Praha	OP Praha Konkurenceschopnost	ERDF	234,9
	OP Praha Adaptabilita	ESF	108,4
Fondy celkem			26 302,6
Evropská územní spolupráce			389,1
Celkem			26 691,7

Zdroj: Vlastní zpracování dle European Commission, 2007

Na základě předběžného vyhodnocení by realizace NSRF ČR měla vést k dosažení ekonomické úrovně EU 25 v míře zaměstnanosti na 66,8 % v porovnání s hodnotou 64,8 % v roce 2005. Jako velmi nízký je hodnocen podíl investic do vědy a výzkumu, který činí přibližně 1,42 % HDP. Česká republika usiluje o zvýšení této hodnoty na 2,2 % HDP do roku 2015. V porovnání s předchozím programovacím obdobím se podíl investic určených k naplnění Lisabonské strategie pro růst a zaměstnanost zvyšuje. (European Commission, 2007, s. 18 - 19) Přibližně 58 % přidělených finančních prostředků regionům v České republice, které spadají pod cíl Konvergence, bude putovat na plnění cílů Lisabonské strategie. V případě regionu Hlavní město Praha bude podíl dosahovat 79 %, přičemž 35 % z tohoto podílu bude směřovat na výzkum a vývoj. (European Commission, 2009)

5.3.2 Národní strategický referenční rámec Slovenské republiky 2007 - 2013

NSRF SK je základním strategickým dokumentem Slovenska na programovací období 2007 - 2013. Udává priority státu, které jsou spolufinancované ze strukturálních fondů Evropské unie a Fondu soudržnosti. Národní strategický referenční rámec Slovenské republiky obsahuje analýzu současné situace Slovenské republiky, strategii a vizi hospodářského a sociálního rozvoje Slovenska, priority NSRF, členění strategie na operační programy a také financování NSRF. (NSRF SK, 2007)

Strategickým cílem Slovenské republiky pro současné programovací období je: „*Výrazně zvýšit do roku 2013 konkurenceschopnost a výkonnost regionů a slovenské ekonomiky a zaměstnanost při respektování trvale udržitelného rozvoje.*“ (NSRF SK, 2007, s. 67) Strategický cíl Slovenska tedy zohledňuje cíle Lisabonské strategie, do jejichž naplnění směřují přidělené finanční prostředky. Slovenská republika usiluje o přiblížení k ekonomické úrovni zemí EU 15 a z toho důvodu si ve svém NSRF vytýčila tři strategické priority, které jsou popsány níže. (European Commission, 2007)

1. Strategická priorita: Infrastruktura a regionální dostupnost

Mezi specifické priority, které spadají pod první strategickou prioritu, patří (NSRF SK, 2007, s. 75 - 79):

- regionální infrastruktura,
- environmentální infrastruktura a ochrana životního prostředí,
- dopravní infrastruktura a veřejná osobní doprava,
- modernizace zdravotnické infrastruktury.

2. Strategická priorita: Znalostní ekonomika

Mezi specifické priority, které spadají pod druhou strategickou prioritu, patří (NSRF SK, 2007, s. 79 - 82):

- informatizace společnosti,
- výzkum a vývoj,
- infrastruktura vysokých škol,
- podpora konkurenceschopnosti podniků a služeb zejména prostřednictvím inovací.

3. Strategická priorita: Lidské zdroje

Mezi specifické priority, které spadají pod třetí strategickou prioritu, patří (NSRF SK, 2007, s. 82 - 84):

- moderní vzdělávání pro vědomostní společnost,
- podpora růstu zaměstnanosti, sociální inkluze a budování kapacit.

Horizontální priority

Jejich smyslem je zabezpečit dosažení pro ni definovaného cíle, který se týká více priorit NSRF SK. Jedná se o následující priority (NSRF SK, 2007, s. 86):

- marginalizace rómské komunity,
- rovnost příležitostí,
- trvale udržitelný rozvoj,
- informační společnost.

Finanční prostředky určené pro Slovenskou republiku na programovací období 2007 – 2013 činí celkem 11,6 miliard EUR. Na cíl Konvergence je určeno 10,9 miliard EUR, na cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost činí tato částka 0,5 miliardy EUR a na třetí cíl Evropská územní spolupráce je vymezeno 0,2 miliard EUR. Pod cíl Konvergence spadají tři ze čtyř slovenských regionů soudržnosti. Bratislavský region spadá jako jediný region pod cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. (European Commission, 2007, s. 69)

Národní strategický referenční rámec Slovenské republiky na programovací období 2007 - 2013 obsahuje i strukturu operačních programů. Cíle, strategie a priority Národního strategického referenčního rámce jsou implementovány prostřednictvím 11 – ti operačních programů. Z hlediska objemu finančních prostředků je nejvýznamnější OP Doprava a OP Životní prostředí. (NSRF SK, 2007, s. 96) Rozdělení finančních prostředků určených na jednotlivé operační programy včetně konkrétního fondu ze kterého je daný OP financován, je uvedeno v tabulce 6.

Tabulka 6 Operační programy Slovenské republiky pro období 2007 - 2013

Název operačního programu		Fond	Finanční zdroje (mil. €)
Tematické OP	OP Životní prostředí	ERDF, CF	1 800,0
	OP Doprava	ERDF, CF	3 206,9
	OP Informační společnost	ERDF	993,1
	OP Výzkum a vývoj	ERDF	883,0
	OP Konkurenceschopnost a ekonomický růst	ERDF	777,0
	OP Vzdělávání	ESF	617,8
	OP Zaměstnanost a sociální inkluze	ESF	881,8
	OP Zdravotnictví	ERDF	250,0
	OP Technická pomoc	ERDF	97,6
Regionální OP	Regionální operační program	ERDF	1 445,0
OP Bratislava	OP Region Bratislava	ERDF	87,0
Fondy celkem			11 360,6
Evropská územní spolupráce			227,4
Celkem			11 588,0

Zdroj: Vlastní zpracování dle NSRF SK, 2007, European Commission, 2007

Implementace zmíněných cílů by dle předběžného vyhodnocení měla vést k dosažení 60 % ekonomické úrovně EU 15, s mírou zaměstnanosti na 63,4 % v porovnání s hodnotou 57,7 % v roce 2005. Dále by také mělo dojít ke snížení energetické náročnosti slovenského hospodářství. V porovnání s předchozím programovacím obdobím se podíl investic určených k naplnění Lisabonské strategie pro růst a zaměstnanost v rámci NSRF Slovenské republiky zvyšuje. (European Commission, 2007, s. 69)

5.3.3 Národní strategický referenční rámec Maďarska 2007 - 2013

Maďarsko se ve svém Národním strategickém referenčním rámci soustředí na dva základní cíle. Jsou jimi růst zaměstnanosti a dlouhodobě udržitelný růst. Těchto hlavních cílů chce země dosáhnout za pomoci specifických cílů. (NSRF HU, 2007, s. 59)

Růstu zaměstnanosti má být dosaženo prostřednictvím následujících specifických cílů (NSRF HU, 2007, s. 62):

- zlepšení zaměstnanosti občanů,
- podpora tvorby nových pracovních míst,

- rozvíjení pracovního trhu takovým způsobem, aby zajistil rovnováhu mezi nabídkou a poptávkou.

Dlouhodobě udržitelného růstu má být docíleno prostřednictvím následujících specifických cílů (NSRF HU, 2007, s. 64):

- zvýšení konkurenceschopnosti včetně posílení znalostní ekonomiky,
- rozšíření ekonomické základny,
- rozvoj obchodního prostředí.

NSRF Maďarska obsahuje šest hlavních priorit, na které se země v aktuálním programovacím období 2007 - 2013 soustředí. Jedná se o následující priority (NSRF HU, 2007, s. 75 - 125):

1. Hospodářský rozvoj

Rozvoj maďarského hospodářství by měl být podpořen prostřednictvím investic do inovací a ekonomice založené na znalostech, malých a středních podniků, rozvoji obchodní infrastruktury a služeb.

2. Rozvoj dopravy

Doprava by měla být podpořena budováním sítě TEN-T a rozvojem veřejné dopravy.

3. Sociální rozvoj

Investice směřují do aktivit pracovního trhu a lidských zdrojů.

4. Životní prostředí a energie

Země se stará o to, aby její legislativa v dané oblasti byla v souladu s legislativou Evropské unie. Soustředí se zejména na problematiku odpadních vod a pitné vody.

5. Regionální rozvoj

Investice směřují do znevýhodněných regionů, na rozvoj venkovských oblastí a na rozvoj cestovního ruchu.

6. státní reforma

Maďarsko se zaměřuje na modernizaci své veřejné správy a poskytování podpory občanské společnosti.

Finanční prostředky přidělené Maďarsku na programovací období 2007 - 2013 činí 25,3 miliard EUR. Ty jsou doplněny z národních zdrojů částkou 4,4 miliard EUR. Pod cíl Konvergence spadá šest ze sedmi maďarských regionů soudržnosti. Jeden region soudržnosti Central Hungary je tzv. phasing – in regionem cíle Regionální konkurenceschopnost a za-

městnanost. (European Commission, 2007, s. 50 - 51) Jeho HDP na obyvatele dosahoval v předchozím programovacím období nižší hodnoty než 75 % průměru EU 15, ale v současném programovacím období je hodnota již vyšší než 75 % průměru EU 15. (Žítek, Klímová, 2008, s. 55)

Finanční prostředky přidělené Maďarsku jsou rozděleny mezi 15 operačních programů, 8 tematických a 7 regionálních. Nejvýznamnější finanční podpora putuje do OP Doprava. (European Commission, 2007, s. 50 - 51) Rozdělení finančních prostředků vyhrazených na jednotlivé operační programy včetně konkrétního fondu ze kterého je daný OP financován, je uvedeno v tabulce 7.

Tabulka 7 Operační programy Maďarska pro období 2007 - 2013

Název operačního programu		Fond	Finanční zdroje (mil. €)
Tematické OP	OP Společenská obnova	ESF	3 482,5
	OP Státní reforma	ESF	146,6
	OP Elektronická správa	ERDF	358,4
	OP Ekonomická konkurenceschopnost	ERDF	2 495,8
	OP Životní prostředí a energie	ERDF, CF	4 178,8
	OP Doprava	ERDF, CF	6 223,4
	OP Sociální infrastruktura	ERDF	1 948,9
	OP Realizace	CF	315,1
Regionální OP	ROP Central Hungary	ERDF	1 467,2
	ROP West Pannon	ERDF	463,8
	ROP South Great Plain	ERDF	748,7
	ROP Central Transdanubia	ERDF	507,9
	ROP North Hungary	ERDF	903,7
	ROP North Great Plain	ERDF	975,1
	ROP South Transdanubia	ERDF	705,1
Fondy celkem			24 921,1
Evropská územní spolupráce			385,9
Celkem			25 307,0

Zdroj: Vlastní zpracování dle European Commission, 2007

Maďarsko očekává od nové kohezní politiky zvýšení přidané hodnoty generované firmami o více než 10 % do roku 2015 a nárůst zaměstnanců mimo veřejnou sféru o 4 % do roku 2015. Země se ve svém NSRF na aktuální programovací období zavazuje ke zvýšení vynaložených finančních prostředků, na cíle spojené s Lisabonskou strategií, o více než 10 %.

V minulém programovacím období tyto výdaje činily 46 %. (European Commission, 2007, s. 50)

5.3.4 Národní strategický referenční rámec Polské republiky 2007 - 2013

Polsko si ve svém NSRF vytýčilo jako hlavní cíl pro současné programovací období: „*Vytvoření podmínek pro růst konkurenceschopnosti znalostní ekonomiky a podnikání, které zajistí růst v zaměstnanosti a v úrovni sociální, hospodářské a územní soudržnosti.*“ (NSRF PL, 2007, s. 50)

Spolu s hlavním cílem si Polsko vymezilo šest horizontálních cílů, které by mělo během sedmiletého období naplnit. Jedná se o následující cíle (NSRF PL, 2007, s. 54 - 80):

1. Zlepšit fungování veřejné správy a rozvoj mechanismů partnerství

Jedná se zejména o omezení byrokracie, zvýšení kvality veřejných služeb a podpora dobré veřejné správy.

2. Zlepšit kvalitu lidských zdrojů a zvýšit sociální soudržnost

Polsko chce zvýšit zaměstnanost tím, že své investice bude směřovat do vzdělávání, rekvalifikací a tím pomůže zvýšit adaptabilitu pracovníků na trhu práce.

3. Rozvíjet a modernizovat technickou a sociální infrastrukturu, která je důležitým faktorem pro růst polské konkurenceschopnosti

Jako nejdůležitější Polsko považuje propojit významná města se sítěmi TEN-T. Jedná se o silnice i železnice. Dalším úkolem je zajištění veřejné dopravy v lidnatých polských městech. Dále sem patří i zajištění sociální infrastruktury a kvalitního životního prostředí za účel zvýšení atraktivity polských regionů.

4. Zlepšit konkurenceschopnost a inovativnost polských podniků se zaměřením na výrobní sektor a služby s přidanou hodnotou a také na rozvoj služeb

Pomoc je zde soustředěna na malé a střední podniky, na jejich propojení s výzkumnými centry, podporu výzkumu a inovací, informační společnosti.

5. Zvýšit konkurenceschopnost ekonomicky, sociálně i geograficky znevýhodněných regionů

Tato priorita je zaměřena zejména na východní regiony Polska, a proto chce země investovat zejména do jejich rozvojového potenciálu.

6. Vyvážený rozvoj a podpora strukturálních změn ve venkovských oblastech

Polsko je převážně zemědělskou zemí, finanční prostředky tedy využije k restrukturalizaci sektoru a pomůže tím oživit a zatraktivnit venkovské části země.

Pro Polsko bylo od Evropské unie na programovací období 2007 - 2013 přiděleno celkem 67,3 miliard EUR. Díky tomu se stalo v současném programovacím období největším příjemcem evropských dotací. Na cíl Konvergence je určeno 66,6 miliard EUR, tedy téměř celá přidělená částka. Zbylá částka 0,7 miliard EUR směřuje na plnění cíle Evropská územní spolupráce. Prostředky v rámci cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost Polsko nečerpá. Investice od Evropské unie Polsko doplní částkou 18,3 miliard EUR, které směřují i ze soukromých zdrojů. Celková částka určená na kohezní politiku představuje, na aktuální programovací období, celkem 85,6 miliard EUR. (European Commission, 2007, s. 58)

Polsko realizuje v programovacím období celkem 21 operačních programů. Operační programy jsou rozděleny na 5 tematických a 16 regionálních, tedy jeden pro každý region soudržnosti. Z hlediska objemu finančních prostředků lze za nejvýznamnější považovat OP Infrastruktura a životní prostředí a OP Lidský kapitál. Rozdělení finančních prostředků vyhrazených na jednotlivé operační programy včetně konkrétního fondu, ze kterého je daný OP financován, je uvedeno v tabulce 8.

Tabulka 8 Operační programy Polska pro období 2007 - 2013

Název operačního programu		Fond	Finanční zdroje (mil. €)
Tematické OP	OP Inovativní hospodářství	ERDF	8 254,9
	OP Lidský kapitál	ESF	9 707,2
	OP Infrastruktura a životní prostředí	ERDF, CF	27 913,7
	OP Rozvoj východního Polska	ERDF	2 273,8
	OP Technická podpora	ERDF	516,7
Regionální OP	ROP Dolnośląskie	ERDF	1 213,1
	ROP Kujawsko–Pomorskie	ERDF	951,0
	ROP Lubelskie	ERDF	1 155,9
	ROP Lubuskie	ERDF	439,2
	ROP Łódzkie	ERDF	1 006,4
	ROP Małopolskie	ERDF	1 290,3
	ROP Mazowieckie	ERDF	1 831,5
	ROP Opolskie	ERDF	427,1
	ROP Podkarpackie	ERDF	1 136,3
	ROP Podlaskie	ERDF	636,2
	ROP Pomorskie	ERDF	885,1
	ROP Zachodniopomorskie	ERDF	835,4
	ROP Wielkopolskie	ERDF	1 272,8
	ROP Świętokrzyskie	ERDF	725,8
	ROP Śląskie	ERDF	1 713,0
ROP Warmińsko–Mazurskie	ERDF	1 036,5	
Fondy celkem			66 553,2
Evropská územní spolupráce			731,1
Celkem			67 284,3

Zdroj: Vlastní zpracování dle European Commission, 2007

Polsko si za účelem měření předpokládaného dopadu nové kohezní politiky určilo několik cílů (European Commission, 2007, s. 59):

- s podporou strukturálních fondů a Kohezního fondu vytvořit 3,5 milionů nových pracovních míst,
- dosáhnout 65 % HDP na obyvatele (v PPS) průměru EU 25 v porovnání s hodnotou tohoto ukazatele, který činil v roce 2006 51,1 %,
- vydávat na vědu a výzkum 1,5 % HDP (v roce 2005 tato hodnota činila 0,57 % HDP),

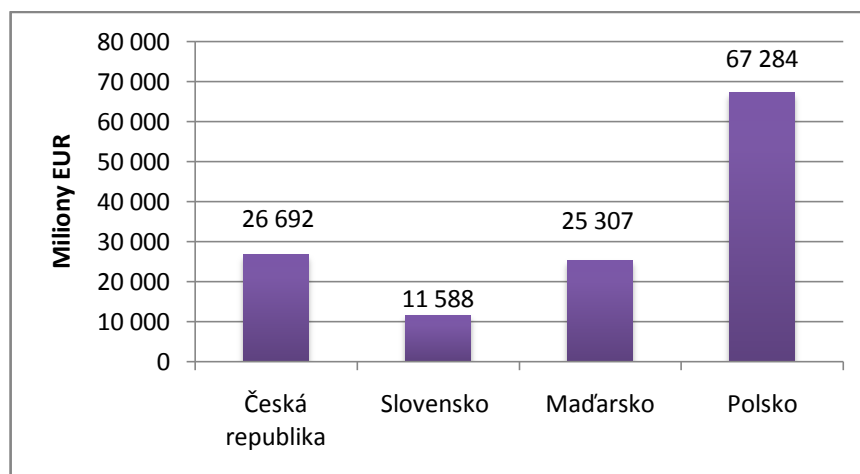
- do roku 2013 dosáhnout 60 % zaměstnanosti,
- vylepšit svoji infrastrukturu ztrojnásobením délky silnic (z 554 km na 1754 km) a železnic (z 538 km na 1786 km).

Národní strategický referenční rámec Polska obsahuje také závazek investovat 64 % ze získaných finančních prostředků určených na kohezní politiku do splnění lisabonských cílů, především na dosažení hospodářského růstu a zaměstnanosti. (European Commission, 2007, s. 59)

5.4 Komparace jednotlivých NSRF

Slovensko, Maďarsko i Polsko považují kohezní politiku Evropské unie za významný způsob vyrovnávání rozdílů mezi státy i regiony, regionálního rozvoje i plnění lisabonských cílů, stejně jako Česká republika. Z hlediska objemu finančních prostředků ke splnění svých cílů, které si dané státy vytýčily ve svých NSRF, má k dispozici nejvíce prostředků nejlidnatější i z hlediska rozlohy největší ze srovnávaných států Polsko. Za ním následuje Česká republika a Maďarsko. Nejméně prostředků má k dispozici Slovensko. Konkrétní alokace finančních prostředků je graficky zobrazena na následujícím obrázku 7. Pokud sečteme finanční prostředky všech států Visegrádské skupiny, dostaneme částku 130 871 milionů EUR, což činí přibližně 37,7 % z celkové částky určené na kohezní politiku v programovacím období 2007 - 2013.

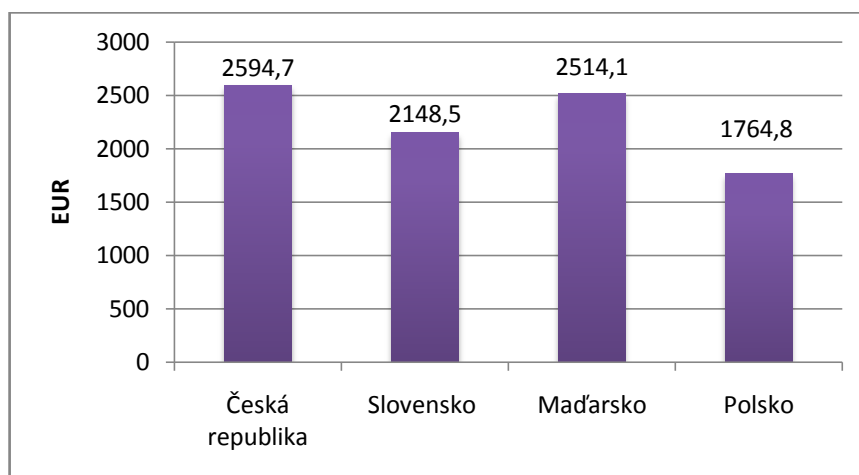
Obrázek 7 Alokace finančních prostředků na kohezní politiku ve vybraných státech v období let 2007 - 2013 (v milionech EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování podle European Commission, 2007

Pokud přidělené částky jednotlivým státům, vybraných ke komparaci, přepočítáme na 1 obyvatele (dle údajů z roku 2007) zjistíme, že nejlépe je na tom z hlediska tohoto ukazatele Česká republika, za ní následuje Maďarsko, Slovensko a nejméně dostává ze srovnávaných států nejlidnatější Polsko. Česká republika tedy z fondů Evropské unie dostává nejvíce finančních prostředků na jednoho obyvatele ze srovnávaných států.

Obrázek 8 Alokace finančních prostředků na kohezní politiku ve vybraných státech v období let 2007 - 2013 přepočtená na 1 obyvatele (v EUR)

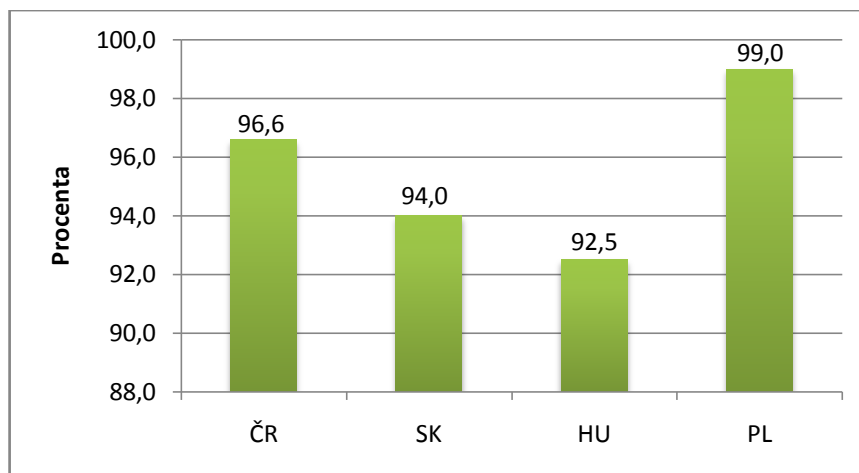

Zdroj: Vlastní zpracování dle European Commission, 2007, Eurostat, 2012b

Z hlediska porovnání procentuálního podílů financí vynaložených vybranými státy do plnění jednotlivých cílů kohezní politiky Evropské unie na programovací období 2007 - 2013, srovnávané státy vkládají finance nejvíce do cíle Konvergence. V každém z porovnávaných států výše procentuálního podílu vynakládaných finančních prostředků na tento cíl dosahuje více než 90 %. Česká republika se spolu s dalšími srovnávanými státy tedy nejvíce soustředí na podporu hospodářského a sociálního rozvoje svých regionů, popřípadě na snižování rozdílů v úrovni rozvoje jednotlivých regionů. Konkrétní podíly finančních prostředků vynaložených na cíl Konvergence jsou graficky zobrazeny na následujícím obrázku 9.

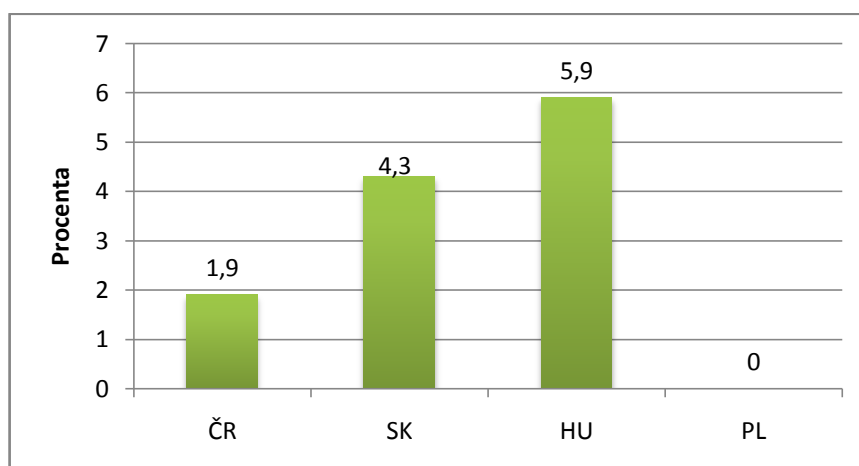
Obrázek 9 Podíl finančních prostředků vynaložených na cíl Konvergence (v %)

Zdroj: European Commission, 2007

Na cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost vydává Česká republika nejméně finančních prostředků ze srovnávaných států, tedy kromě Polska, které na tento cíl nedostává žádné zdroje, jak lze vidět na grafickém znázornění procentuálních podílů na obrázku 10. Tento cíl sleduje podporu posilování konkurenceschopnosti a přitažlivosti regionů. V České republice je prostřednictvím tohoto cíle podporován pouze region Hlavní město Praha. Na Slovensku je to region Bratislava a v Maďarsku Central Hungary, který je tzv. phasing - in region.

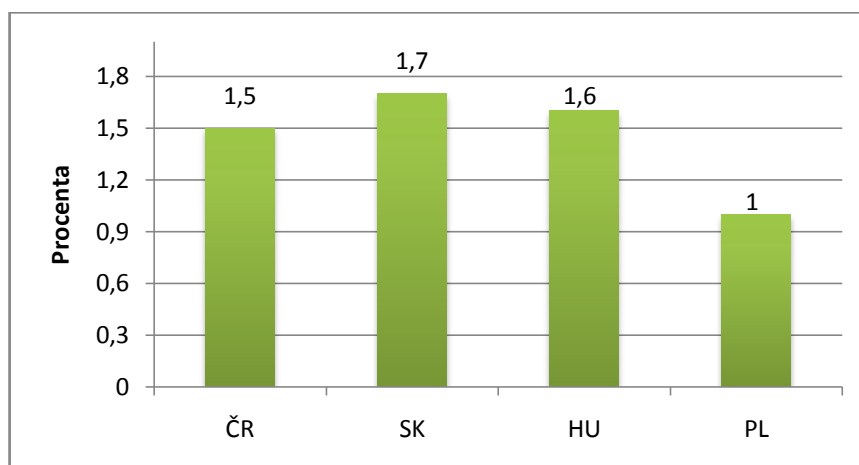
Obrázek 10 Podíl finančních prostředků vynaložených na cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost (v %)

Zdroj: vlastní zpracování podle European Commission, 2007

Finanční podíly na cíl Evropská územní spolupráce se u České republiky, Slovenska a Maďarska liší pouze o desetiny procenta, jak lze vidět na obrázku 11.

Obrázek 11 Podíl finančních prostředků vynaložených na cíl Evropská územní spolupráce (v %)

Zdroj: vlastní zpracování podle European Commission, 2007

Pro srovnání s rozdělením finančních prostředků Evropské unie do jednotlivých cílů kohezní politiky na programovací období 2007 - 2013 činí podíl výdajů na cíl Konvergence 81,5 %, na cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost 16 % a na cíl Evropská územní spolupráce 2,5 %. (Euroskep, 2012c)

Operační programy realizované v porovnávaných státech můžeme rozdělit na tematické, regionální a programy zaměřené na Evropskou územní spolupráci. Každý stát má odlišný počet operačních programů. Česká republika a Slovensko má zvláštní OP pro regiony hlavních měst, které spadají pod cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a které mají zvláštní zařazení. Bez započítání OP zaměřených na Evropskou územní spolupráci, realizuje nejvíce OP Polsko, a to celkem 21 OP. Za ním následuje Česká republika se 17 - ti OP. Pokud ovšem budeme počítat i OP spadající pod cíl Evropská územní spolupráce, tak má Česká republika celkem 24 operačních programů. Pod tento cíl spadá v České republice 7 OP. (MMR ČR, 2007) Srovnání operačních programů realizovaných v jednotlivých zemích nabízí následující tabulka 9.

Tabulka 9 Srovnání počtu OP ve vybraných zemích v období 2007 - 2013

	Česká republika	Slovensko	Maďarsko	Polsko
Tematické OP	8	9	8	5
Regionální OP	7	1	7	16
	2 OP Praha	OP Bratislava		
Celkem OP	17	11	15	21

Zdroj: vlastní zpracování podle European Commission, 2007

Počty regionálních OP v Polsku a Maďarsku korespondují s počty regionů soudržnosti. Slovensko má pouze 1 regionální OP, přičemž na Slovensku jsou 4 regiony soudržnosti. Česká republika má 8 regionů soudržnosti, 7 z nich má každý svůj regionální OP. Region Hlavní město Praha má 2 OP určené pro tento region.

Společnými tématy OP v zemích Visegrádské skupiny jsou životní prostředí, doprava, konkurenceschopnost, lidské zdroje a zaměstnanost, jak dokládají tabulky 5, 6, 7, 8.

Pokud porovnáme cíle kohezní politiky, které jsou ve vybraných státech uplatňované prostřednictvím NSRF na programovací období 2007-2013 zjistíme, že se tyto státy soustředí na velmi podobná témata, která jsou odvozena od cílů Lisabonské strategie Evropské unie. Těmito strategickými cíly definovanými v NSRF jsou konkurenceschopnost, trvale udržitelný rozvoj, růst zaměstnanosti a lidské zdroje. Státy chtějí splnit tyto cíle prostřednictvím investic do infrastruktury, životního prostředí, vědy a výzkumu, inovací, vzdělání obyvatel, tvorby nových pracovních míst, konkurenceschopnosti hospodářství, znalostní ekonomiky a rozvoje regionů.

5.5 Společný postoj České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska k budoucnosti kohezní politiky Evropské unie

22. března 2012 v Praze vydala Visegrádská skupina spolu se Slovinskem Společnou deklaraci k návrhům legislativního balíčku Evropské komise pro budoucí kohezní politiku. V záležitostech, které souvisejí s víceletým finančním rámcem, pokládají kohezní politiku za jednu ze základních priorit tohoto vyjednávání. Země považují dodržování odpovědných rozpočtů a fiskálních politik v členských státech za velmi důležité pro udržitelný rozvoj a hospodářský růst. Jsou proti poklesu finančních prostředků určených na fondy Evropské unie a také se obávají zavedení tzv. kondicionalit na efektivnost a účinnost kohezní politiky v následujícím programovacím období. Země nesouhlasí s návrhem převodu části finančních prostředků určených Koheznímu fondu do Nástroje k propojení Evropy, který disponuje odlišnými cíly a pravidly. (Fondy Evropské unie, 2012e)

Z hlediska strategických a programových aspektů země požadují snížení administrativní zátěže poklesem požadavků na monitorování, hodnocení a předkládání zpráv. Země souhlasí s potřebou užší koordinace mezi Strategií Evropa 2020 a kohezní politikou a také s potřebou soustředit finanční prostředky kohezní politiky na omezený počet priorit. Dále zdůrazňují potřebu integrovaného přístupu a spolupráce pro úspěšnou implementaci ko-

hezní politiky v jednotlivých státech. Pravidla pro implementaci kohezní politiky v příštím programovacím období by měla zohlednit specifickou roli regionů s hlavním městem. (Fondy Evropské unie, 2012e)

Země zásadním způsobem nesouhlasí s návrhem Evropské komise, který se týká nového akreditačního a ročního systému. Obávají se, že tento systém může způsobit snížení finančních prostředků a nárůst administrativní zátěže. Tento systém také nezjednoduší systém implementace. Státy požadují od Evropské komise, aby určila pravidla pro realizaci velkých infrastrukturních projektů, jejichž realizace přesahuje přes jedno programovací období. (Fondy Evropské unie, 2012e)

6 FORMULACE DOPORUČENÍ PRO ČESKOU REPUBLIKU VE VZTAHU K BUDOUCÍ PODOBĚ KOHEZNÍ POLITIKY

Tato doporučení jsou formulována na základě analýzy relevantních strategických dokumentů Evropské unie a České republiky, analýzy stavu čerpání finančních prostředků kohezní politiky v ČR a komparaci národních strategických referenčních rámců států Visegrádské skupiny.

Pokud shrneme doporučení pro Českou republiku na programovací období 2014 – 2020, tak by se měla Česká republika začít připravovat dříve, než tomu bylo při přípravě na aktuálního programovacího období, dále by měla snížit počet operačních programů realizovaných v rámci kohezní politiky. Při čerpání finančních prostředků z fondů Evropské unie by se měla vyvarovat chyb, které učinila v tomto programovacím období, zejména by měla zpřísnit kontroly, zajistit nezávislý auditní systém a upravit personální politiku. Měla by také pozorně sledovat naplňování pravidla $n+3 / n+2$. V příštím programovacím období by se Česká republika měla soustředit na dosažení cílů stanovených ve strategii Evropa 2020. Při prosazování svých zájmů v rámci Evropské unie by Česká republika měla postupovat jednotně se státy Visegrádské skupiny a získat tak silnější vyjednávací pozici. V obecné rovině podoby kohezní politiky v příštím programovacím období by se měla Česká republika snažit snížit počet klíčových priorit, zvýšit výkonnost a efektivitu této politiky, snížit byrokratickou zátěž, dosáhnout toho, aby projekty realizované v rámci této politiky měly reálné přínosy.

Výše jmenovaná doporučení pro Českou republiku budou nyní blíže popsána:

- Z hlediska přípravy na příští programovací období by se měla Česká republika začít připravovat dříve, než tomu bylo v aktuálním programovém období. Zejména by se měla vyvarovat pozdnímu schválení Národního strategického referenčního rámce. Dle Hájka a Novosáka (2010, s. 137) vysoký počet operačních programů a jejich vzájemné překrývání vedl ke komplikovanému vyjednávání mezi Evropskou komisí a Českou republikou, které mělo za následek zpožděné schválení Národního strategického referenčního rámce i jednotlivých operačních programů. Finální verze NSRF byla schválena až v červenci 2007 a většina operačních programů do konce roku 2007. Výjimkou byl OP Výzkum a vývoj pro inovace, který byl schválen až v roce 2008.

- V příštím programovacím období by Česká republika měla snížit počet operačních programů. Vysoký počet operačních programů představuje jeden z problémů při čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Způsobuje nepřehlednost v systému čerpání financí z Evropské unie. Snížení počtu operačních programů v příštím programovacím období přispěje ke zjednodušení systému čerpání a tento systém se tak stane méně komplikovaným.
- Česká republika by se při čerpání finančních prostředků z fondů Evropské unie v programovacím období 2014 – 2020 měla poučit z chyb, které se objevily v aktuálním programovacím období. Měla by zejména nastavit nezávislý auditní systém, zpřísnit systém kontrol a vylepšit personální politiku. V budoucím programovacím období by Česká republika měla zajistit efektivnější a transparentnější systém čerpání evropských dotací. Snížit byrokratickou zátěž a zjednodušit systém čerpání. Česká republika by v programovacím období 2014 – 2020 měla také pozorně sledovat naplňování pravidla $n+3 / n+2$, aby tak předešla případnému snížení alokace finančních prostředků.
- Česká republika by v programovacím období 2014 – 2020 měla naplňovat cíle stanovené ve strategii Evropa 2020. Tato strategie obsahuje kvantifikovatelné cíle, pomocí kterých lze měřit úspěch této strategie. Česká republika by se v příštím programovacím období měla soustředit na naplňování cílů stanovených v této strategii. To znamená, že by se měla soustředit na růst zaměstnanosti, zvýšit investice do výzkumu a vývoje, vzdělávání obyvatel, zaměřit pozornost na oblast klimatu a energie, snížit počet osob ohrožených chudobou. Česká republika by se také měla zaměřit na priority stanovené v této strategii, tedy na inteligentní a udržitelný růst a také na růst podporující inovace. Česká republika by také měla průběžně sledovat dosahování stanovených cílů a zaměřit se na výsledky.
- Česká republika by se při prosazování svých zájmů, v rámci kohezní politiky, na půdě Evropské unie měla soustředit na spolupráci se státy Visegrádské skupiny. Měla by tedy usilovat o koordinaci v rámci této skupiny států. Jak vyplynulo z komparace národních strategických referenčních rámců ČR, Slovenska, Polska a Maďarska, tyto státy se ve svých cílech soustředí na velmi podobná témata. Těmito

strategickými cíly jsou konkurenceschopnost, trvale udržitelný rozvoj, růst zaměstnanosti a lidské zdroje. Státy Visegrádské skupiny chtějí splnit tyto cíle prostřednictvím investic do infrastruktury, životního prostředí, vědy a výzkumu, inovací, vzdělání obyvatel, tvorby nových pracovních míst, konkurenceschopnosti hospodářství, znalostní ekonomiky a rozvoje regionů. Tyto státy mají také velmi blízký názor na podobu kohezní politiky v příštím programovacím období. Díky společnému postoji se státy Visegrádské skupiny při vyjednávání podmínek na příští programovací období, může Česká republika získat silnější pozici.

- Kohezní politika realizovaná v rámci České republiky by v programovacím období 2014 – 2020 měla zvýšit svoji výkonnost a efektivitu. Realizované a předkládané projekty by měly být kvalitní a vytvářet reálné přínosy a konkrétní výsledky. Kohezní politika by měla přinášet měřitelné výsledky. Procesy spojené s realizací kohezní politiky by se měly zjednodušit a měla by se také snížit administrativní zátěž spojená s touto politikou. Kohezní politika by se měla v příštím programovacím období zaměřit na úzký okruh tematických cílů z důvodů maximalizace dopadů této politiky. Česká republika by se měla soustředit na nízký počet klíčových priorit. Tyto priority by měly být v souladu se strategií Evropa 2020.

ZÁVĚR

Evropská unie chce zachovat silnou roli kohezní politiky i v příštím programovacím období a orientovat tuto politiku zejména na méně rozvinuté regiony. Tento postoj podporuje i Česká republika. Evropská unie stanovila na příští programovací období dva cíle kohezní politiky. Prvním z nich je Investice do růstu a zaměstnanosti, druhým zůstává Evropská územní spolupráce. Kohezní politika v příštím programovacím období by měla mít jednodušší strukturu a být dynamičtější. Měla by podporovat zvýšení konkurenceschopnosti celé Evropské unie a tím pádem i České republiky. Z hlediska objemu finančních prostředků určených na kohezní politiku dojde v programovacím období 2014 – 2020 k jejich navýšení. Nicméně toto navýšení nebude nijak dramatické. V současné době ještě není dohodnuto, jaká část z těchto prostředků bude přidělena České republice.

V první kapitole diplomové práce bylo vymezeno celkem pět cílů. Hlavním cílem této práce je identifikace a návrh doporučení pro formulaci cílů kohezní politiky v ČR v programovacím období 2014 – 2020. Tento cíl byl dosažen v 6. kapitole, která obsahuje formulaci doporučení pro Českou republiku ve vztahu k budoucí podobě kohezní politiky. Mezi nejdůležitější doporučení uvedené v této kapitole patří snížení počtu klíčových priorit, zvýšení efektivity a výkonnosti této politiky, snížení byrokratické zátěže spojené s realizací kohezní politiky. Dále by se měla Česká republika soustředit na dosažení cílů stanovených ve strategii Evropa 2020. Česká republika by v příštím programovacím období měla usilovat o to, aby projekty realizované v rámci kohezní politiky měly skutečné přínosy. Při prosazování svých zájmů v rámci Evropské unie by Česká republika měla postupovat ve spojení se státy Visegrádské skupiny. Při čerpání finančních prostředků z fondů Evropské unie by Česká republika měla v příštím programovacím období zajistit především nezávislý auditní systém a zpřísnit systém kontrol.

Druhý cíl diplomové práce spočíval v analýze stavu čerpání finančních prostředků kohezní politiky v České republice v programovém období 2007 – 2013. Tento cíl byl dosažen ve 4. kapitole. Třetím cílem práce bylo popsat možnosti vývoje a podoby kohezní politiky v dalším programovacím období. Tento cíl byl naplněn v 5. kapitole. Čtvrtý cíl se týkal představení současné podoby kohezní politiky v České republice. Tento cíl byl splněn ve 3. kapitole práce. Pátým cílem bylo popsat historický vývoj kohezní politiky. Tohoto cíle bylo dosaženo ve 2. kapitole diplomové práce.

Česká republika by při formulaci cílů na příští programovací období měla vycházet ze získaných zkušeností, které nabyla během tohoto i minulého programovacího období. Soustředit se na to co nefungovalo, a to v příštím programovacím období napravit. Měla by také čerpat z pozitivních zkušeností, které nabyla během svého členství v Evropské unii.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

- [1] BACHE, Ian, 1998. *The Politics of European Union Regional Policy. Multi-Level Governance or Flexible Gatekeeping?* Sheffield: Sheffield Academic Press. ISBN 1-85075-863-8.
- [2] BOHÁČKOVÁ, Ivana a Magdalena HRABÁNKOVÁ, 2009. *Strukturální politika Evropské unie*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-111-6.
- [3] HÁJEK, Oldřich a Jiří NOVOSÁK, 2010. *Kohezní politika v širších souvislostech*. 1. vyd. Žilina: Georg. 216 s. ISBN 978-80-89401-19-2.
- [4] KAŠPAROVÁ, Ludmila a Milan PŮČEK et al., 2009. *Kohezní politika: osídlení v České republice: partnerství měst a venkova*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. ISBN 978-80-903928-7-8.
- [5] LUKÁŠ, Zdeněk, 2000. *Regionální a strukturální politika EU*. Hronov: Grafické závody. 132 s. ISBN 80-238-5978-1.
- [6] MAREK, Dan a Tomáš KANTOR, 2007. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. 1. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal. 210 s. ISBN 978-80-87029-13-8.
- [7] OCHRANA, František, 2009. *Metodologie vědy: úvod do problému*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 156 s. ISBN 978-80-246-1609-4.
- [8] PŮČEK, Milan et al., 2009. *Chytrá veřejná správa: kohezní politika*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. 200 s. ISBN 978-80-86616-27-4.
- [9] RUMPEL, Petr, 2007. *Politika ekonomické a sociální soudržnosti EU*. In Rumpel, P. et al. *Geografické aspekty evropské integrace*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě. 262 s. ISBN 978-80-7368-264-4.
- [10] SCHRÖTTER, Hans Jörg, 2003. *Aktuální slovník Evropské unie: politika, hospodářství, dějiny a kultura*. 1. vyd. Praha: Brána. 215 s. ISBN 80-242-0965-9.
- [11] VLASÁK, Oldřich et al., 2008. *Budoucnost kohezní politiky*. 1. vyd. Praha: CEVRO Institut. 115 s. ISBN 978-80-87125-03-8.

- [12] WOKOUN, René, Zdeněk, LUKÁŠ a Jana KOUŘILOVÁ, 2002. *Výkladový slovník regionální a strukturální politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: IFEC. 165 s. ISBN 80-86412-18-0.
- [13] WOKOUN, René, 2006. *Strukturální fondy a obce I*. 1. vyd. Praha: ASPI. 146 s. ISBN 80-7357-138-2.
- [14] WOKOUN, René et al, 2008a. *Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde. 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.
- [15] WOKOUN, René et al., 2008b. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4.
- [16] ŽÍTEK, Vladimír a Viktorie KLÍMOVÁ, 2008. *Regionální politika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. 106 s. ISBN 978-80-210-4761-7.

Periodika:

- [17] GRAUBMÜLLEROVÁ, Daniela., 2010. „*Strategie EU 2020“ a budoucí kohezní politika*. Urbanismus a územní rozvoj, roč. 13, č. 6, s. 9-13. ISSN 1212-0855.
- [18] JETMAR, Marek, 2007. *Programové dokumenty Politiky hospodářské a sociální soudržnosti v České republice v programovém období 2007-2013*. Urbanismus a územní rozvoj, roč. 10, č. 1, s. 8-13. ISSN 1212-0855.
- [19] *Národní rozvojový plán ČR 2007-2013: Budoucnost programů fondů Evropské unie, 2006*. Urbanismus a územní rozvoj, roč. 9, č. 1, s. 33-35. ISSN 1212-0855.

Příručky:

- [20] MMR ČR, 2007. *Abeceda fondů Evropské unie 2007 - 2013*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, Odbor evropských fondů. 28 s.

Internetové zdroje:

- [21] AKTUÁLNĚ.CZ, 2012. *Češi zatajili Bruselu 40 procent zfušovaných projektů*. [online]. [cit. 2012-07-18]. Dostupné z: <<http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=746229>>.
- [22] BARCA, Fabrizio, 2009. *An Agenda for a Reformed Cohesion Policy*. [online]. [cit. 2012-07-16]. Dostupné z:

- <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/regi/dv/barca_report/_barca_report_en.pdf>.
- [23] COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, 2000. *Presidency Conclusions: Lisbon European Council, 23 and 24 March 2000*. [online]. [cit. 2012-07-10]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00100-r1.en0.htm>.
- [24] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2012. *Klasifikace územních statistických jednotek*. [online]. [cit. 2012-05-27]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_uzemnich_statistickych_jednotek_\(c_z_nuts\)](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_uzemnich_statistickych_jednotek_(c_z_nuts))>.
- [25] ČT24, 2012. *Kdy začnou do ČR proudit peníze z EU? Září není jisté*. [online]. [cit. 2012-07-17]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/182304-kdy-zacnou-do-cr-proudit-penize-z-eu-zari-neni-jiste/>>.
- [26] ENGWEGEN, Jack, 2010. *Investování do budoucnosti Evropy. Představení 5. kohezní zprávy v České republice*. [online]. [cit. 2012-05-20]. Dostupné z: <<http://www.vlasak.eu/tp/texty-1/medium/2182>>.
- [27] EURACTIV, 2012. *Dobešovy miliardy by mohly zaměřit na MPSV, říká komisař*. [online]. [cit. 2012-07-17]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/andor-pripadna-realokace-z-op-vk-by-mela-smerovat-do-op-lzz-009751>>.
- [28] EUROPA, 2007. *Cohesion Policy in support of growth and jobs – Community Strategic Guidelines, 2007 - 2013*. [online]. [cit. 2012-06-15]. Dostupné z: <http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/job_creation_measures/g24230_en.htm>.
- [29] EUROPA, 2012. *Living in the EU*. [online]. [cit. 2012-06-30]. Dostupné z: <http://europa.eu/about-eu/facts-figures/living/index_en.htm>.
- [30] EUROPEAN COMMISSION, 2006. *Council Decision on Community strategic guidelines on cohesion*. [online]. [cit. 2012-06-15]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/osc/l_29120061021en00110032.pdf>.

- [31] EUROPEAN COMMISSION, 2007. *Cohesion Policy 2007 - 13 National Strategic Reference Frameworks*. [online]. [cit. 2012-06-30]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/nsrf.pdf>.
- [32] EUROPEAN COMMISSION, 2009. *European Cohesion Policy in the Czech Republic*. [online]. [cit. 2012-07-13]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/cs_en.pdf>.
- [33] EUROPEAN COMMISSION, 2010a. *Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. [online]. [cit. 2012-07-13]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>>.
- [34] EUROPEAN COMMISSION, 2010b. *Investing in Europe's future: Fifth Report on Economic, Social and Territorial Cohesion*. [online]. [cit. 2012-07-13]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion5/pdf/5cr_en.pdf>.
- [35] EUROPEAN COMMISSION, 2011a. *Návrh Evropské komise na víceletý finanční rámec pro období 2014 - 2020*. [online]. [cit. 2012-06-27]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2011/mff2011/MFF_2011_cs.pdf>.
- [36] EUROPEAN COMMISSION, 2011b. *Politika soudržnosti 2014 - 2020 - Investice do růstu a zaměstnanosti*. [online]. [cit. 2012-06-27]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2014/proposals/regulation2014_leaflet_cs.pdf>.
- [37] EUROPEAN COMMISSION, 2012. *Regional Policy – Inforegio. Cohesion Policy 2007 - 2013*. [online]. [cit. 2012-05-30]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/czech/index_en.htm>.
- [38] EUROSOP, 2012a. *Iniciativy kohezní politiky*. [online]. [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/8637/sekce/iniciativy-kohezni-politiky/>>.
- [39] EUROSOP, 2012b. *Jednotný evropský akt*. [online]. [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/gallery/2/763-jea.pdf>>.
- [40] EUROSOP, 2012c. *Regionální politika*. [online]. [cit. 2012-02-18]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/8948/sekce/regionalni-politika/>>.

- [41] EUROSTAT, 2012a. *GDP per capita in PPS*. [online]. [cit. 2012-06-30]. Dostupné z: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00114>>.
- [42] EUROSTAT, 2012b. *Population*. [online]. [cit. 2012-07-11]. Dostupné z: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tps00001&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>>.
- [43] EVROPSKÝ PARLAMENT: INFORMAČNÍ KANCELÁŘ V ČR, 2011. *Nová finanční perspektiva 2014 - 2020*. [online]. [cit. 2012-06-27]. Dostupné z: <http://www.evropsky-parlament.cz/ressource/static/files/20110920_reader_rozpo-et-eu.pdf>.
- [44] FONDY EVROPSKÉ UNIE, 2007a. *Strategické obecné zásady Společenství*. [online]. [cit. 2012-06-15]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/baba0790-c40d-4727-9230-b89540103c68/Strategicke-obecne-zasady-Spolecenstvi---ceska-ver>>.
- [45] FONDY EVROPSKÉ UNIE, 2007b. *Národní strategický referenční rámec ČR 2007 – 2013*. [online]. [cit. 2012-06-20]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/197f55c7-ffeb-4f5c-ab81-26237ef6eaf1/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CR-2007%E2%80%942013->>.
- [46] FONDY EVROPSKÉ UNIE, 2012a. *Evropská územní spolupráce*. [online]. [cit. 2012-06-18]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace>>.
- [47] FONDY EVROPSKÉ UNIE, 2012b. *Operační programy Praha*. [online]. [cit. 2012-06-18]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Operacni-programy-Praha>>.
- [48] FONDY EVROPSKÉ UNIE, 2012c. *Regionální operační programy*. [online]. [cit. 2012-06-18]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy>>.
- [49] FONDY EVROPSKÉ UNIE, 2012d. *Regionální politika EU*. [online]. [cit. 2012-05-26]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU>>.

- [50] FONDY EVROPSKÉ UNIE, 2012e. *Společná deklaráce zemí Visegrádské skupiny a Slovinska k návrhům legislativního balíčku Evropské komise pro budoucí kohezní politiku*. [online]. [cit. 2012-06-30]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Files/dd/dd0a73d2-0305-4c0e-b55d-3500c7e01008.pdf>>.
- [51] FONDY EVROPSKÉ UNIE, 2012f. *Brífink k aktuálnímu stavu čerpání z fondů EU*. [online]. [cit. 2012-07-18]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Narodni-organ-pro-koordinaci/Novinky/Brifink-k-aktualnimu-stavu-cerpani-z-fondu-EU>>.
- [52] FONDY EVROPSKÉ UNIE, 2012g. *Tematické operační programy*. [online]. [cit. 2012-07-19]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy>>.
- [53] INFOREGIO PANORAMA, 2011. *Politika soudržnosti 2014 - 2020: Investice do evropských regionů*. [online]. č. 40. [cit. 2012-06-27]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag40/mag40_cs.pdf>.
- [54] KAPOŠVÁRYOVÁ, Denisa a Eva KREUZBERGOVÁ, 2000. *Regionální politika EU*. [online]. [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/regionln-politika-eu>>.
- [55] MMR ČR, 2009. *Základní předpisy ES ke strukturálním fondům*. [online]. [cit. 2012-06-15]. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/Ministerstvo/Zakladni-predpisy-ES/Zakladni-predpisy-ES-ke-strukturalnim-fondum>>.
- [56] MMR ČR, 2011a. *Metodický pokyn NOK – MMR sledování pravidla $n+3/n+2$ v programovém období 2007-2013, verze k 18. dubnu 2011*. [online]. [cit. 2012-07-09]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Files/07/070974ce-d4a2-4381-997c-e6c2181697f3.pdf>>.
- [57] MMR ČR, 2011b. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007-2013 za leden 2011*. [online]. [cit. 2012-07-19]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Files/00/00989c8f-e211-4b14-a593-ce6f88c3001b.pdf>>.
- [58] MMR ČR, 2012a. *Kohezní politika EU*. [online]. [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/Kohezni-politika-EU>>.

- [59] MMR ČR, 2012b. *Návrhy nových nařízení kohezní politiky pro období 2014 - 2020*. [online]. [cit. 2012-07-10]. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/Kohezni-politika-EU/Navrhy-novych-narizeni-kohezni-politiky-pro-obdobi>>.
- [60] MMR ČR, 2012c. *Schválené Rámcové pozice k jednotlivým nařízením*. [online]. [cit. 2012-07-10]. Dostupné z: <[http://www.mmr.cz/Kohezni-politika-EU/Navrhy-novych-narizeni-kohezni-politiky-pro-obdobi/Schvalene-Ramcove-pozice-k-jednotlivym-narizen-\(1\)](http://www.mmr.cz/Kohezni-politika-EU/Navrhy-novych-narizeni-kohezni-politiky-pro-obdobi/Schvalene-Ramcove-pozice-k-jednotlivym-narizen-(1))>.
- [61] MMR ČR, 2012d. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007-2013 za květen 2012*. [online]. [cit. 2012-07-10]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Files/1b/1b6cdfc7-74d6-4886-acc0-858f19b1e672.pdf>>.
- [62] MMR ČR, 2012e. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007-2013 za leden 2012*. [online]. [cit. 2012-07-19]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Files/11/118930d0-124b-4028-a61b-61a4cf980f09.pdf>>.
- [63] MZV ČR, 2006. *Informace o Visegrádské skupině*. [online]. [cit. 2012-06-30]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/visegrad/index.html>.
- [64] NRP ČR, 2006. *Národní rozvojový plán České republiky 2007 - 2013*. [online]. [cit. 2012-06-16]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=45fc8d6d-7007-4bc9-8f17-d172d12e2fa0>>.
- [65] NSRF ČR, 2007. Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. *Národní strategický referenční rámec České republiky 2007 - 2013*. [online]. [cit. 2012-06-13]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=5a5a7a80-ae4c-48e2-add9-0719b2872d7a>>.
- [66] NSRF HU, 2007. The Government of the Republic of Hungary. *The New Hungary Development Plan – National Strategic Reference Framework of Hungary 2007-2013*. [online]. [cit. 2012-06-29]. Dostupné z: <http://tpik.elte.hu/file/_MFT_angol.pdf>.
- [67] NSRF PL, 2007. Ministry of Regional Development. *Poland National Strategic Reference Framework 2007 - 2013*. [online]. [cit. 2012-06-29]. Dostupné z:

- <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/WstepDoFunduszyEuropejskich/Documents/NSRO_an_20_07.pdf>.
- [68] NSRF ČR, 2007. Ministerstvo pro místní rozvoj. *Národní strategický referenční rámec ČR 2007 - 2013*. [online]. [cit. 2012-06-29]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=5a5a7a80-ae4c-48e2-add9-0719b2872d7a>>.
- [69] NSRF SK, 2007. Ministerstvo výstavby a regionálního rozvoja Slovenskej republiky. *Národný strategický referenční rámec 2007 - 2013 Slovenskej republiky*. [online]. [cit. 2012-06-29]. Dostupné z: <<http://www.nsrr.sk/narodny-strategicky-referencny-ramec-2007-2013/>>.
- [70] TÝDEN.CZ, 2012. *Jak zachránit miliardu? Vláda přelije peníze z jednoho programu do druhého*. [online]. [cit. 2012-07-18]. Dostupné z: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/jak-zachranit-miliardu-vlada-prelije-penize-z-jednoho-programu-do-druheho_239375.html>.
- [71] VISEGRAD GROUP, 2012. *History of the Visegrad Group*. [online]. [cit. 2012-06-30]. Dostupné z: <<http://www.visegradgroup.eu/about/history>>.
- [72] VLÁDA ČR, 2010. *Strategie Evropa 2020 a ČR*. [online]. [cit. 2012-07-13]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/cr/eu-2020-a-cr-78696/>>.
- [73] VLÁDA ČR, 2011. *Premiér Petr Nečas: Podpora méně rozvinutých zemí EU je cestou ke konkurenceschopnosti*. [online]. [cit. 2012-06-30]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/v-praze-se-kona-summit-v4-88336/>>.
- [74] ZIMMERMANOVÁ, Lucie a BROWN, Lenka, 2012. *Problematika čerpání prostředků ze strukturálních fondů v České republice: překážky limitující plynulé čerpání z fondů*. [online]. [cit. 2012-08-02]. Dostupné z: <http://nf.vse.cz/wp-content/uploads/fewpp_article-cerpani-SF-zimmermannova-brown.pdf>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CF	Kohezní fond, Fond soudržnosti (Cohesion Fund)
EHS	Evropské hospodářské společenství
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje (European Regional Development Fund)
ESF	Evropský sociální fond (European Social Fund)
EU	Evropská unie (European Union)
HDP	Hrubý domácí produkt
HNP	Hrubý národní produkt
ISPA	Nástroj předvstupních strukturálních politik (Instrument for Structural Policies for Pre-accession)
JASMINE	Společná akce na podporu mikrofinančních institucí v Evropě (Joint Action to Support Micro-finance Institutions in Europe)
JASPERS	Společná pomoc při podpoře projektů v evropských regionech (Joint Assistance to Support Projects in European Regions)
JEREMIE	Společné evropské zdroje pro nejmenší a střední podniky (Joint European Resources for Micro to medium Enterprises)
JESSICA	Společná evropská podpora udržitelných investic do městských oblastí (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas)
LAU	Místní administrativní jednotky (Local Administrative Units)
MMR ČR	Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
MZV ČR	Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
NRP	Národní rozvojový plán
NSRF	Národní strategický referenční rámec (National Strategic Reference Framework)
NSRF ČR	Národní strategický referenční rámec České republiky
NSRF HU	Národní strategický referenční rámec Maďarska (National Strategic Reference Framework of Hungary)

NSRF PL	Národní strategický referenční rámec Polska (National Strategic Reference Framework of Poland)
NSRF SK	Národní strategický referenční rámec Slovenské republiky
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek (La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques)
OP	Operační program
PHARE	Polsko a Maďarsko: pomoc hospodářské restrukturalizaci (Poland and Hungary: Assistance for Restructuring Their Economies)
PPS	Standard kupní síly (Purchasing Power Standard)
ROP	Regionální operační program
SAPARD	Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development)
SF	Strukturální fondy
SOZS	Strategické obecné zásady Společenství
V&V	Věda a výzkum
VÚSC	Vyšší územní samosprávné celky

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1</i>	<i>Regiony soudržnosti (NUTS II) a kraje (NUTS III) v ČR.....</i>	<i>34</i>
<i>Obrázek 2</i>	<i>Strategické cíle, prioritní osy a priority NRP ČR 2007 - 2013.....</i>	<i>40</i>
<i>Obrázek 3</i>	<i>Schéma průběhu čerpání finančních prostředků.....</i>	<i>48</i>
<i>Obrázek 4</i>	<i>Souhrnný stav čerpání ze strukturálních fondů / Fondu soudržnosti a národních zdrojů v mld. Kč (k 6. 6. 2012).....</i>	<i>49</i>
<i>Obrázek 5</i>	<i>Podíl proplacených prostředků na celkové finanční alokaci tematických a regionálních OP v programovém období 2007 - 2013 (v %)......</i>	<i>51</i>
<i>Obrázek 6</i>	<i>Rozpočet na politiku soudržnosti po roce 2013 (ceny podle roku 2011) .....</i>	<i>64</i>
<i>Obrázek 7</i>	<i>Alokace finančních prostředků na kohezní politiku ve vybraných státech v období let 2007 - 2013 (v milionech EUR) .....</i>	<i>79</i>
<i>Obrázek 8</i>	<i>Alokace finančních prostředků na kohezní politiku ve vybraných státech v období let 2007 - 2013 přepočtená na 1 obyvatele (v EUR).....</i>	<i>80</i>
<i>Obrázek 9</i>	<i>Podíl finančních prostředků vynaložených na cíl Konvergence (v %).....</i>	<i>81</i>
<i>Obrázek 10</i>	<i>Podíl finančních prostředků vynaložených na cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost (v %) .....</i>	<i>81</i>
<i>Obrázek 11</i>	<i>Podíl finančních prostředků vynaložených na cíl Evropská územní spolupráce (v %) .....</i>	<i>82</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1</i>	<i>Rozdělení finančních prostředků fondů EU mezi jednotlivé cíle v EU a v ČR v období 2007 - 2013</i>	30
<i>Tabulka 2</i>	<i>Doporučený počet obyvatel pro regiony NUTS</i>	33
<i>Tabulka 3</i>	<i>Počty jednotek NUTS a LAU na území ČR</i>	35
<i>Tabulka 4</i>	<i>Architektura politiky soudržnosti v programovacím období 2007 - 2013 a 2014 - 2020</i>	63
<i>Tabulka 5</i>	<i>Operační programy České republiky pro období 2007 - 2013</i>	70
<i>Tabulka 6</i>	<i>Operační programy Slovenské republiky pro období 2007 - 2013</i>	73
<i>Tabulka 7</i>	<i>Operační programy Maďarska pro období 2007 - 2013</i>	75
<i>Tabulka 8</i>	<i>Operační programy Polska pro období 2007 - 2013</i>	78
<i>Tabulka 9</i>	<i>Srovnání počtu OP ve vybraných zemích v období 2007 - 2013</i>	82

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha P I Regiony soudržnosti v ČR spadající pod cíl Konvergence a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost
- Příloha P II Programy přeshraniční spolupráce České republiky
- Příloha P III Platnost pravidla $n+3 / n+2$; Základní údaje o státech Visegrádské skupiny za rok 2011
- Příloha P IV Systém cílů a priorit NSRF ČR 2007 - 2013
- Příloha P V Předpokládaná způsobilost regionů EU v programovacím období 2014-2020

PŘÍLOHA P I: REGIONY SOUDRŽNOSTI V ČR SPADAJÍCÍ POD CÍL KONVERGENCE A REGIONÁLNÍ KONKURENCESCHOPNOST A ZAMĚSTNANOST

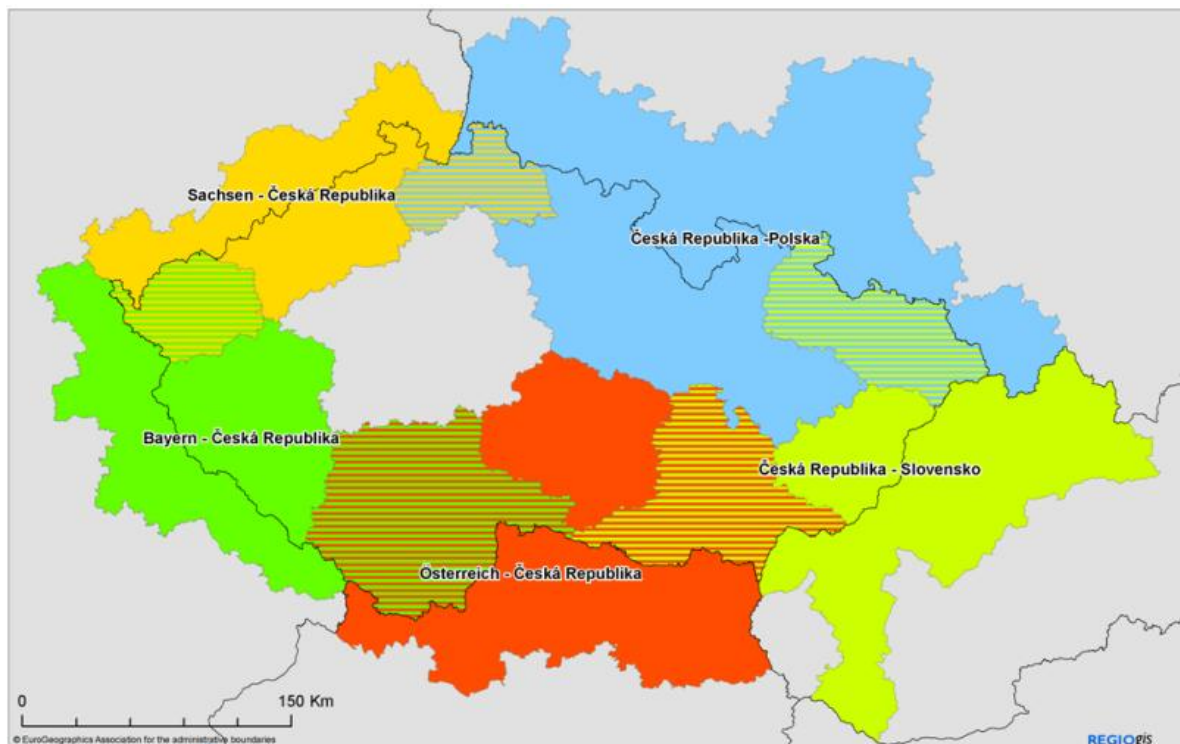

■ Regiony konvergence

■ Regiony konkurenceschopnosti a zaměstnanosti

Zdroj: European Commission, 2012

PŘÍLOHA P II: PROGRAMY PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY

Zdroj: Engwegen, 2010

PŘÍLOHA P III: PLATNOST PRAVIDLA N+3 / N+2; ZÁKLADNÍ ÚDAJE O STÁTECH VISEGRÁDSKÉ SKUPINY ZA ROK 2011

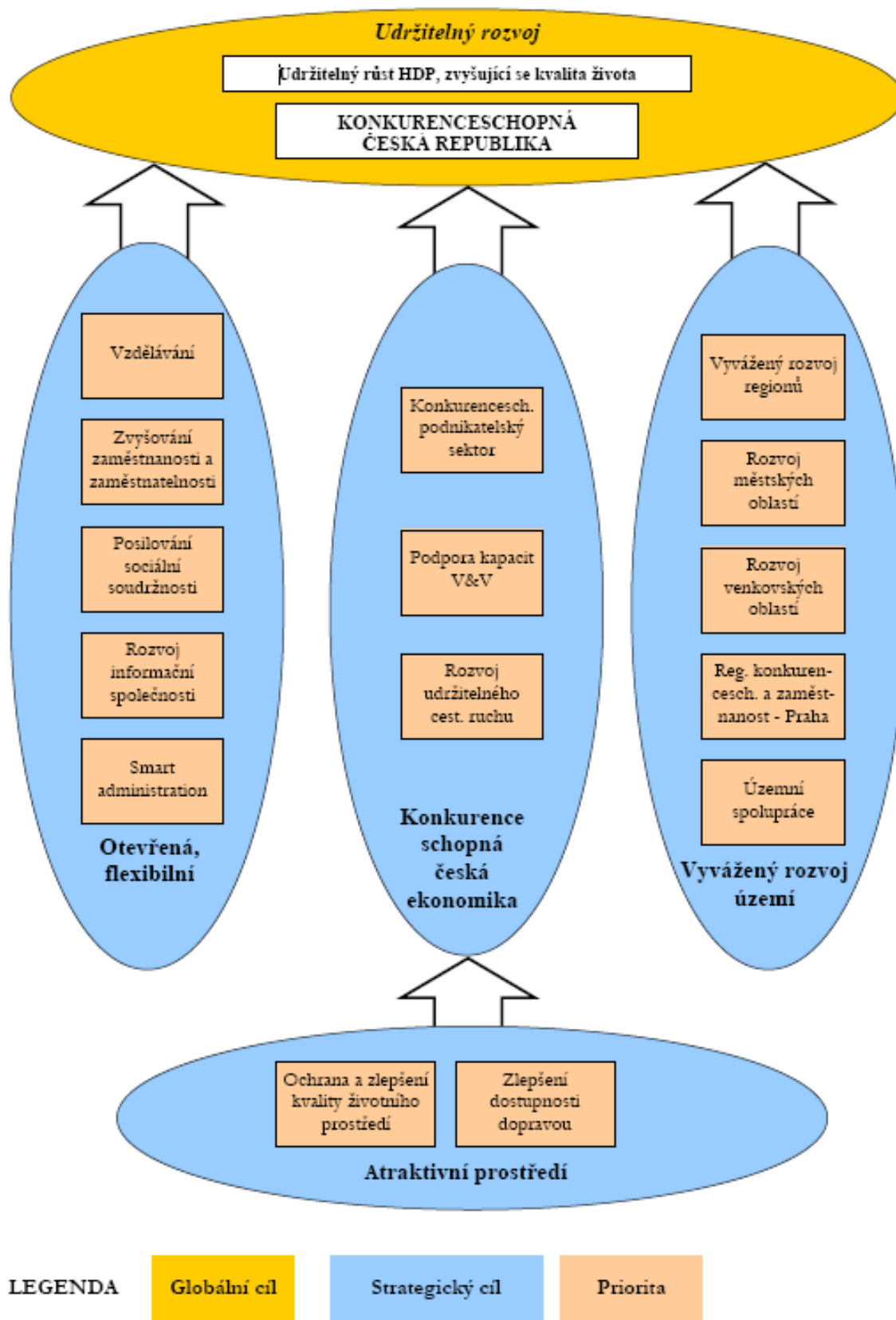
Rozpočtový závazek	Pravidlo	Datum plnění
A	B	C
2007	Rozpočtový závazek na rok 2007 byl rozdělen do šesti následujících let.	
2008	n+3	31. prosince 2011
2009	n+3	31. prosince 2012
2010	n+3	31. prosince 2013
2011	n+2	
2012	n+2	31. prosince 2014
2013	n+3,25	31. března 2017

Zdroj: MMR ČR, 2011a, s. 3

Vybrané státy	Počet obyv. (v tis.)	Rozloha (v tis. km ²)	HDP/obyv. v PPS (EU 27=100)	Počet jednotek NUTS II	Alokace finančních prostředků na kohezní politiku v obd. 2007-13 (v mil. EUR)
Česká rep.	10 532,8	77,3	80	8	26 692
Slovensko	5 435,3	49,0	73	4	11 588
Polsko	38 200,0	312,7	65	16	67 284
Maďarsko	9 986,0	93,0	66	7	25 307

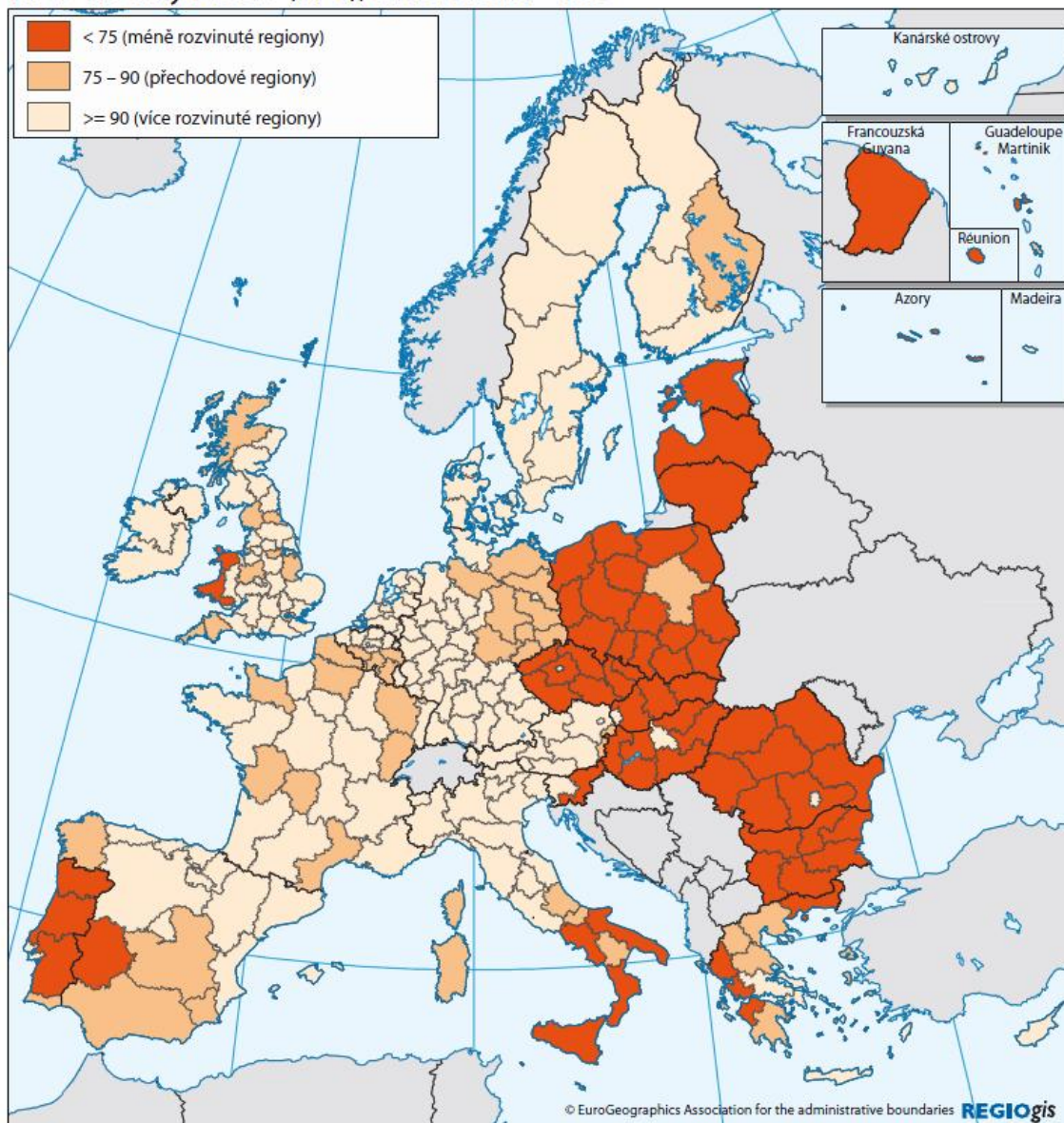
Zdroj: Vlastní zpracování podle Europa, 2012, Eurostat, 2012a, European Commission, 2007

PŘÍLOHA P IV: SYSTÉM CÍLŮ A PRIORIT NSRF ČR 2007 - 2013

PŘÍLOHA P V: PŘEDPOKLÁDANÁ ZPŮSOBILOST REGIONŮ EU V PROGRAMOVACÍM OBDOBÍ 2014 – 2020

HDP na obyvatele (PPS), index EU27=100

Zdroj: European Commission, 2011b